

การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

ปริญญานิพนธ์
ของ
กรรองกมล บุตรขาว

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2546

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3286 121
01 01
02

การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

บทคัดย่อ

ของ

กรรองกมล บุตรขาว

- 3 ก.ย. 2546

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา

พฤษภาคม 2546

กรองกมล บุตรขาว. (2546). การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ. ปรินญาณินท์ กศ.ม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม: รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านกระบวนการทำงาน และ ผลงาน จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 40 คน โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ใช้กิจกรรมปั้น 10 กิจกรรมประกอบด้วย ขดสร้างสรรค์ บ้านของฉัน สมาชิกในครอบครัว อาชีพในฝัน เทียบสวนสัตว์ โลกใต้น้ำในจินตนาการ ผลไม้ที่ฉันชอบ กล้องปริศนา ฟังไปปั้นไป ดินเหนียว เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ แผนการสอนกิจกรรมปั้น แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการปั้น และแบบบันทึกการสร้างผลงานปั้น จากการศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละผลการศึกษาพบว่า

1. กระบวนการทำงานของนักเรียนมีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 82.25 มีการวางแผนการทำงานร้อยละ 91.25 ใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 92 ทำงานระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 91.25 ถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 92.75 มีความสนใจตั้งใจร้อยละ 93.75 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 96.75 แก้ปัญหาขณะทำงานร้อยละ 91.25 สำรองข้อบกพร่องของผลงานร้อยละ 90.5 ตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 89 เก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 92.5

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการปั้นตามระดับเกณฑ์คุณภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการสอนกิจกรรมปั้นทั้ง 10 กิจกรรม อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 68.25 และอยู่ในระดับดีร้อยละ 31.75

3. จากการศึกษาผลงานปั้นพบว่า แนวความคิดในการสร้างผลงานปั้นมาจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ส่วนตัวร้อยละ 47.25 แนวคิดจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 36.75 และจากจินตนาการร้อยละ 16 ในกิจกรรมที่ไม่กำหนดเนื้อหาในการสร้างสรรค์อย่างกิจกรรมขดสร้างสรรค์ และกิจกรรมแผ่นเหนียวนักเรียนพอใจสร้างผลงานปั้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างเท่ากันร้อยละ 26.25 เนื้อหาเกี่ยวกับยานพาหนะร้อยละ 13.75 เนื้อหาเลียนแบบของเล่นร้อยละ 6.25

โดยใช้การปั้นนูนต่ำกับร่องลึกร้อยละ 100 ลอยตัวร้อยละ 59.25 และนูนสูงร้อยละ 25 ใช้เทคนิคการปั้นด้วยการนวด คลึง ทุบ ตัด เพิ่มเข้า-เอาออก ขดเป็นเส้น ขึ้นรูปแบบแผ่นเท่ากันคิดร้อยละ 100 และการกดประทับร้อยละ 49 ส่วนการปั้นคน แบบกำหนดท่าต่อกันร้อยละ 64.75 แบบโครงร่างมีรายละเอียดของใบหน้าร้อยละ 23.5 แบบโครงร่างไม่มีรายละเอียดของใบหน้าร้อยละ 11 และแบบจัดเรียงเฉพาะใบหน้าร้อยละ 0.75 แบบลายเส้นโครงร่าง แบบแผ่นกลม แบบกลมลูกบอลเท่ากันที่ร้อยละ 100 แบบหลายหน่วยต่อกันร้อยละ 98 แบบหน่วยเดียวนั้นร้อยละ 18.25 การสร้างผลงานปั้น นักเรียนเลือกใช้สีดินน้ำมันแบบตรงตามความจริงร้อยละ 100 และแบบตามความพอใจร้อยละ 100 การจัดวางผลงานปั้น ใช้การวางราบกับแผ่นรองปั้น เท่ากับวางตั้งไม่ยึดกับแผ่นรองปั้นร้อยละ 100 แบบจัดวางเป็นเรื่องราวร้อยละ 93.75 วางยึดติดกับแผ่นรองปั้นร้อยละ 77.75 วางต่อเป็นแถวร้อยละ 21การตกแต่งผลงานปั้น นักเรียนเลือกใช้วิธีนำรายละเอียดย่อมาต่อประกอบร้อยละ 100 ขูดขีดให้เป็นรอยบนพื้นผิวร้อยละ 95.5 และตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ๆ ร้อยละ 67.75

A STUDY OF PRATHOM SUKSA I STUDENTS' CLAY MODELING ART ACTIVITIES

AN ABSTRACT

BY

KRONGKAMON BOODKHAO

**Presented in partial fulfillment of the requirements
For the Master of Education degree in Arts Education
at Srinakharinwirot University
May 2003**

Krongkamon Bootkhao. (2003). *A Study Of Prathom Suksa I Students' Clay Modeling Art Activities*.
 Master Thesis. M.Ed (Arts Education) Bangkok : Srinakarinwirot University.
 Advisor Committee: Assoc. Prof. Wannarat Tangcharoen. Assist Prof.Nuanla-or Thinanont.

The Purpose of this research is to study of Prathom Suksa I students' clay modeling art activities. This research has emphasized on the process of working and the display Clay modeling of Art Activities.

Samples were 40 Prathom Suksa I students in Semester 2, 2003 of Kasetsart University Laboratory School. The Simple Random Sampling were used in this research. The Clay Modeling Art Activities were comprised of ten topics : the creative bending of clay, my house, my family, my dream occupation, the trip in the zoo, the imagines of undersea world, my favorite fruits, the magic box, the sound of music and the magic clays.

The instruments ,which were used in the experimental, were the teaching plan of Modeling Art Activities , the achievement test of Modeling, the observation form. The analysis of this study were described as following :

1. Students showed their processes of working by preparing their instruments.(82.25%) ,planned their works (91.25%), activities neatly (92.75), activities in the right procedure (91.25%) , Expressed their own creativeness (83%), Confidence in work(93.75%),Enjoy working (93.75%),Express their imaginations on artworks(92.75%)Knowing how to solve the problems while working(91.25%),checking mistakes on artworks(90.5%),decorating and displaying artworks(89%),clear the instrument after used(92.5%)
2. The achievement test of Modeling according to the standard of Prathom Suksa I students indicated that the teaching plan of ten Modeling Art Activities were Fair (68.25%) and Good (31.75%)
3. The most concept of work from their everyday lives and their own experiences (47.25%) , from the natural and environment (36.75%) and from their imaginations (16%). For the activities, which did not fix the topics such as the creative bending of clay and the magic clays, it was found that students were satisfied to create their art works concerned about the natural and the buildings equally (26.25%), about the vehicles (13.75%) and about the imitation of the toys (6.25%)

Modeling Bas-Relief , Carving (100%) Round-Relief (59.25%) and High- Relief (25%) Using the technique of Modeling by assemblage Cutting Adding-Taking Out , Bending into the lines and creative the design (100%) ,Pushing to make a print(49%), Modeling a man used joining of 3-4 parts (64.75%) ,the structure of describing the details of faces (23.5%), the structure of no details describing about the faces (0.75%) , and the special arrangement on the faces (0.75%), skeletal form circle form-circle ball (100%) , connecting many units together (98%), one unit (18.25%)

In creation of modeling art activities , chose to use color of clay according to the reality (100%) and according to their satisfactions (100%) Most to display their models by putting on the ground with the same proportion of not putting their models on board (100%) , accordance with the stories(93.75%) , sticks with board (77.75%), the small rows (21%) , Students chose to decorate their models by adding some small details on them(100%) , Scratching to create the print on the surface (95.5%), Decorating models with other materials (67.75%)

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

ของ
นางสาวกรองกมล บุตรขาว

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศึกษา
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ ๙ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๔๖

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ วรณรัตน์ ตั้งเจริญ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นवलลอ ทินานนท์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อำนาจ เย็นสบาย)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ ปรชาน และผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์ กรรมการ ซึ่งได้กรุณาให้คำแนะนำในการศึกษาค้นคว้า ให้ความรู้ ข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุงแก้ไขปริญญานิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทั้งอดีตและปัจจุบันที่ ประสาทวิชาความรู้ ศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พงษ์ศักดิ์ สุภเศรษฐศิริและคณะกรรมการทุกท่านที่ตรวจสอบเค้าโครงปริญญานิพนธ์ ไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์เลิศ อานันท์นะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานัส มีโย และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริใจไล ทรงเที่ยง ที่ได้กรุณาตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย อีกทั้งยังให้คำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการทำปริญญานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์เกื้อกูล ทาสีศรีอาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการใช้สถานที่ รวมทั้งผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิรมย์ ละม้ายอินทร์ อาจารย์ เกษม กาญจนภา ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรมารินทร์ สุทธิจิตตะ คุณอัมพวัลย์ วิศวธีรานนท์ รวมทั้งเพื่อนๆ น้อง นิสิตซึ่งเป็นผู้ช่วยวิจัย และขอขอบใจนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ทุกคน ที่ให้ความ ร่วมมือในการเรียนการสอนกิจกรรมนี้สำหรับการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และ ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนและ เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

กรองกมล บุตรขาว

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	1
	ภูมิหลัง	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	4
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	4
	ตัวแปรที่ศึกษา	4
	นิยามศัพท์เฉพาะ	4
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
	พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการเรียนรู้.....	8
	มาตรฐานสาระและการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ (ช่วงชั้น ป.1 - 3).....	10
	กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด.....	10
	ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์.....	12
	ศิลปศึกษาและการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก.....	13
	กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และงานปั้น.....	18
	แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์.....	22
	ความสำคัญของงานปั้น.....	25
	จุดมุ่งหมายของการปั้น.....	26
	รูปแบบของการปั้น.....	29
	การจัดกิจกรรมการปั้นกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก.....	28
	พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กประถมศึกษา.....	30
	พัฒนาการทางการรับศิลปะของเด็ก.....	33
	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา.....	37
	พัฒนาการด้านการปั้น.....	40
	ทฤษฎีพัฒนาการศิลปะและการปั้น.....	43
	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
	งานวิจัยในประเทศ.....	47
	งานวิจัยในต่างประเทศ.....	50

สารบัญ(ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า..... 52
	ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง..... 52
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า..... 52
	การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า..... 52
	การดำเนินการทดลอง..... 61
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 62
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 63
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ..... 73
	ความมุ่งหมายของการวิจัย..... 73
	การวิเคราะห์ข้อมูล..... 74
	วิธีดำเนินการทดลอง..... 74
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า..... 74
	อภิปรายผล..... 75
	ข้อสังเกตที่รับจากการวิจัย..... 78
	ข้อเสนอแนะ..... 78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	85
ภาคผนวก ก เอกสารการดำเนินการวิจัย.....	86
ภาคผนวก ข เครื่องมือสำหรับการวิจัย.....	91
ภาคผนวก ค แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ.....	106
ภาคผนวก ง การประเมินผล.....	111
ภาคผนวก จ ภาพประกอบการจัดกิจกรรม.....	122
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	137

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และ.....	10
2	มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์.....	10
3	แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการสร้างผลงานบ้าน.....	53
4	ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของจุดประสงค์.....	55
5	ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้.....	56
6	ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้.....	57
7	ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของการประเมินสอดคล้องกับจุดประสงค์.....	58
8	ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของแผนการสอนกิจกรรมบ้าน.....	59
9	ค่าเฉลี่ย มาตรฐานของแผนการสอนกิจกรรมบ้าน 10 กิจกรรม.....	60
10	การกำหนดการสอน.....	62
11	ผลการศึกษากระบวนการทำงาน 10 กิจกรรมบ้าน.....	64
12	ผลการศึกษาเกณฑ์คุณภาพการประเมินผลสัมฤทธิ์การบ้าน.....	67
13	ผลการศึกษาแนวคิดการสร้างผลงาน.....	68
14	ผลการศึกษาเนื้อหาจากงานบ้านของนักเรียน.....	68
15	ผลการศึกษารูปแบบผลงานบ้าน.....	69
16	ผลการศึกษาเทคนิคการบ้าน.....	70
17	ผลการศึกษาลักษณะการบ้าน.....	70
18	ผลการศึกษาลักษณะการบ้านคน.....	71
19	ผลการศึกษาการจัดวางผลงาน.....	71
20	ผลการศึกษาการตกแต่งผลงานบ้าน.....	72

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	สาระทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.....	7
2	กิจกรรมบ้านที่ 1 เรื่องขดสร้างสรรค์.....	123
3	กิจกรรมบ้านที่ 2 เรื่องบ้านของฉัน.....	124
4	กิจกรรมบ้านที่ 3 เรื่องสมาชิกในครอบครัว.....	125
5	กิจกรรมบ้านที่ 4 เทียบสวนสัตว์.....	126
6	กิจกรรมบ้านที่ 5 เรื่องอาชีพในฝัน.....	127
7	กิจกรรมบ้านที่ 6 เรื่องโลกได้นำในจินตนาการ.....	128
8	กิจกรรมบ้านที่ 7 เรื่องผลไม้ที่ฉันชอบ.....	129
9	กิจกรรมบ้านที่ 8 เรื่องกล่องปริศนา.....	130
10	กิจกรรมบ้านที่ 9 เรื่องฟังไปบับไป.....	131
11	กิจกรรมบ้านที่ 10 เรื่องดินเนอร์มิต.....	132
12	การศึกษาผลงานบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	133

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นหลักเพื่อเป็นการเตรียมรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในด้านเทคโนโลยี สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ทั้งนี้ได้ให้ความสำคัญสูงสุดในกระบวนการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองและรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างตลอดชีวิต (วัฒนาพร ระบับทฤษ.2542:12)

ปรัชญาการศึกษาใหม่ดังกล่าวนี้ให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อเป็นแนวทางในการอบรมสั่งสอนซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเด็กตามศักยภาพแห่งความเป็นมนุษย์ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทั่วไปที่ล้อมกรอบด้วยบรรทัดฐานจากสังคม

ศิลปะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการจัดการศึกษาและเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับทุกคน โดยมีความมุ่งหวังให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ ที่มีนิสัยช่างคิด ช่างสังเกต รู้จักพินิจพิจารณา มีใจรัก และชื่นชมความงามทั้งในธรรมชาติ รวมทั้งการสร้างสรรค์ศิลปะ กิจกรรมสร้างสรรค์ทางศิลปะ เป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี กล่าวคือเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจ ความสามารถ และสอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดีทั้งช่วยให้กล้ามเนื้อและตาสัมพันธ์กันช่วยผ่อนคลายความเครียดทางอารมณ์และส่งเสริมความคิดจินตนาการ

กระบวนการเรียนการสอนที่จัดขึ้นในโรงเรียนในปัจจุบัน ถือได้ว่าศิลปะศึกษาเป็นวิชาหนึ่งที่มียุทธศาสตร์สำคัญที่ช่วยให้เด็กได้มีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อีกทั้งยังมีส่วนในการเพิ่มประสบการณ์ให้กับเด็กและส่งเสริมให้เด็กได้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรีทางการคิดสร้างสรรค์ จินตนาการตามความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน จึงกล่าวได้ว่าศิลปะศึกษานอกจากจะมีส่วนช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาแล้ว ยังช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในด้านการรับรู้ การสร้างสรรค์ และสุนทรีย์ภาพอีกด้วย

พัฒนาการดังกล่าวมาข้างต้นนั้น เป็นผลสะท้อนจากการสร้างสรรค์งานทางศิลปะของเด็ก ซึ่งโดยทั่วไปนั้นถือได้ว่าการแสดงออกเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการสร้างสรรค์งาน เด็กจะแสดงอารมณ์ และความรู้สึกของตนขณะปฏิบัติงานจนเกิดเป็นรูปแบบที่มีความหมายปรากฏขึ้น ความรู้สึกที่แสดงออกดังกล่าวเป็นสิ่งที่เด็กสัมผัสไว้มากจากการได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้เรียนรู้มา (พระพงษ์ กุลพิศาล.2531:22) การแสดงออกทางศิลปะจึงเป็นการแสดงออกตามความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เป็นไปตาม วัย สภาพแวดล้อม การอบรมเลี้ยงดูหรือการสั่งสมประสบการณ์ของตัวเอง และถ้าได้มีการส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะให้ถูกทาง และเป็นไปตามธรรมชาติของเด็กแล้ว จะยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพ หรือพลังในตัวเด็กซึ่งพลังดังกล่าวนี้ จะเป็นผลไปสู่การรับรู้ การเรียนรู้ และการประพฤติปฏิบัติในทุก ๆ ด้านอีกด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ.2532:64)

โดยการแสดงออกทางศิลปะนี้มักจะมีการเปลี่ยนแปลง และการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับวัย สภาพแวดล้อม สภาพสังคมรอบ ๆ ตัวเด็กความรู้สึกนึกคิดที่เด็กมีต่อความเป็นไปในสังคม รวมทั้งความต้องการของเด็ก แต่ละคนดังนั้นเด็กจึงควรจะต้องอยู่ในสถานการณ์ที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งหมายถึงความสามารถ

และความตั้งใจที่จะคิดสิ่งใหม่ ๆ เด็กทุกคนมีความสามารถสร้างสรรค์อยู่ในตัว พ่อแม่ผู้ปกครองจึงเป็นเป้าหมายสำคัญในการปลูกฝัง เรื่องราวของความคิดสร้างสรรค์ โดยผ่านกระบวนการศิลปะ การเข้าใจในความคิดพัฒนาการและการถ่ายทอดของเด็กแต่ละวัยผู้ใหญ่จะเป็นผู้มีส่วนช่วยให้แก่เด็กได้มากที่สุด (มานพ ถนอมศรี.2538:19)

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้รับพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญาซึ่งเด็กต้องได้รับการจัดประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก วิรุณ ตั้งเจริญ(2539:63-68) ได้กล่าวว่าศิลปะช่วยพัฒนาบุคลิกภาพเพราะการเรียนรู้โดยได้ลงมือปฏิบัติทำให้เกิดความเคยชินกลายเป็นกระบวนการต่อเนื่องทำให้เด็กรักการทำงานเกิดความขยันหมั่นเพียรอันจะส่งผลให้เด็กได้พัฒนาการสื่อความหมายพร้อมกันทุกด้าน นอกจากนี้เลิศ อานันท์นะ(2523:216) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมศิลปะว่าเป็นการส่งเสริมความสามารถของเด็กให้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรี ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ ตามความสนใจและความถนัดทางธรรมชาติของเด็กแต่ละคน

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความคิดริเริ่ม อยากทำอะไรด้วยตนเอง การได้ทำอะไรด้วยตนเอง การได้ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ทำให้มีความสุขสนุกสนาน แต่หากเด็กไม่ประสบความสำเร็จจากการทำงานหรือไม่มีโอกาสได้คิด จะทำให้เด็กขาดโอกาสพัฒนาตนเอง เกิดความคิดหวาดระแวง มีความคิดสับสน ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (เลิศ อานันท์นะ.2533:140) เนื่องจากเด็กวัยนี้กระตือรือร้นที่จะแสดงออก แต่มีช่วงระยะเวลาที่เด็กสนใจสั้นถ้าเด็กหมดความสนใจจะทำไม่สำเร็จ หรือทำได้ไม่เป็นที่เรียบร้อย เด็กจะใช้เวลาพยายามทำในสิ่งที่เขาคิดว่าทำได้สำเร็จ และเมื่อได้รับความสำเร็จหลาย ๆ ครั้งต่อเนื่องกัน จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง

กิจกรรมศิลปะสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะส่งเสริมความกล้าที่จะแสดงออกซึ่งความเห็นที่เป็นของตนเองอย่างอิสระ เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดกำลังใจ ซึ่งต้องจัดกิจกรรมอย่างมีขั้นตอนตามความเหมาะสมของวัย และอัตภาพของเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสรสร้างผลงานที่ปรากฏเป็นตัวตนได้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์.2531:47)

จุดเริ่มต้นสำหรับความสามารถและพรสวรรค์ของเด็กคือ การพัฒนานิ้วมือ ยิ่งเด็กมีโอกาสนิ้วมือได้คล่องแคล่วเพียงใด ย่อมจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาไปด้วย นอกจากนี้การวิจัยของคอฟแมน ซาลมา และคอฟแมน (Kufman,Zalma and Kaufman.1978:885-888) พบว่าการเพิ่มความสามารถในการใช้มือได้จากกิจกรรมสร้างสรรค์เช่น การวาดภาพ ระบายสี การฉีก การปั้น ปะเป็นต้น

พัฒนาการของการรับรู้ทางสายตา และการแสดงออก และการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่สอดคล้องกันของระบบกล้ามเนื้อ และระบบประสาท โดยเฉพาะการใช้ระบบประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็ก

การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่สำคัญผ่านกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การทำกิจกรรมศิลปะที่ต้องใช้ทักษะของกล้ามเนื้อย่อยประเภท มือ นิ้วมือ เป็นหลัก เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและความสามารถในการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อดังกล่าว

การใช้สื่อสำหรับการแสดงออกว่า เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความคิด การรับรู้ และความเข้าใจในเรื่องราวของการมองเห็น ที่เด็กจะมีการประยุกต์ และแสดงออกได้แตกต่างกัน ตามลักษณะของสื่อที่ใช้ การฝึกฝนการใช้สื่อต่าง ๆ จึงเป็นการแสดงออกในด้านการใช้ทักษะการเคลื่อนไหว เป็นสิ่งสำคัญ และจะสามารถพัฒนาได้ดี ความสามารถของเด็กในการทำงาน จะมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ย่อยในการเข้าใจศิลปะ และระดับทักษะของเด็กแต่ละคน การปั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อย และ

การทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อ นิ้วมือ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสของจริงและทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้จริง (Matti.1981:72)

การปั้นเป็นกิจกรรมศิลปะประเภทหนึ่งซึ่งเด็กได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีรูปทรงสามมิติ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีเนื่องจากในชีวิตจริงของเด็กมีชีวิตอยู่ในโลกแห่งสามมิติเพราะจุดเริ่มต้นสำหรับการพัฒนาความสามารถและพรสวรรค์ของเด็กคือการพัฒนานิ้วมือ ยิ่งเด็กได้มีโอกาสใช้มือมากเพียงไรก็ยิ่งฉลาดได้มากขึ้นเพียงนั้น และการที่เด็กได้เคลื่อนไหวใช้กล้ามเนื้อ การฝึกประสาทสัมผัสและฝึกโดยใช้สิ่งเร้าต่าง ๆ จะช่วยกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการในทุกด้าน (Schirmacher.1988:237)

กระบวนการทางศิลปะของเด็กมักถูกมองว่า มาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมเป็นก้าวแรกในการสื่อความคิดเห็นของงานต่อผู้อื่น ดังนั้นงานปั้นของเด็กจึงถือเป็นการแสดงออกทางความคิด ที่เป็นไปตามวุฒิภาวะของเด็ก เท่ากับเป็นการสื่อความหมายแห่งการเรียนรู้ของตัวเด็กเอง โดยผ่านการสื่อสารจากศิลปะ อิทธิพลจากสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งความแตกต่างทางสภาพแวดล้อม วัฒนธรรม ซึ่งจะส่งผลให้การแสดงออกทางศิลปะมีความแตกต่างกัน และเป็นปัจจัยสำคัญต่อการศึกษาพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก

โกลอมบ์ (Golomb.1974:242) กล่าวถึงการปั้นว่าเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กเพราะสามารถตอบสนองพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ดีมากที่สุดกิจกรรมหนึ่ง เนื่องจากเด็กมีโอกาสได้ใช้ชีวิตในการปั้นประเภทดินเหนียว หรือดินน้ำมัน ที่มีคุณสมบัติของความยืดหยุ่น อ่อนตัว เปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่าย ก่อให้เกิดความรู้สึกในการสัมผัส และสามารถตอบสนอง การกระทำของเด็กได้ดีในเรื่องของการทดลองทุกรูปแบบ ซึ่งการกระทำของเด็กต่อวัสดุดังกล่าว ถือเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่ง ในการสะท้อนให้เห็นถึงระดับสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกของเด็ก ตามลำดับพัฒนาการแต่ละบุคคล

การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กอายุ 5-7 ปี ในประเทศไทย จะเป็นการจัดให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่มีความหลากหลายเกี่ยวกับการปั้น โดยใช้วัสดุประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือแป้ง ผู้สอนจะเป็นผู้จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ สำหรับการทำกิจกรรมการปั้นในแต่ละครั้ง โดยจะมีการส่งเสริมการปั้นที่มีลักษณะไม่ซับซ้อนขึ้นตามความพึงพอใจของเด็กที่เกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของเครื่องใช้ หรือรูปทรงที่มีความหลากหลายแล้วนำมาต่อกัน และปั้นเป็นเรื่องราวหรือนิทานเป็นต้น (हररररर नीरुवीरर.2535:249)

การปั้นของเด็กจะมีการแสดงออกถึงพัฒนาการด้านการปั้นที่ไม่คงที่ และจะมีการแสดงออกที่แตกต่างกันตามระดับทักษะ และความคิดรอบยอของแต่ละบุคคลเนื่องจากพัฒนาการด้านการปั้นของเด็ก จะมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการด้านการเจริญเติบโต โดยเด็กบางคนจะมีพัฒนาการด้านการปั้นที่จัดอยู่ในระดับสูงกว่าระดับพัฒนาการตามปกติหรือต่ำกว่าระดับพัฒนาการปกติ และมีแนวโน้มในการแสดงออกทางด้านการปั้นของเด็กจะแปรผันตามอายุมากขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ บราวน์ (Brown.1975:75) ที่พบว่าเด็กเล็กจะมีการแสดงออกทางด้านการปั้นที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง โดยจะมีการแสดงออกที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงอายุ เนื่องมาจากพัฒนาการทางด้านร่างกายที่มีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของเด็กในแต่ละวัน การวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะศึกษาพัฒนาการพื้นฐานในการปั้นของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 .

จากประเด็นแนวคิดต่าง ๆ ดังกล่าวเบื้องต้นการแสดงออกทางศิลปะด้านการปั้น จึงเป็นการส่งเสริมพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อย การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตาและมือเป็นสำคัญ ซึ่งผู้วิจัยมีความสนใจที่จะมุ่งศึกษาผลงานปั้นของเด็กในวัยดังกล่าว โดยใช้กระบวนการทางศิลปะศึกษา ด้วยกิจกรรมปั้นสร้างสรรค์ เพื่อวิเคราะห์ผลงานปั้นในประเด็นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ รูปทรง เนื้อหา ทักษะในผลงานปั้น เพื่อเป็นเครื่องมือต่อการเตรียมเด็กให้ก้าวไปสู่การดำเนินชีวิตต่อไปภายหน้า ด้วยความพร้อมถึง

ศักยภาพ นอกจากนี้แล้วผลจากการศึกษางานปั้นเด็กในครั้งนี้ ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการเรียนการสอนศิลปศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับความเป็นจริงต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านกระบวนการทำงาน และผลงาน จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อนำผลของการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมศิลปศึกษาด้านการปั้นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการจัดการเรียนการสอนศิลปะเด็ก ให้มีความเหมาะสมกับวุฒิภาวะ โดยมุ่งเน้นเรื่องเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 280 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 40 คน จากประชากรจำนวน 280 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษาที่ใช้ในการวิจัย

คือ กระบวนการทำงานและผลงานปั้นจากการจัดกิจกรรมปั้น

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย
2. แผนการสอนกิจกรรมปั้น
หมายถึง แผนการสอนกิจกรรมปั้น ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอนวิชาศิลปศึกษาเรื่องการปั้น ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้
 - 2.1 กิจกรรมขุดสร้างสรรค์ หมายถึง การปั้นที่มุ่งเน้นการใช้กล้ามเนื้อมือ โดยการศึกษากระบวนการ นวดดิน ตีดิน คลึงดิน และรู้จักรูปร่างรูปทรง ขนาดของสิ่งของต่าง ๆ ด้วยการเริ่มปั้นเป็นก้อนกลมและคลึงเป็นเส้นกลม ก่อนที่จะสร้างเป็นผลงานปั้น

2.2 กิจกรรมบ้านของฉัน หมายถึง การปั้นโดยถ่ายทอดรูปทรงธรรมชาติ วัตถุสิ่งของโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเป็นส่วนประกอบ ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกสัมผัส และเปรียบเทียบรูปทรงโดยนำประกอบกันในรูปทรงธรรมชาติ ในหัวข้อบ้านของฉัน

2.3 กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว หมายถึง การแสดงออกโดยการถ่ายทอดจากโครงร่างของส่วนประกอบร่างกายคนและสิ่งแวดล้อมในหัวข้อ สมาชิกในครอบครัว ซึ่งผู้ปั้นต้องมีการแก้ปัญหา การกำหนดรูปแบบ ตามปรากฏการณ์ที่มองเห็นจากความเป็นจริง

2.4 กิจกรรมอาชีพในฝัน หมายถึง การถ่ายทอดจินตนาการ ร่วมกับการจัดองค์ประกอบของผลงาน อันเป็นเรื่องราวของอาชีพต่าง ๆ ในจินตนาการของนักเรียนแต่ละคน จากการสังเกตและจากประสบการณ์ของตัวนักเรียนเอง

2.5 กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์ หมายถึง กิจกรรมการปั้น เรื่องราวตามจินตนาการและประสบการณ์ที่เคยพบเห็นในหัวข้อกิจกรรม เที่ยวสวนสัตว์ ซึ่งทำให้รู้จักรูปร่างลักษณะของสัตว์ต่าง ๆ และสิ่งแวดล้อม จากความรู้สึกสัมผัสผ่านกระบวนการแสดงออกทางศิลปะ

2.6 กิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ หมายถึง กิจกรรมการปั้นในหัวข้อกิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ เพื่อแสดงความรู้สึกผ่านรูปร่างรูปทรง โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของผลงาน สร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงและบริเวณว่าง

2.7 กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ หมายถึง กิจกรรมการปั้นที่ถ่ายทอดจินตนาการ และสร้างความรู้สึกสัมผัสในหัวข้อกิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของผลงาน รูปร่างลักษณะของผลไม้แต่ละชนิดที่แตกต่างกันออกไป

2.8 กิจกรรมกล่องปริศนา หมายถึง กิจกรรมปั้นที่มุ่งให้มีประสบการณ์ในการสัมผัส ในหัวข้อกล่องปริศนา โดยการสัมผัสวัสดุที่หลากหลายในกล่อง ที่ไม่สามารถมองเห็นวัตถุ และแปรความรู้สึกสัมผัสความรู้สึกสัมผัสแสดงออกตามจินตนาการสร้างเป็นผลงาน

2.9 กิจกรรมฟังไปปั้นไป หมายถึง กิจกรรมปั้นที่ถ่ายทอดจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากเนื้อหา หรือทำนองของบทเพลง ประกอบกับประสบการณ์ส่วนตัว ปรับเปลี่ยนความรู้สึกจากการฟัง สร้างเป็นผลงานปั้น โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของผลงาน

2.10 กิจกรรมแผ่นเนรมิต หมายถึง กิจกรรมปั้นที่ถ่ายทอดจินตนาการในหัวข้อกิจกรรมแผ่นเนรมิต ผ่านสื่อแผ่นดินเหนียว ด้วยเทคนิคแกะสลัก และการปั้นนูนต่ำโดยใช้เครื่องมือและเพิ่มดินตกแต่งผลงานตามความคิดอิสระของนักเรียน

3. กระบวนการทำงาน

หมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงาน ตามจินตนาการและประสบการณ์ เพื่อตอบสนองสิ่งเร้าที่ปรากฏ ซึ่งเป็นความคิดที่แปลกใหม่ เป็นการกระทำจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเพื่อสร้างรูปแบบใหม่ ที่แสดงออกในผลงานนั้น

4. ผลงานปั้น

หมายถึง พัฒนาการการแสดงออกของเด็กด้านการปั้น ผ่านสื่อประเภทดินน้ำมัน โดยวิเคราะห์ผลงานทางด้าน กระบวนการทำงาน ผลงาน

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการปั้น

หมายถึง ความสามารถในการสร้างผลงานปั้น ซึ่งวัดได้จากแบบประเมินผลภาคปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ดังนี้

5.1 เกณฑ์การประเมินผลภาคปฏิบัติ กิจกรรมบ้าน 10 กิจกรรม โดยผ่านแผนการสอน โดยจัดระดับคุณภาพของเกณฑ์คะแนน 16 – 20 อยู่ในขั้นดี ช่วงคะแนน 10 – 15 อยู่ในขั้นพอใช้ ช่วงคะแนน 0-9 อยู่ในขั้นปรับปรุง ซึ่งมีรายการประเมิน ดังนี้

5.1.1 ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ มีการจัดคุณภาพเกณฑ์ คือ ผลงานแปลกใหม่ และมีความสมบูรณ์อยู่ในเกณฑ์ดี ได้ 5 คะแนน ผลงานไม่ครบตามเกณฑ์ 1 ข้อ ระดับคุณภาพพอใช้ ผลงานไม่ครบตามเกณฑ์ดี 2 ข้อ ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

5.1.2 เนื้อหา มีการจัดคุณภาพเกณฑ์ คือ เรื่องราวที่ปรากฏในงานบ้านของนักเรียน ซึ่งมีความน่าสนใจและสอดคล้องกับหัวข้อกิจกรรม ระดับคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดี ได้ 5 คะแนน ผลงานไม่ครบตามเกณฑ์ดี 1 ข้อ ระดับคุณภาพพอใช้ ผลงานไม่ครบตามเกณฑ์ดี 2 ข้อ ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

5.1.3 องค์ประกอบของผลงาน มีการจัดระดับคุณภาพเกณฑ์ของเกณฑ์อยู่ในขั้นดี ต้องใช้เรื่องรูปร่าง รูปทรง เทคนิค ลักษณะพื้นผิว สมดุล ได้อย่างเหมาะสม ได้ 5 คะแนน ถ้าไม่ครบเกณฑ์ดี 1 ข้อ ระดับคุณภาพพอใช้ ผลงานไม่ครบตามเกณฑ์ดี 2 ข้อ ระดับคุณภาพต้องปรับปรุง

5.1.4 แนวคิดการสร้างผลงาน คือ แนวคิดในการสร้างสรรค์ผลงานบ้านซึ่งมีที่มาพื้นฐานทางความคิดแบ่งออกเป็น แนวความคิดจากธรรมชาติ แนวความคิดจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ และแนวความคิดจากจินตนาการ

5.2 เกณฑ์การตัดสินคุณภาพของผลงาน ได้แบ่งเป็นช่วงคะแนน ดังนี้

16 – 20 คะแนน ระดับคุณภาพของเกณฑ์ หมายถึง ดี

10 – 15 คะแนน ระดับคุณภาพของเกณฑ์ หมายถึง พอใช้

0 -- 9 คะแนน ระดับคุณภาพของเกณฑ์ หมายถึง ปรับปรุง

6. แบบบันทึกการสร้างผลงานบ้าน

หมายถึง แบบบันทึกที่ใช้ในการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียน ซึ่งประกอบด้วย แบบบันทึกกิจกรรมบ้าน แบบสังเกตกระบวนการทำงานบ้าน และตารางวิเคราะห์ผลงานบ้าน

บทที่ 2

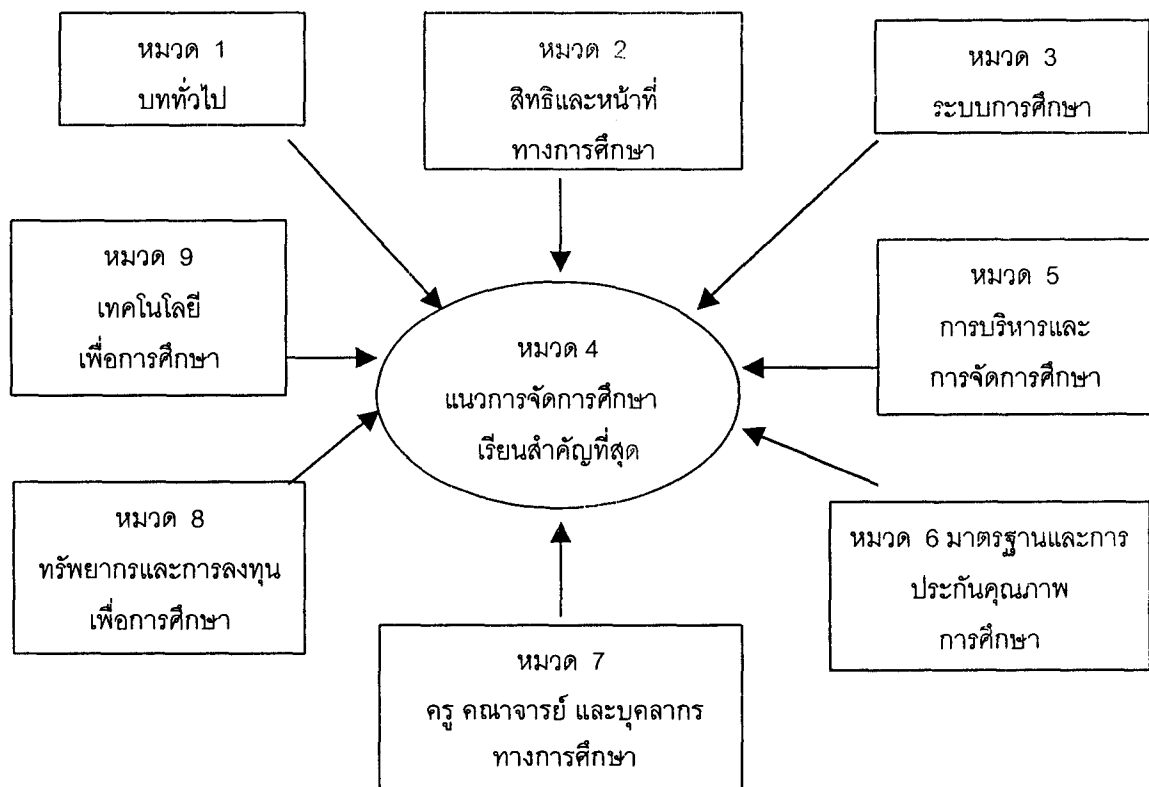
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการเรียนรู้
2. ศิลปศึกษาและการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก
3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และงานปั้น
4. พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กประถมศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกับการปฏิรูปการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2542:13) บังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม 2542 มีผลให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา อันเป็นวาระสำคัญแห่งชาติ มีสาระสำคัญทั้งสิ้น 9 หมวด โดยเฉพาะหมวด 4 แนวจัดการศึกษา เป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ ที่ถือว่าเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จะมุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

ภาพประกอบ 1 สาระทุกหมวดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

สาระสำคัญที่เกี่ยวกับเรื่องการเรียนรู้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ปรากฏอยู่หลายหมวดหลายมาตรา เช่น หมวด 1 ความมุ่งหมายและหลักการให้ยึดหลักการศึกษาลดข้อพิพาท หมวด 2 สิทธิและหน้าที่ทางการศึกษาต้องจัดให้ทุกคนที่สิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐาน หมวด 3 ระบบการศึกษา การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย หมวดที่เป็นหัวใจคือ หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ซึ่งว่าด้วยหลักการ สาระ และกระบวนการเรียนรู้ ส่วนหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษา หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา หมวด 7 ครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา หมวด 8 ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และหมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา แต่ละหมวดเป็นองค์ประกอบและปัจจัยเกื้อหนุนให้กระบวนการจัดการศึกษา เป็นไปอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพ

การจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เป็นจุดปรับเปลี่ยนที่สำคัญในการปฏิรูปการเรียนรู้ มีสาระสำคัญ ดังนี้

หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ

หมวดนี้มีสาระที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ ดังนี้

มาตรา 6 : ลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรา 7 : เป้าหมายกระบวนการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักการรักษาและส่งเสริม สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ภาควิชาในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

มาตรา 8 : การจัดการศึกษา เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ อย่างเนื่อง

หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา

สาระของหมวดนี้ครอบคลุมหลัก สาระ และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้างให้แนวทาง การมีส่วนร่วมสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ใหม่ในการเรียนการสอนทั้งในและนอกระบบโรงเรียน สาระเกี่ยวกับความรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุดตามหมวดนี้เริ่มตั้งแต่มาตรา 22 ถึงมาตรา 30 มีสาระสำคัญ 8 เรื่องใหญ่ๆ คือ

มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 : สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา ประกอบอาชีพ และการดำรง

ชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 : กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คือ คิดเป็น ทำเป็น รัก การอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานสาระความรู้ต่าง ๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ตลอดไปพร้อมกัน จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาสถานที่

มาตรา 25 : บทบาทรัฐบาลผลการเรียนรู้ พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 : การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งด้าน วิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุล ทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และ ความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพื่อการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 : บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 เป็นบทบัญญัติให้ทิศทางการปฏิรูปการเรียนรู้ที่ชัดเจน แม้ว่าการปฏิรูปการเรียนรู้ของชาติเป็นงานที่ยากแต่เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ทุกส่วนของสังคมไม่ว่า ฝ่ายนโยบาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ชุมชน ต้องมีความเข้าใจตรงกันและเข้ามามีส่วนในการปฏิรูปครั้งนี้ โดยมุ่งหวังที่จะได้เห็นคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข

มาตรฐานสาระและการเรียนรู้กลุ่มวิชาศิลปะ (ช่วงชั้น ป.1-3)

สาระที่ 1 : ทัศนศิลป์

ตาราง 1 มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระชื่นชมและประยุกต์ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1 – 3	สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1 – 3
1. สื่อความคิด จินตนาการ ความรู้สึก ความประทับใจด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน	ถ่ายทอดความคิด จินตนาการ ประสบการณ์จากการรับรู้เป็นงานทัศนศิลป์รูปแบบต่าง ๆ อย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน
2. สังเกตรับรู้สิ่งที่อยู่รอบตัว ทัศนธาตุ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ โดยวิธีการต่าง ๆ ตามความสนใจ	สังเกตการรับรู้ลักษณะของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทัศนธาตุรอบตัว วิธีการต่าง ๆ ตามความสนใจ
3. ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมทัศนศิลป์อย่างปลอดภัย มีความรับผิดชอบ	สื่อวัสดุอุปกรณ์ในงานทัศนศิลป์ ประเภท คุณสมบัติ และการนำไปใช้อย่างปลอดภัยและรับผิดชอบ
4. แสดงออกถึงความรู้สึกรู้ในการรับรู้ความงาม	ความงามในงานทัศนศิลป์ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม การแสดงออกด้วยวิธีการต่าง ๆ
5. แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่รับรู้ ลักษณะธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมผลงานของตนเองและผู้อื่น	การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปทรง เนื้อหา ความรู้สึกที่มีต่องานทัศนศิลป์
6. นำความรู้ทางทัศนศิลป์ไปใช้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และชีวิตประจำวัน	การนำความรู้ทางทัศนศิลป์ไปใช้ กับกลุ่มสาระอื่น ๆ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ตาราง 2 มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3	สาระการเรียนรู้ช่วงชั้น ป.1-3
1. รู้ความเป็นมาของสิ่งที่อยู่รอบตัวเราที่เกี่ยวข้องกับงานทัศนศิลป์	ลักษณะรูปแบบความเป็นมาของศิลปะในท้องถิ่น
2. สนใจงานทัศนศิลป์อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาในท้องถิ่น	คุณค่าของศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย

กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด

ประเวศ วะสี (2543: ก) ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การปฏิรูปการเรียนรู้หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การปฏิรูปจากการยึดวิชาเป็นตัวตั้งมาเป็นยึดมนุษย์ หรือผู้เรียนเป็นตัวตั้ง หรือเรียกว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด

สมองของมนุษย์มีศักยภาพในการเรียนรู้สูงสุด มนุษย์สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ต้องอาศัยสมองและระบบประสาทสัมผัสซึ่งเป็นพื้นฐานของการรับรู้ ซึ่งรับรู้ความรู้สึกจากอวัยวะรับความรู้สึก คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ กระบวนการเรียนรู้ที่ประสิทธิภาพ ผู้สอนจะต้องสนใจ และให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสมอง จิตใจ มือ และสุขภาพองค์รวม

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2542:17) ได้กล่าวว่า สมองสองซีกจะมีความถนัดในเรื่องต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน คือ สมองซีกซ้าย จะมีศักยภาพเกี่ยวกับ ภาษา การฟัง ความจำ การวิเคราะห์เหตุผล การจัดลำดับ การคิดคำนวณ สัญลัษณ์ เหตุผลเชิงตรรกและวิทยาศาสตร์ ส่วนสมองซีกขวา จะมีศักยภาพเกี่ยวกับจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ อารมณ์ความรู้สึกรับรู้ภาพรวม การรับรู้ทางประสาทสัมผัส ไม่มีลำดับก่อนหลัง ศิลปะสุนทรี รูปทรง รูปแบบ สี ดนตรี มิติสัมพันธ์และการเคลื่อนไหว

ความถนัดของสมองซีกใดซีกหนึ่งนั้นต้องการเวลาพอสมควร กว่าจะปรากฏได้ชัดหรืออยู่ตัว สมองทั้งสองซีกจะช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความมีศักยภาพสูงสุดในการเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนแต่ละคนจะมีระยะเวลาที่ไม่เท่ากันที่จะทำให้มีวุฒิภาวะทางความถนัดของสมองกับการเรียนรู้ชัดเจน

มาตรา 22 : หลักการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ

มาตรา 23 : สาระการเรียนรู้ เน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา ในเรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ตลอดจนประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย การเมือง และการปกครอง ความรู้และทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งเรื่องการจัดการ ด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา การประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข การใช้และการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทยและการประยุกต์ใช้

มาตรา 24 : กระบวนการเรียนรู้ ต้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และประยุกต์ใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานด้านความรู้ต่างๆ อย่างสมดุล รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่

มาตรา 25 : บทบาทรัฐในการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ โดยการส่งเสริมการดำเนินงานและจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

มาตรา 26 : การประเมินผลการเรียนรู้ พิจารณาจากหลักการของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่กันไปตามความเหมาะสมแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา และให้นำผลการประเมินดังกล่าวมาใช้ประกอบการพิจารณาในกิจกรรมโอกาสการเข้าศึกษาต่อโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

มาตรา 27 และ 28 : การพัฒนาหลักสูตรแต่ละระดับ ให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลาง และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาใน

ชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

หลักสูตรต้องมีลักษณะหลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับโดยสาระของหลักสูตรทั้งทางด้านวิชาการ และวิชาชีพ ต้องมุ่งพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคมหลักสูตรระดับอุดมศึกษา เพิ่มการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง การค้นคว้าวิจัย เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และพัฒนาสังคม

มาตรา 29 : บทบาทของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น จัดกระบวนการเรียนรู้ ในชุมชนเพื่อส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน รวมทั้งหาวิธีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชน

มาตรา 30 : การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมผู้สอนให้สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มีบทบัญญัติที่ให้ทิศทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ของชาติเป็นงานที่ยากแต่เป็นภารกิจที่ยิ่งใหญ่ที่มุ่งสัมฤทธิ์ผล ทั้งนี้ ทุกส่วนของสังคมไม่ว่า ฝ่ายนโยบาย พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้เรียน ผู้บริหาร ชุมชน ต้องมีความเข้าใจตรงกันและเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิรูปครั้งนี้ โดยมุ่งหวังที่จะได้เห็นคนไทยที่พึงประสงค์ เป็นทั้งคนดี คนเก่ง และมีความสุข

ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้ นักการศึกษา นักคิด ครูอาจารย์ ผู้บริหาร ผู้เรียน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะผู้เรียนและลักษณะกระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สรุปเป็นสาระสำคัญได้ดังนี้ คือ

ลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์

ผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และเป็นคนมีความสุข

คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมี คุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ขยัน ประหยัด มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

คนเก่ง คือ คนที่มี สมรรถภาพสูง ในการดำเนินชีวิต โดยมีความสามารถด้านใดด้านหนึ่งหรือรอบด้าน หรือมีความสามารถพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทักษะและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ความสามารถทางด้านคณิตศาสตร์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านภาษา ศิลปะ ดนตรี กีฬา มีภาวะผู้นำ รู้จักตนเอง ควบคุมตนเองได้ เป็นต้น เป็นคนทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์ ทันโลก ทันเทคโนโลยี ความเป็นไทย สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และทำประโยชน์ให้เกิดแก่ตน สังคม และประเทศชาติได้

คนมีความสุข คือ คนที่มี สุขภาพ ดีทั้งกาย และจิต เป็นคนร่าเริงแจ่มใส ร่างกายแข็งแรง จิตใจเข้มแข็ง มีมนุษยสัมพันธ์ มีความรักต่อทุกสรรพสิ่ง มีอิสระภาพ ปลอดภัยจากการตกเป็นทาสของอบายมุข และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างพอเพียงแก้อัตภาพ

ลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์

กระบวนการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ คือกระบวนการทางปัญญาที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างไกลเป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข

จากลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติสามารถสรุปแผนภาพได้ดังนี้

หากมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม หรือที่เรียกว่าบูรณาการที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้นแล้ว ย่อมส่งผลให้ได้คนไทยที่เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข คุณสมบัติ 3 ประการต่างเป็นปัจจัยอิงอาศัยซึ่งกันและกัน มิได้เรียงลำดับก่อนหลัง เพราะถ้าพิจารณาอย่างบูรณาการแล้วก็ไม่จำเป็นต้องถกเถียงกันว่าคำใดควรมาก่อนคำใด

จุดหมายสำคัญของการปฏิรูปการเรียนรู้ คือ การพัฒนาคุณภาพของคนไทยเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศ ทุกฝ่ายต้องส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เรียนมีโอกาสดำเนินการ ทบทวน พิสูจน์ผล แล้วนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง พึ่งพาตนเองได้เนื่องจากใฝ่หาความรู้ได้เอง และใช้ความรู้ทางสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม

แม้การปฏิรูปการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด จะเป็นกระบวนการที่ได้กำหนดเป็นกฎหมายแล้ว แต่ยังมีสาระสำคัญอีกหลายประเด็นที่ต้องทำความเข้าใจให้ตรงกัน เพื่อให้การนำสาระเหล่านั้นไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

2. ศิลปศึกษาและการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก

ศิลปะเด็กและผลงานของเด็กจะถูกจัดให้เป็นพาหนะที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคคุณค่าในเชิงบวก ทั้งนี้จะต้องมีความเข้าใจภาวะการรับรู้ การแสดงออก จิตวิทยาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยแวดล้อมต่อตัวเด็ก จิตวิทยาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และวัฒนธรรมที่เป็นปัจจัยแวดล้อมต่อตัวเด็ก ดังนั้นปรัชญาสำหรับศิลปะเด็กจึงต้องกำหนดเป็นปฏิบัติการเชิงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (วิรุณ ตั้งเจริญ.2540:75) ซึ่งหมายความว่า การแสดงออกของเด็กเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการนำไปสู่ความเข้าใจวิธีการพัฒนาศักยภาพในทางสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นแก่เด็กได้นั่นเอง อย่างไรก็ตามการสร้างสรรคของเด็กเกิดขึ้นที่สมองและถ่ายทอดออกมาเป็นพฤติกรรมต่างชนิด ไม่จำเป็นต้องเจาะจงว่าเป็นศิลปะเพียงรูปแบบเดียว แม้ในคำพูดหรือการเล่นก็สามารถบอกละเอียดที่เด็กคิดอยู่ในสมองได้เช่นกัน แต่ในศิลปะจะสื่อได้อย่างชัดเจนที่สุด (มานพ ถนอมศรี.2538:64)

การแสดงออกทางศิลปะเป็นการแสดงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีการรับรู้การคิด จินตนาการตามแต่ละจุดมุ่งหมายที่แตกต่างกันไป จึงมีผลทำให้เด็กเกิดความคิดรวบยอดต่อสิ่งต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน แนวทางดังกล่าวนี้ส่งผลไปสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กได้เช่นกัน กล่าวได้ว่าศิลปะเป็นกระบวนการที่สามารถนำมาสานต่อความเข้าใจพฤติกรรม และพัฒนาศักยภาพให้เกิดแก่เด็กได้โดยอาศัยลักษณะ

ธรรมชาติของเนื้อหาวิชาที่เปิดกว้าง ให้เด็กมีการแสดงออกอย่างเสรี ไม่มีเรื่องของความถูกต้องผิดมาเป็นเกณฑ์ต่อการทำงาน ทั้งประกอบกับลักษณะเนื้อหาวิชาที่มีความยืดหยุ่นสูง มีกิจกรรมหลายรูปแบบ และไม่มีคำตอบจำกัดตายตัวเช่นวิชาอื่น ๆ ศิลปะจึงสามารถตอบสนองการแสดงออกของเด็กทุกเพศทุกวัยได้เป็นอย่างดี (ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล.2533:23)

ศิลปศึกษามุ่งให้ความสำคัญต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการตามวัยของเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ โดยไม่มีการเน้นถึงทักษะและผลสำเร็จของงาน เปรียบได้ว่าการกิจกรรมศิลปะคือสื่อหรือเครื่องมือให้เด็กได้ฝึกใน พัฒนาการขั้นตอนในแต่ละช่วงอายุ รวมทั้งปลูกฝังประสบการณ์ทางการมองให้กับเด็กอีกด้วย ซึ่งการให้โอกาสทางการมองแก่เด็กนั้น ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นเดียวกัน เนื่องจากการมองเป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากส่วนรวมไปหาส่วนย่อย หรือจากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม (พิรพงษ์ กุลพิศาล.2538:25)

การยอมรับความคิดของเด็กนั้นถือได้ว่า เด็กคือศูนย์กลางในการแสดงออก โดยมีครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำในการจัดประสบการณ์ทางศิลปะให้เหมาะสมสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในทุกระดับความสามารถ โดยคำนึงถึงความสนใจและวิธีการแสดงออกของเด็กเป็นสำคัญและอยู่ภายใต้ระเบียบวินัยกฎเกณฑ์ที่ตกลงร่วมกัน ดังนั้นวิธีการวัดผลจึงไม่นิยมนำผลงานศิลปะของเด็กทุกคนมาวางเปรียบเทียบ หากแต่พยายามวัดโดยพิจารณาว่าเด็กมีความก้าวหน้าทางการเรียนมากน้อยเพียงไร ด้วยวิธีดังกล่าวจึงถือได้ว่าเด็กทุกคนย่อมมีความสามารถแสดงออกทางศิลปะได้

ส่วนจะแสดงออกมาได้มากหรือน้อยนั้นขึ้นอยู่กับเหตุผลจากการรับรู้ประสบการณ์ ตามระดับความสามารถของแต่ละคน กล่าวได้ว่ากระบวนการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ นอกเหนือจากการจัดเตรียมบทเรียนโดยเริ่มต้นจากความพร้อมของเด็กแล้ว ยังต้องคำนึงถึงธรรมชาติที่อยู่ภายในตัวเด็กด้วยเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ.2539:44)

นอกจากคุณค่าของศิลปศึกษาดังกล่าวมาแล้ว วิรุณ ตั้งเจริญ (2532 : 202-203) กล่าวว่า การเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา ยังมุ่งพัฒนาบุคลิกภาวะ 3 ด้านของเด็กดังนี้

1.บุคลิกภาวะทางทัศนคติ ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรักศิลปะ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เห็นคุณค่าบทบาททางศิลปะในชีวิตและสังคม เห็นคุณค่าวัฒนธรรมและความดีงาม เห็นคุณค่าของอดีต ปัจจุบันและอนาคต

2.บุคลิกภาวะทางการรู้จักคิด ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจในศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งของตนเองและสังคมคุณภาพทั้งของไทยและสากล ศิลปะที่สัมพันธ์กับมนุษย์สังคม และระบบเศรษฐกิจ

3.บุคลิกภาวะทางการแสดงออก ศิลปศึกษามุ่งพัฒนาให้ทำงานศิลปะ พัฒนาการทำงานอดิเรก ใช้ศิลปะช่วยเหลือวิชาอื่น เพื่อชีวิตประจำวัน พื้นฐานการศึกษาต่อ หรือวิชาชีพในอนาคต

นับเป็นการปลูกฝังกระบวนการทางการรู้จักคิดจะมุ่งในการสร้างสิ่งที่ตั้งตามเกิดขึ้นในจิตใจเด็กเสียก่อน เพราะการปลูกฝังให้เด็กรู้จักรักและซาบซึ้งในความงามเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ เบิกบานใจ ความรู้สึกอันเป็นนามธรรมดังกล่าวนี้คือมูลฐานของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับศิลปะด้วยเช่นกัน

อีกทั้งการแสดงออกทางศิลปะนับได้ว่ามีส่วนต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กแต่ละคน ด้วยเหตุว่าเด็กจะมีโอกาสผ่อนคลายอารมณ์ดังเครียด เช่น ความกลัว ความโกรธ ฯลฯ ดังนั้นความเพลิดเพลินจากกิจกรรมทางศิลปะนี้ทำให้เด็กกล้าแสดงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ภายในจิตใจออกมา จึงเท่ากับว่าเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้เกิดแก่ตัวเด็กได้อีกทางหนึ่ง

ศิลปศึกษาจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาอารมณ์ของเด็ก การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็กอย่างถูกต้อง จะช่วยพัฒนาความรู้สึกต่าง ๆ ของเด็กได้เป็นอย่างดี การมองเห็นความสวยงามต่าง ๆ เริ่มด้วยการสังเกตธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัวเด็กเป็นอันดับแรก ฝึกให้เด็กเกิดความรู้สึกจากการสังเกตสิ่งอื่น ๆ ฝึกให้เด็กเปรียบเทียบด้วยการสังเกตธรรมชาติ ที่มีลักษณะตรงกันข้าม ให้ออกความรู้สึกที่เกิดขึ้น แล้วนำความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้รับถ่ายทอดออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ถ้าเด็กได้สัมผัสกับสิ่งที่สวยงาม สะอาด เรียบร้อย เด็กก็จะ เกิดความชื่นชมในสิ่งที่พบเห็น และสามารถแสดงความรู้สึกต่าง ๆ ด้วยการรับรู้ในความงาม (กรมวิชาการ. 2534:35-36)

ด้วยวิชาศิลปศึกษาในทุกระดับ เป็นวิชาที่ต้องลงมือทำจริงด้วยความรู้ความสามารถและความถนัดตามธรรมชาติของนักเรียน กล่าวได้ว่าเป็นวิชาที่มีเนื้อหาเฉพาะเกี่ยวกับวัสดุ วิธีการ รูปแบบ ความคิดสร้างสรรค์ และสภาพสังคม ตลอดจนเศรษฐกิจด้วย (อารี สุทธิพันธ์.2532:99) ดังนั้นศิลปะเด็กต้องถือเอาความบริสุทธิ์อยู่เหนือกฎเกณฑ์หรือทฤษฎีศิลปะของศิลปินซึ่งความแตกต่างนั้นมีผลมาจากสภาพจิตได้สำนึก การรับรู้ และการรู้คิดที่ต่างวุฒิภาวะ (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2538:41)

ศิลปศึกษาหรือศิลปะเด็กในโรงเรียนปัจจุบันมีความหมายกว้างกว่าวิชาวาดเขียนในสมัยก่อน กว้างกว่าทั้งแนวคิดในการสอน วิธีสอน และการจัดกิจกรรมให้เด็กฝึกปฏิบัติ เพราะวิชาวาดเขียนแต่เดิม เป็นวิชาที่มุ่งเพียงให้เด็กวาดและระบายสี ซึ่งการวาดภาพและระบายสีเป็นเพียงส่วนหนึ่งในวิชาศิลปศึกษาเท่านั้น วิชาศิลปศึกษามีกิจกรรมมากมายหลายอย่าง เช่น พิมพ์ภาพ เขียนภาพ ปั้นดิน ออกแบบ ตัดกระดาษปะติด ทำรูปแขวน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษามีอยู่หลายประการและหนึ่งในนั้นคือ การต้องการปลูกฝังให้เด็กเป็นคนช่างคิด ช่างทำ โดยผ่านกิจกรรมในหมวดต่าง ๆ ของศิลปศึกษาอันได้แก่ การวาดภาพ ระบายสี การปั้น การพิมพ์ ฯลฯ การเรียนการสอนศิลปศึกษาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม จึงควรส่งเสริมการพัฒนาทางด้านสติปัญญาควบคู่ไปกับการแสดงออกของเด็ก (นวลลออ ทิณานนท์.2545:99)

การฝึกปฏิบัติทางศิลปศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบต่างๆให้เลือกนำไปให้เด็กได้แสวงหาประสบการณ์ด้วยการให้วาดภาพระบายสี ปั้น แกะสลัก พิมพ์ภาพ สร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่าง ๆ การเรียนรู้คุณค่าทางศิลปะ กระบวนการเรียนการสอนนั้นได้ใช้ในลักษณะให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิดด้วยการศึกษา สังเกต ค้นคว้า วิเคราะห์ สืบค้น เปรียบเทียบ ทดลอง แก้ปัญหา โดยการนำเทคนิคต่างๆ มาสร้างสรรค์และแสดงออกทางศิลปะ (กรมวิชาการ.2533:56)

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ศิลปศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาลักษณะนิสัยให้ดีพร้อมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้เด็กมีความเจริญงอกงามในทางสร้างสรรค์อย่างสูงสุด เพื่อให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติ โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอน การฝึกปฏิบัติในรูปแบบต่างๆ ทางศิลปศึกษา และเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของศิลปศึกษาดังกล่าวข้างต้น

วิรุณ ตั้งเจริญ (2532:21) กล่าวว่า วิชาศิลปศึกษามีแกนสำคัญที่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับ 4 แกนเท่า ๆ กัน คือ

- 1.สุนทรียศาสตร์ ให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าของความงามที่เป็นวัตถุนิสัยและจิตนิสัยในแง่มุมแตกต่างกันออกไป เพื่อเห็นความหลากหลายของคุณค่าทางสุนทรียะ

2. ศิลปวิจารณ์ การฝึกให้เด็กรู้จักวิจารณ์งานของตนเอง หรืองานของผู้อื่น จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดอิสระที่จะคิด ทำให้กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์พัฒนายิ่งขึ้น

3. ประวัติศาสตร์ศิลปะ การให้โอกาสนักเรียนค้นคว้าอภิปรายถึงรูปแบบศิลปะความคิดเห็นของศิลปะหลาย ๆ ประเภท

4. ศิลปะปฏิบัติ หรือการผลิตศิลปกรรม เป็นการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหลายๆ ประเภท

ความรู้ทางการวิจารณ์ศิลปะ ประวัติศาสตร์ สุนทรียศึกษา และการปฏิบัติงานศิลปะ กล่าวได้ว่า เป็นแนวคิดที่จัดให้เนื้อหาทางศิลปะเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเนื้อหาทั้ง 4 ส่วน ไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง พัฒนาการด้านอื่น ๆ เป็นเพียงผลที่ได้กระบวนการเรียนการสอนเท่านั้น (พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2531:17)

นอกจากการสร้างสรรค์ของเด็กจะปรากฏให้เห็นได้ในงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิด ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านแล้ว การสร้างสรรค์ผลงานยังเป็นการสะสมหลักการสร้างสรรค์ด้วยเช่นกันและถ้าการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นไปอย่างต่อเนื่องบุคคลิกภาพที่สร้างสรรค์ก็ย่อมเกิดขึ้นกับเด็กด้วย พฤติกรรมของเด็กเมื่อแรกเข้าโรงเรียน นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงสังคมของเด็กปฐมวัยที่เด็กมีความสนใจเพื่อนและกลุ่มเพื่อนมากยิ่งขึ้น

โรงเรียนระดับประถม เป็นองค์การทางสังคมที่สำคัญที่ทำให้เด็กเริ่มมีความคิดเริ่มด้วยตนเองที่เหมาะสม และทำให้เด็กได้เข้าใจความหมายในบทบาทของตน เพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็กในการเข้าสู่สังคมในอนาคต ซึ่งการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน จะทำให้เด็กได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาทางสังคม วิธีปฏิบัติตนที่ต่างไปจากพฤติกรรมเมื่อตนอยู่บ้าน เพราะที่โรงเรียนเด็กจะต้องเรียนรู้ว่าเขากำลังมีการแบ่งปันทั้งในด้านของพื้นที่ วัสดุของเล่น เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น ต้องยอมรับฟังทัศนคติของผู้อื่นเรียนรู้เรื่องของการให้ความร่วมมือ ซึ่งจะนำเด็กไปสู่วิธีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นต่อไป (Maier. 1965:50-54)

การสร้างสรรค์งานศิลปะของนักเรียนก็มีกระบวนการคล้ายคลึงกันโดยต้องใช้ความคิดออกแบบสร้างสรรค์การแก้ปัญหาและตัดสินใจจากประสบการณ์เหล่านี้ เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ ปลุกฝังพฤติกรรมในการทำงานอย่างมีระบบซึ่งพฤติกรรมสร้างสรรค์นี้จะช่วยให้การปฏิบัติงานต่าง ๆ มีประสิทธิภาพดีขึ้น (วิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์. 2536:42)

รูปแบบการแสดงประสบการณ์ในศิลปะเด็กจะมีทำที่ที่แสดงออกตรง ๆ มากกว่าการแสดงออกในลักษณะที่ยุ่ยยากซับซ้อนเข้าใจยาก การแสดงความคิดเห็นปรากฏขึ้นบ้างและแตกต่างกันไปตามความคิดคำนึงของเด็กแต่ละคนประสบการณ์ที่ตื่นเต้นเร้าใจและแปลกใหม่ จะพบว่าเด็กชื่นชอบที่จะนำมาสะท้อนเป็นผลงานศิลปะ ในการสอนศิลปะนั้น ประสบการณ์ที่ดีที่สุดที่เด็กพึงได้รับก็คือ การลงมือสร้างงานศิลปะด้วยตนเอง นั่นคือให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง เด็กในระดับประถมศึกษาใช้เวลาสร้างงานศิลปะโดยเฉลี่ยขึ้นละประมาณ 35-40 นาที ความสนใจในงานเริ่มนานขึ้นในการสร้างงานศิลปะ ถ้าหากว่าเด็กมีความรู้สึกรู้ว่าเป็นอิสระเด็กจะทำงานในลักษณะที่เป็นไปเองตามธรรมชาติ (ประเทิน มหพันธ์. 2531:62)

คุณค่าจากการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก แท้จริงแล้วมิใช่เพียงการทำความเข้าใจศึกษา วิเคราะห์ถึงวิธีการที่เด็กสื่อสารโดยผ่านผลงานศิลปะเพียงประการเดียว หากยังต้องทำความเข้าใจเกี่ยวโยงไปถึงพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา การอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อม อันหลากหลายที่เป็นปัจจัยเกี่ยวข้อง

ต่อการเจริญเติบโตของเด็กในแต่ละช่วงวัยอีกด้วย ลำดับขั้นแห่งการสื่อสารที่ปรากฏออกมาในรูปแบบการแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยทั่วไป ส่วนใหญ่จะปรากฏออกมาในรูปแบบของการขีดเขียน วาดภาพ ระบายสี และงานปั้น

ในระดับเด็กเล็กควรเป็นเรื่องที่เด็กมีความคุ้นชินในชีวิตประจำวัน เพราะในช่วงนี้เด็กยึดตัวเองเป็นศูนย์กลาง เรื่องราวควรเป็นสิ่งที่เด็กมีประสบการณ์ด้วยตนเอง อาจจะเป็นเรื่องของครอบครัว ให้เด็กสะท้อนถึงภาพของครอบครัวของตัวเอง

ประเทิน มหาพันธ์ (2531:21) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการประเมินค่าการแสดงออกทางศิลปะเด็กไว้ว่า เพื่อให้การสอนศิลปะดำเนินไปโดยสมบูรณ์ ในการประเมินค่าผลงานของเด็กควรยึดถือเกณฑ์ดังนี้ ความเจริญของผลงาน ที่ขึ้นอยู่กับความหมายของผลงานนั้น ๆ การที่เด็กสามารถแสดงความคิดมาให้ปรากฏในงานได้ ย่อมแสดงให้เห็นว่าเด็กมีการแสดงออกได้ดี เกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ โดยเด็กสามารถนำประสบการณ์ของตนเองมาแสดงออกได้ โดยมีกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

ฟิลลิปส์ (Philips.1994:25) ได้สรุปเกี่ยวกับการเรียนรู้ทางศิลปะสำหรับเด็กเล็กที่ควรจะเป็นดังนี้

- 1.อนุญาตให้เด็กได้แสดงออกอย่างเต็มที่ด้วยสื่อที่หลากหลาย
- 2.มีความสมดุลกันระหว่างขบวนการทำงานศิลปะ กับผลงานศิลปะ
- 3.เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์
- 4.อนุญาตให้เด็กได้ค้นคว้าเพื่อหาประสบการณ์
- 5.ให้เด็กได้ทำงานลักษณะที่มีเงื่อนไข เพื่อจะได้เข้าใจความต่อเนื่อง
- 6.การสอนมีลักษณะที่เป็นแรงจูงใจอย่างแท้จริง
- 7.เป็นการทำงานที่มีความสำเร็จร่วมกัน
- 8.มีความเหมาะสมกับพัฒนาการ
- 9.สื่อทางศิลปะได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
- 10.เป็นสิ่งที่ให้ประโยชน์สำหรับเด็กทุกคน

การฝึกปฏิบัติทางศิลปะศึกษาตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้จัดกระบวนการเรียนการสอนให้เป็นรูปแบบต่าง ๆ ให้เลือกนำไปให้เด็กได้แสวงหาประสบการณ์ด้วยการให้วาดภาพ ระบายสี ปั้น แกะสลัก พิมพ์ภาพ สร้างสรรค์ด้วยวัสดุต่าง ๆ การเรียนรู้ คุณค่าทางศิลปะ กระบวนการเรียนการสอนนั้นได้ใช้ในลักษณะให้เด็กได้ฝึกกระบวนการคิดด้วยการศึกษา สังเกต ค้นคว้า วิเคราะห์ สืบค้น เปรียบเทียบ ทดลอง แก้ปัญหา โดยการนำเทคนิคต่างๆ มาสร้างสรรค์และแสดงออกทางศิลปะ (กรมวิชาการ.2534:41)

การจัดกิจกรรมศิลปะให้เด็กฝึกปฏิบัติ ไม่ใช่การฝึกฝนทางการช่วยที่จะเน้นเป้าหมายทางทักษะให้เด็กมีสภาพเป็นช่างฝีมือ เพื่อนำผลงานศิลปะไปใช้ในชีวิตประจำวันโดยตรง แต่การจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นวิถีทางที่จะสะท้อนผลไปสู่การพัฒนาลักษณะนิสัย เพื่อเป็นพลังในการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในสังคม โดยเน้นลักษณะนิสัยที่ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และคิดเป็น

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2527:31) ได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเน้นให้ตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และความสามารถของเด็กทั้งนี้กิจกรรมสำหรับเด็กวัย 6 ปี จะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเตรียมความพร้อมของความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อตาและ

มือ การเปิดโอกาสให้เด็กทดลองขณะที่เล่น และทำงานกับวัสดุอุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ เช่นดินเหนียว ดินน้ำมัน สี น้ำ ทray รวมถึงวัสดุประเภทอื่นๆ เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักในการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การเตรียมประสาทมือ การบังคับมือ เตรียมการบังคับกล้ามเนื้อตา เตรียมประสาทสัมผัสระหว่างตา กับมือ เตรียมการสังเกต การฟัง และการพูดซึ่งการเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังกล่าว จะต้องใช้การจัด อุปกรณ์ และกิจกรรมให้เด็กได้ค้นคว้า ทดลองด้วยตนเองโดยตรง เพื่อให้เด็กเกิดความเข้าใจและพัฒนา ด้านสติปัญญาต่อไป

3. กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และงานปั้น

การจัดกิจกรรมหรือประสบการณ์สำหรับเด็กประถม คือการจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ โดยผ่านการเล่น การเล่นของเด็กในวัยนี้นอกจากทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินหรือเป็นผลทางด้านจิตใจแล้ว ยังเป็นผลทางกาย และอื่น ๆ การเล่นสอนให้เด็กเข้าใจถึงโลกภายนอก สังคม และวัฒนธรรมซึ่งจะต้องเผชิญต่อไปในชีวิตที่เติบโตเป็นผู้ใหญ่

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ม.ป.ป.:1) ได้ให้ความหมายว่าเป็นกิจกรรมที่จัดให้เด็กทำอย่างเสรี ซึ่งจะช่วยพัฒนาเด็กทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยครูจะเลือกสื่อว่าศิลปะสำหรับเด็กมีได้เน้นให้เด็กทำได้สวยหรือเหมือนจริง แต่เพื่อให้เด็กได้พัฒนาครบทุกด้านจากกิจกรรมนี้

วิลเลียม (William.1971:701) กล่าวว่ากิจกรรมและประสบการณ์ คือ กระบวนการในการได้รับความรู้ หรือการเกิดทักษะ โดยการกระทำหรือการเห็นสิ่งต่างๆ หรือ กระบวนการของจิตสำนึกในการรับรู้ถึง ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ โดยการมีส่วนร่วมในการกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่มีความหมายต่อตัวผู้เรียน คือการให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีส่วนร่วมในกลุ่ม ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสพัฒนาทักษะทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะของการอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เนื้อหาวิชา ผลของการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนมีความต้องการที่จะเรียน มีทักษะของความเป็นผู้นำรู้จักทำงานเป็นกลุ่ม และการแก้ปัญหา

ราศี ทองสวัสดิ์ (2533:82) กล่าวถึงการจัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และการจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายใน และภายนอกห้องเรียนให้กับเด็กประถมศึกษาด้วยการได้รับประสบการณ์ตรงจากการเล่น การลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะก่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ดี และเน้นการส่งเสริมพัฒนาการให้ครบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง และเกิดทักษะในการเรียนรู้

ศิลปะจึงเป็นกิจกรรมที่จะสามารถช่วยจัดสรรประสบการณ์ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็กรวมทั้งสามารถสร้างประสบการณ์ในการสำรวจตรวจสอบ ประสบการณ์ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ และประสบการณ์ทางด้านของความรู้สึกรักของเด็ก (สุโขทัยธรรมมาธิราช.2526:94)

ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวขององค์การ อินทรมพรรย และคนอื่น ๆ (2526: 268-272) ที่ว่าในการเรียนการสอนวิชาศิลปะนั้นประกอบด้วยงานวาดภาพ งานปั้น งานประดิษฐ์ ซึ่งรวมถึงงานปะ ตัดฉีก พับกระดาษ ประดิษฐ์วัสดุ และเศษวัสดุนั้น กิจกรรมต่าง ๆ นี้เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเรียนด้วยความสนุก เพลิดเพลิน เนื่องจากสามารถสนองความต้องการพื้นฐานของเด็กวัยนี้ได้ตามพัฒนาการของเขา เด็กจะมีช่วงความสนใจยาวขึ้น และเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้สอนสามารถที่จะปลูกฝังให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในเรื่องลักษณะนิสัยที่เหมาะสมได้หลาย

อย่าง นอกเหนือจากการให้ประสบการณ์ทางศิลปะ ลักษณะนิสัยที่สามารถให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมด้านศิลปะ

นอกจากนี้ ประสบการณ์ก็นับว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างมาก ประสบการณ์จะช่วยให้การแสดงออกเป็นไปอย่างกว้างขวาง และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ประสบการณ์ทางศิลปะในที่นี้พิจารณาได้ 3 ด้านคือ (วิรุณ ตั้งเจริญ, 2532:33)

1. ประสบการณ์ที่ได้จากการฝึกปฏิบัติ การทำงานที่ต้องมีการผสมผสานระหว่างความคิดเห็นและการปฏิบัติเช่นศิลปะ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่รู้จบสิ้น เมื่อปฏิบัติงาน ผลงานก็จะทำให้เกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นก็จะมีผลต่อการปฏิบัติงาน ครั้งต่อไปอีก ต่างมีผลต่อกันเช่นนี้ เป็นวัฏจักร การเรียนรู้ที่ได้รับก็คือประสบการณ์ฝังแน่นอย่างหนึ่ง เป็นสิ่งที่มีคุณค่าหรือเป็นความพร้อมเฉพาะตัวบุคคลที่ควรได้รับการผลักดันให้เกิดขึ้น

2. ประสบการณ์จากการศึกษาผลงานศิลปะ การฝึกปฏิบัติงานศิลปะแต่เพียงด้านเดียวโดยที่ไม่มีการศึกษาให้สัมพันธ์กับการปฏิบัติ ย่อมไม่สามารถผลักดันให้การฝึกปฏิบัติพัฒนาไปได้ดีเท่าที่ควร การดูผลงานศิลปะทั่ว ๆ ไป การดูอย่างชื่นชม คิดวิเคราะห์ และวิพากษ์วิจารณ์จะเป็นประสบการณ์ที่มีค่าต่อการเรียนรู้หรือการฝึกปฏิบัติครั้งต่อไปอย่างมาก เพราะการเรียนรู้ทุกอย่างย่อมมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไม่ทางตรงก็ทางอ้อม การศึกษาผลงานศิลปะจึงควรได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องเช่นกัน

3. ประสบการณ์จากสภาพแวดล้อม สภาพแวดล้อมซึ่งหมายรวมถึงสภาพแวดล้อมในเชิงวัตถุ ทั้งที่เป็นธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น และสภาพแวดล้อมในเชิงเหตุการณ์ต่าง ๆ การที่ผู้เรียนมีประสบการณ์มาก ได้รู้มากและเห็นมาก ก็ย่อมเปิดโอกาสให้เขาได้คิดมากตามไปด้วย ประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมทั้งในแง่รูปแบบ และความคิดย่อมเป็นความพร้อมที่มีความหมายต่อการเรียนรู้ และการแสดงออกทางศิลปะ

จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการแสดงออกเฉพาะตัวโดยการจัดประสบการณ์ที่ดีอันได้แก่ ประสบการณ์จากทางบ้านและประสบการณ์จากโรงเรียนจะส่งผลให้เด็กมีการแสดงออกทางศิลปะ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญต่อการพัฒนาการในทุก ๆ ด้านของเด็ก และเนื่องจากการแสดงออกทางศิลปะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการปั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่สภาพแวดล้อม ความเจริญเติบโต ลักษณะเฉพาะตัว การติดต่อสื่อสาร อารมณ์ความรู้สึกและรวมถึงการสั่งสมประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ได้อย่างดี

ส่วนกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2534:15) กล่าวว่ากิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ในโรงเรียนประถมศึกษานั้นมุ่งเปิดโอกาสให้ผู้เรียน แสวงหาคำตอบด้วยตนเองอย่างอิสระซึ่งเป็นธรรมชาติของวิชาศิลปะที่ประกอบด้วยเรื่องราวของประสบการณ์ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน ประณีต ทักษะ ความรู้สำหรับการจัดกิจกรรมการสอนศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษานั้น จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เพราะศิลปะนอกจากจะมีกิจกรรมหลายสาขามาประกอบกันแล้ว ยังต้องมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของเด็กอีกด้วย

พระพงษ์ กุลพิศาล (2533:12) กล่าวถึงเรื่องราวที่ใช้เป็นโจทย์ให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะว่า ครูจำเป็นต้องกำหนดขอบเขตการแก้ปัญหาทางจินตนาการให้เด็ก ซึ่งขอบเขตนี้ครูอาจตั้งหรือให้เด็กคิดขึ้นเอง ซึ่งสอดคล้องกับประสบการณ์และสภาพการรับรู้ตามแต่เด็กแต่ละคนหรือเด็กที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันขอบเขตดังกล่าว

โดยทั่วไปจะตั้งโดยใช้ "เรื่องราว" เป็นหัวข้อกำหนด ถ้าเป็นงานที่ทำคนเดียว ควรกำหนดหัวข้อที่สามารถกระตุ้นให้เกิดจินตนาการจากประสบการณ์ส่วนตัวของตนให้มากที่สุด ถ้าทำเป็นกลุ่มต้องพิจารณาว่า จะกำหนดหัวข้อใดให้กระชับพอที่เด็กหลาย ๆ คนสามารถแก้ปัญหา การจินตนาการร่วมกันได้ ทั้งนี้ต้องให้สัมพันธ์กับเวลาที่เด็กทำงานด้วย

ดังนั้นศิลปศึกษาจึงเป็นวิชาหนึ่งที่นักการศึกษา และนักจิตวิทยาทางการศึกษา นำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายทางการศึกษา โดยจัดกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กับขบวนการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชีวิต สังคม และการสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่ดีงาม (เลิศ อานันตะ.2532:22)

เนื่องจากศิลปศึกษาไม่ได้เน้นความรู้เนื้อหาเหมือนกับวิชาทั่วไป แต่เน้นให้ผู้เรียนมีความสมบูรณ์แบบในการดำเนินชีวิตมากขึ้น ซึ่งนอกจากการจะช่วยพัฒนาด้านต่าง ๆ ให้แก่เด็กแล้วยังช่วยปลูกฝังค่านิยม รสนิยมที่ดีสุนทรีย์ภาพและการนำประโยชน์ของความงามมาใช้ให้ตนเองมีความสุขตามอัตภาพในการดำรงชีวิต

ธรรมชาติของศิลปะมีรูปแบบที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อการแสดงออกในการพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้อย่างกว้างขวาง การจัดเตรียมสื่อการเรียนเกี่ยวกับศิลปะให้พร้อมจึงนับว่าเป็นบทบาทสำคัญประการหนึ่ง เด็กวัยประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นวัยที่สภาพร่างกายและจิตใจเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว มีนิสัยอยากรู้อยากเห็น และอยากรทดลอง จึงควรเลือกสื่อในการเรียนการสอนที่สามารถตอบสนองต่อการเคลื่อนไหวของร่างกายและกล้ามเนื้อของเด็กที่แข็งแรงมากขึ้นเป็นลำดับ

ซึ่งศิลปะสามารถตอบสนองพฤติกรรมการแสดงออกในรูปของการทาบ บีบ ขยำ กด นวด ดึง ทา ระบาย สลัก ป้าย หยด ฯลฯ ตามความสนใจอย่างอิสระเสรี ลักษณะรูปแบบของกิจกรรมควรเป็นไปในเชิงการส่งเสริมให้มีการสำรวจ ทดลองและค้นคว้าจากวัสดุนานาชนิดที่มีในท้องถิ่น เช่น ดินเหนียว ดินน้ำมัน สีเทียน สีโปสเตอร์ ลวด กระดาษ ไม้ เป็นต้น (เลิศ อานันตะ.2535:93)

การเรียนรู้ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสติปัญญาได้ในการเรียนรู้นั้น ถ้าผู้เรียนรู้สิ่งที่เรียนน่าสนใจ ทำหาย และสิ่งที่เรียนนั้นผู้เรียนมีโอกาสประสบความสำเร็จได้ ผู้สอนจึงเป็นบุคคลสำคัญสำหรับการปลูกฝังเจตคติที่ดีของการเรียนรู้ มีความเข้าใจและให้กำลังใจกับการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้พิจารณาพิจารณา เข้าใจถึงเหตุผลและขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมในการเสริมสร้างพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในการเรียนรู้กระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต และเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้เรียนต้องขวนขวายเพื่อตนเอง ใฝ่รู้ รักการเรียนรู้ และตระหนักถึงความสำคัญว่าการเรียนรู้เป็นสิ่งท้าทายน่าสนใจ ผู้เรียนทุกคนที่ประสบความสำเร็จและบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเอง เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สุขภาพกายแข็งแรงและสุขภาพจิตดี ปรับตัวเข้ากับสังคมและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (วิชัย วงษ์ใหญ่. 2535:35)

ชีวิตของเด็กเป็นชีวิตของการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา การพบเห็นสิ่งต่าง ๆ หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ รอบตัว เด็กถือว่าเป็นบทเรียนที่มีค่าต่อเขา เด็กตื่นเต้นที่จะเลียนแบบ ตื่นเต้นที่จะรับรู้ และตื่นเต้นที่จะสะท้อนประสบการณ์นั้นออกมา ไม่ว่าจะเป็นการบอกเล่า เขียนบรรยาย หรือสร้างสรรค์เป็นงานศิลปะ เด็กกระหายที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่สัมพันธ์กับชีวิต สัมพันธ์กับอารมณ์ของเขา แม้โลกของเด็กจะดูเป็นโลกแคบ ๆ แต่ความคิดคำนึงหรือ จินตนาการของเด็กก็จะขยายออกไปกว้างไกลมาก ความกระหายหรือกระตือรือร้นต่อประสบการณ์รอบตัว ผลักดันให้เกิดทั้งการเรียนรู้และการพัฒนาการในทุก ๆ ด้าน ประสบการณ์ที่กว้างขวาง จึงมีคุณค่าอย่างกว้างขวางต่อการเรียนรู้และการพัฒนาการในตัวเด็กด้วยเช่นกัน (วิรุณ ตั้งเจริญ.2539:114)

เด็กเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงในสังคม ศิลปะเด็กเปลี่ยนแปลงไปตามท่าทีของศิลปะในสังคมด้วย จริงอยู่เด็กเป็นส่วนหนึ่งของผู้คนมากมายที่ประกอบกันขึ้นเป็นสังคม แต่ถ้าเราสังเกตให้ดีก็จะพบว่า โลกของเด็กมีแบบฉบับเฉพาะวัยของเขา ซึ่งต่างไปจากโลกของผู้ใหญ่ แม้จะไม่ต่างกันโดยสิ้นเชิง แต่ก็มองเห็นได้ชัดเจน โลกของเด็กมีแบบแผนทางการคิด การเรียนรู้ การเล่น เป็นของเด็กเอง ศิลปะเด็กก็เช่นกัน แม้ศิลปะเด็กจะเป็นผลกระทบมาจากสังคมของผู้ใหญ่ แต่การรับรู้ การแสดงออก และการสร้างสรรค์ทางศิลปะของเด็กก็ต่างไปจากศิลปะของผู้ใหญ่

จึงเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางว่า ศิลปะของเด็กนั้นเป็นกุญแจดอกสำคัญที่ผู้ใหญ่จะเข้าใจความรู้สึกนึกคิดและความต้องการของเด็ก ศิลปะเด็กเป็นเสมือนสื่อสารที่มองเห็นได้ เพราะศิลปะเด็กย่อมเป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดของเขาโดยตรง เช่น เมื่อเด็กเขียนภาพเกี่ยวกับชุมชน นั่นคือความปรารถนาที่จะมีชีวิตอยู่ในชุมชนในลักษณะใดลักษณะหนึ่งก็ได้

นอกจากปัจจัยองค์ประกอบแวดล้อมต่าง ๆ แล้วองค์ประกอบที่มีผลต่อการเรียนการสอนที่สำคัญอย่างมากประการหนึ่งก็คือ ธรรมชาติของเด็กแต่ละวัย ในประเด็นนี้นักวิชาการด้านศิลปศึกษา เชื่อว่า การสร้างงานศิลปศึกษาของเด็กในระดับมัธยมศึกษาเป็นการสะท้อนความคิดเห็นของเด็กต่อสิ่งต่าง ๆ ผ่านกระบวนการศิลปะโดยใช้ เส้น สี แสงเงา รูปร่าง รูปทรง ฯลฯ เป็นสื่อในการแสดงออก ซึ่งนักเรียนต้องใช้ทักษะและประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่อดีต

ส่วนโลเวนเฟลด์ (1987:322) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะไว้ดังนี้กิจกรรมศิลปะเป็นกระบวนการของมนุษย์ขั้นพื้นฐานของทุก ๆ สังคม นับตั้งแต่สังคมที่ล่าหลังความเจริญมากที่สุดจนถึงสังคมที่มีอารยธรรมมากที่สุดได้แสดงออกถึงภาพลักษณ์ของตนเองออกมาโดยผ่านกระบวนการทางศิลปะ แต่ที่สำคัญยิ่งไปกว่านั้นทุกคนได้สอดใส่ความคิดและอารมณ์ของตนเข้าไปในรูปแบบของงานศิลปะ ศิลปะเป็นกิจกรรมที่ทุกคนพอใจและเป็นเรื่องส่วนบุคคลสำหรับทุก ๆ วัย ถึงแม้ว่างานศิลปะจะเป็นงานที่เกี่ยวกับการรับรู้โลกภายนอกมากยิ่งขึ้น แต่งานศิลปะก็ยังให้ทางระบายออกของอารมณ์ ความรื่นรมย์และความหวาดกลัวของชีวิต

อย่างไรก็ตาม บทบาทหน้าที่การเรียนการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนจะก้าวหน้าไปได้เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น หลักสูตร ผู้เรียน กระบวนการเรียน งบประมาณปัจจัยที่มองข้ามไปได้เลยคือ ครูสอนศิลปศึกษาที่มีคุณวุฒิทางศิลปะโดยตรง เป็นผู้ที่มีมองเห็นคุณค่าและความสำคัญของเนื้อหาวิชาเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิชาศิลปศึกษาให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน อันจะทำให้เด็กไทยเป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยที่ดีงาม มีความจริงใจที่ได้แสดงรูปแบบออกมาอย่างเปิดเผยด้วยความภาคภูมิใจต่อตนเองและผู้อื่น (มณฑา ไร้ทิม. 2531:57)

เด็ก ๆ ใช้งานศิลปะเป็นเครื่องมือของการเรียนรู้โดยผ่านทางการพัฒนาแนวคิดต่าง ๆ ซึ่งสามารถเห็นรูปแบบทางตาได้โดยผ่านการสร้างสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถจับยึดและเป็นมโนคติของสภาพแวดล้อมและโดยผ่านการจัดองค์ประกอบและการจัดวางสัญลักษณ์เหล่านี้ รวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกับศิลปะเป็นกิจกรรมที่มีพลังและสอดคล้องกันพร้อมด้วยศักยภาพอย่างยิ่ง

สำหรับการศึกษากระบวนการปั้นของเด็ก ซึ่งเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเด็กแต่ละคนจะนำความรู้พื้นฐานต่าง ๆ ความสามารถของตนกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อสร้างผลงานรูปแบบใหม่ ที่มีความหมายในกระบวนการของการเลือกสรรการตีความและการสังเคราะห์ความรู้พื้นฐานเหล่านี้ ไม่ได้เป็นเพียงผลงานปั้นที่เราเห็น แต่เด็กได้ให้เราเห็นถึงส่วนที่เป็นตัวของเขาเอง

นั่นคือเด็กแสดงออกให้เห็นว่าเขาคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร และเขาเห็นได้อย่างไร กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญมาก สำหรับการเรียนด้วยการกระทำ อันเป็นการเรียนจากการลงมือทำงานซึ่งต้องมีทั้งการวางแผนงาน การดำเนินงาน การแก้ปัญหาต่างๆ ตลอดจนการวัดผลแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงาน ต้องการความสามารถไม่น้อยวิชาศิลปะมีส่วนช่วยให้การกระทำกิจกรรมดำเนินไปอย่างราบรื่นและในขณะที่เด็กประกอบกิจกรรมทางศิลปะต้องมีการวางแผนงาน มีการอภิปรายมีการประเมินคุณค่าของงาน เด็กจะได้รับประสบการณ์หลายด้านเป็นต้นว่าทางด้านภาษา ทางด้านสังคม

นอกจากนั้นผลอันเนื่องมาจากการทำกิจกรรมศิลปะก็ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้โดยการสังเกต สามารถใช้ความรู้และวิจารณ์งานของตนตัดสินว่าสิ่งใดงามสิ่งใดไม่งาม สิ่งใดดีสิ่งใดไม่ดี สิ่งใดไพเราะสิ่งใดไม่ไพเราะ รู้จักจำแนกประเภทของงาน ตลอดจนรู้จักชื่นชมงานได้อย่างถูกต้อง การที่เด็กจะมีคุณสมบัติดังกล่าวนี้ได้ก็ด้วยได้รับการปลูกฝังจากครู ผู้ปกครองทางบ้าน โดยอาศัยประสบการณ์ทางศิลปะเป็นปัจจัยสำคัญ

การสร้างสรรคของเด็กจะปรากฏให้พบเห็นได้ในงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบ เนื้อหา และแนวคิด ด้านใดด้านหนึ่ง หรือหลายด้านแล้ว การสร้างสรรคผลงานยังเป็นการสะสมบุคลิกการสร้างสรรคด้วยเช่นกัน และถ้าการสร้างสรรคศิลปะเป็นไปอย่างต่อเนื่องบุคลิกภาพที่สร้างสรรคก็ย่อมเกิดขึ้นกับเด็กด้วยพฤติกรรมของเด็กเมื่อแรกเข้าโรงเรียน นอกเหนือจากการเปลี่ยนแปลงสังคมของเด็กปฐมวัยที่เด็กมีความสนใจเพื่อน และกลุ่มเพื่อนมากยิ่งขึ้นแล้ว

วิชาศิลปะศึกษา จึงเป็นวิชาที่จัดประสบการณ์ การเรียนการสอนด้านศิลปะในโรงเรียนให้กับเด็กตาม วุฒิภาวะ เพื่อส่งเสริมให้มีโอกาสแสดงออกอย่างเสรีทางความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ ตามความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติของเด็กแต่ละคน (เลิศ อานันท์นะ.2523:64)

ดังนั้นในขณะที่เด็กทำกิจกรรมทางศิลปะศึกษานั้น เด็กจะแสดงออกจากจิตสำนึกของแต่ละคน ดังนั้น ผลงานของเด็กจะมีความซับซ้อน ยากง่ายแตกต่างกันสิ่งที่มีผลกระทบต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ประกอบด้วย พื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ลักษณะการดำเนินชีวิตและกิจกรรม พื้นฐานทางสภาพแวดล้อม ด้วยเป็นปัจจัยให้การแสดงออกทางศิลปะโดยเด็กอาจจะเสนอรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ความแตกต่างของเด็กแต่ละคน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของบุคลิกภาพ สติปัญญา อารมณ์ ความนึกคิด จะมีผลไปสู่การแสดงออกที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องราว รายละเอียด สี ความซับซ้อน เด็กอาจจะเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ต่างกัน แสดงออกด้วยเทคนิคที่ต่างกัน ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นความแตกต่างของเด็กแต่ละคนโดยเฉพาะ

แนวทางในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้รับพัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา โดยการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนโดยทั่วไป เป็นการจัดให้เด็กมีประสบการณ์ที่เน้นการส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์และจิตใจ สังคมและสติปัญญา เพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีสำหรับเด็กซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการ ความสนใจ สอดคล้องกับอายุและความสนใจของเด็ก ช่วยให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้สัมพันธ์กับวัย รวมทั้งเป็นประสบการณ์ที่มีการปลูกฝังให้เด็กมีพื้นฐานที่ดีด้านคุณธรรม และจริยธรรม

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:31) ได้ให้ข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมศิลปะระดับปฐมวัยว่า การสนับสนุนหรือเสนอกิจกรรมศิลปะให้เด็กสร้างสรรค์นั้น ครูควรจะต้องมีเป้าหมายหรือความเชื่อมั่นเกี่ยวกับผลงานศิลปะของเด็กไว้ใจว่า

1. เขาจะต้องเป็นผู้ริเริ่ม
2. เขาจะต้องเป็นผู้นำทางความคิด
3. เขาจะต้องเป็นผู้มีจินตนาการกว้างขวาง
4. เขาจะต้องเป็นผู้ที่มีอิสรภาพ
5. เขาจะต้องเป็นผู้กระตือรือร้นในการรับรู้

การจัดกิจกรรม และประสบการณ์ กิจกรรมศิลปะเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ท้าทายความคิดและท้าทายการแสดงออกของเด็กจากการสร้างสรรค์ศิลปะของเด็กที่พร้อมด้วยเสรีภาพ ย่อมเป็นสิ่งประทับใจเด็กเสมอเด็กพร้อมจะแสดงออกด้วยการลองผิดลองถูก ท้ายที่สุดการแสดงออกของเขาไม่เคยผิด และไม่เคยรู้จักล้มเหลว กิจกรรมที่เด็กไม่รู้จักผิดและไม่รู้จักล้มเหลวเช่นนี้ ย่อมสร้างความมั่นใจในการแสดงออกได้อย่างมาก และเมื่อมีความมั่นใจเขาก็พร้อมจะสร้างสรรค์ครั้งแล้วครั้งเล่า พัฒนาการทางด้านการสร้างสรรค์ก็เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อม วัสดุอุปกรณ์พร้อม กิจกรรมที่กระตุ้นการสร้างสรรค์และมีบรรยากาศที่พร้อมด้วยเสรีภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินการจัดกิจกรรมและประสบการณ์จะมีแนวดังนี้

1. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็ก ตอบสนองความต้องการและความพอใจของเด็ก
 2. จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกด้านให้สัมพันธ์กันโดยจัดสัดส่วนให้พอเหมาะกับระยะเวลาของกิจกรรม
 3. จัดกิจกรรมที่เป็นประสบการณ์ตรงเพื่อส่งเสริมความเข้าใจสิ่งที่เป็นรูปธรรมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหา
 4. จัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่สามารถยืดหยุ่นให้เหมาะกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและสิ่งแวดล้อม
 5. จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้อยู่ร่วมกันทั้งเป็นกลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย และเป็นรายบุคคล
- ส่วนเรื่องของการประเมินผลชั้นเด็กเล็กนั้น เป็นการวัดพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาเพื่อสนองจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ ซึ่งมีวิธีการประเมินผลที่ควรใช้ดังนี้

การสังเกต

ครูควรสังเกตในขณะที่เด็กทำกิจกรรมหรือเล่น ทั้งเป็นกลุ่มและเป็นรายบุคคลเพื่อให้ทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็ก ครูควรจดบันทึกสิ่งที่ได้สังเกตเห็นทั้งที่เป็นข้อดีและข้อบกพร่องอันจะเป็นข้อมูลในการเลือกจัดกิจกรรมเสริมแก่เด็กต่อไป

การสนทนา

การสนทนากับเด็กเป็นรายบุคคลจะช่วยให้ครูทราบถึงพัฒนาการด้านภาษาการพูด การฟัง การสื่อสารของเด็ก นอกจากนี้ยังช่วยให้ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่บ้านซึ่งอาจจะเป็นข้อมูลที่ช่วยให้ครูเข้าใจดียิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังช่วยให้ครูได้ทราบถึงสภาพ อารมณ์ จิตใจ ของเด็กอีกด้วย

การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบปากเปล่า

ในการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ไม่ว่าจะจัดในรูปกลุ่มหรือกิจกรรมเป็นรายบุคคลก็ตามบทบาทครูในการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมยังเป็นอีกปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาความสามารถและพฤติกรรมของเด็ก

เดอเอคโก (DeCecco.1986:284) กล่าวว่า สิ่งแวดล้อม เครื่องเรือนที่ใช้กับเด็ก อุปกรณ์การเรียน ของเล่น วัสดุสิ่งของตามธรรมชาติ และรวมถึงเศษวัสดุ ที่สามารถนำมาให้เด็กได้สัมผัสจับต้องศึกษาเรียนรู้ หรือนำมาประกอบการสอนของครู และสามารถนำไปใช้กับนันทนาการได้ อุปกรณ์การเรียนรู้นี้จะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ยิ่งมีความแปลก มีความแตกต่างในรูปร่างมาก ๆ เด็กยิ่งได้เรียนรู้มาก สิ่งเร้าที่ดีจะสร้างการเรียนรู้ได้มากต้องมีลักษณะเฉพาะ คือ สามารถตอบสนองใกล้เคียงกันเป็นลูกโซ่อย่างต่อเนื่อง เด็กได้ฝึกทำซ้ำ ๆ มีความพอใจและมีความสุข ทำให้เด็กได้เรียนรู้อย่างดี

การเตรียมกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กนั้นสำคัญสำหรับเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 อย่างมากซึ่ง เยวพา เดเซคูปต์ (2542:53) ได้สรุปกิจกรรมที่มีความเหมาะสมสำหรับสร้างสรรค์ทางศิลปะไว้ดังนี้

- 1.กิจกรรมประเภทปั้น
- 2.กิจกรรมประดิษฐ์
- 3.กิจกรรมการฉีก ตัด ปะกระดาษ
- 4.กิจกรรมระบายสี
- 5.กิจกรรมวาดภาพด้วยนิ้วมือ
- 6.การเล่นบล็อก
- 7.กิจกรรมวาดภาพด้วยทราย
- 8.กิจกรรมวาดภาพด้วยฟองสบู่

แนวทางจัดกิจกรรมข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปั้น และการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวกับการใช้กล้ามเนื้อย่อย สำหรับขั้นตอนในการสอนปั้น และวัสดุที่เหมาะสมในการปั้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมของผู้เรียน ซึ่งโดยทั่วไปวัสดุที่สามารถตอบสนองการปั้นได้ดีสำหรับเด็กอายุ 6 ปี คือ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้ง และลักษณะการจัดการเรียน การสอนกิจกรรม ควรจะมีการสอนให้เด็กปั้นในชั้นเรียนตามลำดับดังต่อไปนี้

- 1.ให้เด็กปั้นจากการขยำ หุบ บิด คลึง
- 2.ปั้นเป็นชื่อ ตัวอักษร ตัวเลข
- 3.ปั้นรูปคน
- 4.ปั้นรูปต่างๆ ที่มีความหมาย
- 5.ปั้นขนมประเภทต่าง ๆ

แนวทางในการจัดกิจกรรมประเภทการปั้น และการสอนให้เด็กทำกิจกรรมประเภทการปั้นตามลักษณะการจัดกิจกรรมดังกล่าว จึงเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้เด็ก ทำกิจกรรมได้อย่างเสรีกระตุ้นให้เด็กเกิดความต้องการในการปั้นตามธรรมชาติ ภายใต้การควบคุม การให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะของครูผู้สอน

อาร์นไฮม์ (1969:132) กล่าวถึง การใช้สื่อสำหรับการแสดงออกว่า เป็นการแสดงให้เห็นถึง ความคิด การรับรู้ และความเข้าใจในเรื่องราวของการมองเห็น ที่เด็กจะมีการประยุกต์ และแสดงออกได้แตกต่างกัน ตามลักษณะของสื่อที่ใช้ การฝึกฝนการใช้สื่อต่าง ๆ จึงเป็นการแสดงออกในด้านการใช้ทักษะการเคลื่อนไหว เป็นสิ่ง

สำคัญ และจะสามารถพัฒนาได้ดี ความสามารถของเด็กในการทำงาน จะมีความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ ย่อยในการเข้าใจศิลปะ และระดับทักษะของเด็กแต่ละคน การปั้นจึงเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการเคลื่อนไหวด้าน การใช้กล้ามเนื้อย่อย และการทำงานประสานสัมพันธ์กันระหว่างกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ โดยเฉพาะกล้ามเนื้อ นิ้ว มือ เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เด็กได้สัมผัสของจริง และทำให้เด็กสามารถแก้ปัญหาได้จริง (Matti .1981:72)

พัฒนาการของการรับรู้ทางสายตา และการแสดงออก และการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึง การทำงานที่สอดคล้องกันของระบบกล้ามเนื้อ และระบบประสาท โดยเฉพาะการใช้ระบบประสาทสัมผัส ซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กประถมศึกษา การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่สำคัญผ่านกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การทำกิจกรรมศิลปะที่ต้องใช้ทักษะของกล้ามเนื้อย่อยประเภท มือ นิ้วมือ เป็นหลักเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและความสามารถในการทำงานที่ประสาน สัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อดังกล่าว

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่มีความคิดริเริ่ม อยากทำอะไรด้วยตนเอง การได้ทำอะไรด้วยตนเอง การได้ ทดลองทำสิ่งต่าง ๆ ทำให้มีความสุขสนุกสนาน แต่หากเด็กไม่ประสบความสำเร็จจากการทำงานหรือไม่มีโอกาส ได้คิด จะทำให้เด็กขาดโอกาสพัฒนาด้านตนเอง เกิดความคิดหวาดระแวง มีความคิดสับสน ขาดความเชื่อมั่นใน ตนเอง (เลิศ อานันท์นะ.2532:140)

เนื่องจากเด็กวัยนี้กระตือรือร้นที่จะแสดงออก แต่มีช่วงระยะเวลาที่เด็กสนใจสั้นถ้าเด็กหมดความสนใจ จะทำไม่สำเร็จ หรือทำได้ไม่เป็นที่เรียบร้อย เด็กจะใช้ความพยายามทำในสิ่งที่เขาคิดว่าทำได้สำเร็จ และเมื่อ ได้รับความสำเร็จหลาย ๆ ครั้งต่อเนื่องกัน จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง กิจกรรมศิลปะสามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวของเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะส่งเสริมความกล้าที่จะแสดง ออกซึ่งความเห็นที่เป็นของตนเองอย่างอิสระ เกิดความภาคภูมิใจ และเกิดกำลังใจ ซึ่งต้องจัดกิจกรรมอย่างมี ขั้นตอนตามความเหมาะสมของวัย และอัตราของเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสสร้างผลงานที่ปรากฏเป็นตัวตนได้

การปั้นเป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานศิลปะที่มีรูปทรงสามมิติ ทำให้เด็กมีประสบ การณ์แห่งความสำเร็จ เด็กรู้สึกภูมิใจและพอใจในการทำกิจกรรม เมื่อเด็กมีความพอใจที่จะทำในสิ่งใด จะ พยายามทำสิ่งนั้นจนสำเร็จด้วยความมานะอดทน และความสำเร็จนี้จะเป็แรงกระตุ้นให้เขาเกิดความเชื่อมั่น ใจตนเอง (วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์.2527:18)

การปั้นในรูปแบบเดียวกันทุกวันเด็กอาจเบื่อ ต้องหากิจกรรมใหม่เสริม คือ การใช้เศษวัสดุเข้ามา ช่วยให้เกิดความหลากหลายเพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากเลือก อยากลองใช้ ความแปลกใหม่ของวัสดุทำ ให้เด็กสนุกกับงานเพราะงานนั้นเมื่สิ่งใหม่ให้คิดเสมอ ทำให้งานที่ทำไม่จำเจ และน่าเบื่อหน่าย การปั้นประกอบ เศษวัสดุ จึงเป็นกิจกรรมที่เด็กมีความพอใจในการร่วมกิจกรรมเหมาะสมกับความต้องการของเด็กวัยนี้ ซึ่ง ความพึงพอใจนี้จะเป็สิ่งกระตุ้นให้เด็กเกิดความพยายามทำกิจกรรมจนสำเร็จและความสำเร็จนี้จะนำไปสู่ ความเชื่อมั่นในตนเองในที่สุด

✓ ความสำคัญของงานปั้น

งานปั้นเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์แขนงหนึ่ง ที่ส่งผลต่อพัฒนาการในทุกด้านได้ดีไม่ต่างจากกิจกรรม สร้างสรรค์แขนงอื่น กิจกรรมปั้นจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ผูกพันกับชีวิตของเด็ก ๆ มาทุกยุค ทุกสมัย แท้จริง แล้วงานปั้นเป็นสิ่งที่มีความมหัศจรรย์ ขณะที่เด็กปั้นเด็กได้พัฒนากล้ามเนื้อมือทั้งฝ่ามือ และนิ้วทั้งห้า เรียนรู้

ธรรมชาติของดิน เรียนรู้เกี่ยวกับมิติ 3 มิติคือ ความกว้าง ยาว และหนา ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์โดยไม่จำกัดรูปแบบ สามารถรองรับอารมณ์ของเด็กที่แปรเปลี่ยนรวดเร็ว และการมีสมาธิในช่วงระยะสั้นได้

ดินหรือดินน้ำมันจึงจัดเป็นสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และจินตนาการโดยไม่จำกัดรูปแบบ สามารถรองรับอารมณ์ของเด็กที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็วและการมีสมาธิในช่วงระยะสั้น ๆ ได้มีความยืดหยุ่นสูง สามารถเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่ายและมีความปลอดภัยต่อเด็ก (เลิศ อานันท์นะ .2535:193)

สำหรับการปั้นของเด็กนั้นในระยะแรกเป็นการปั้นอย่างไม่มีจุดหมาย แต่เมื่อเด็กมีประสบการณ์ปั้นมากขึ้น เด็กก็สามารถให้ชื่อสิ่งที่ตนปั้นได้ เช่น หมา แมว คน เป็นต้น หลังจากนั้นความสามารถในการปั้นก็จะพัฒนาขึ้นตามลำดับ (ประเทิน มหาจันทร์.2531:43)

ประเสริฐ ศีลรัตน์ (2529:35) ได้กล่าวถึง กิจกรรมปั้นว่า การปั้นเป็นวิธีการพื้นฐานในลักษณะเพิ่มเข้า เอาออก ซึ่งผู้ปั้นจะต้องมีการกำหนดรูปแบบสำเร็จอยู่ในความรู้สึกแล้ว จากนั้นก็ค่อย ๆ นำวัสดุมาขึ้นรูปถ่ายถอดออกมาตามแบบสำเร็จที่กำหนดขึ้นในความรู้สึกแล้ว จากนั้นก็ค่อย ๆ นำวัสดุมาขึ้นรูปถ่ายถอดออกมาตามแบบสำเร็จที่กำหนดขึ้นในความรู้สึกนั้น การขึ้นรูปอาจขึ้นโครงร่างส่วนรวมแล้วค่อย ๆ เก็บแต่งส่วนรายละเอียด หรืออาจขึ้นรูปส่วนรายละเอียดทีละส่วน ๆ แล้วนำมาประกอบเป็นโครงร่างในภายหลัง เช่น เด็กปั้น ภาพสัตว์ เด็กอาจขึ้นดินเป็นส่วนลำตัวแล้วค่อย ๆ แยกออกมาเป็นส่วนหัว ส่วนขา ส่วนหาง แล้วจึงค่อย ๆ เก็บส่วนละเอียดต่อไป แล้วจึงนำมาประกอบกันเป็นรูป

สำหรับเด็กแล้วการปั้นจะเป็นเพียงความเพลิดเพลิน ต่อการบังคับ วัสดุให้แปรสภาพไปตามความต้องการ โดยไม่หวังผลว่างานสำเร็จจะต้องมีคุณค่าในด้านความเหมือนจริงตามธรรมชาติ ดังนั้นรูปแบบที่เด็กถ่ายถอดจึงมักเป็นเรื่องราวจากจินตนาการมากกว่า ส่วนการถ่ายถอดรูปแบบประสบการณ์ที่ได้ประสบพบเห็นจากธรรมชาติ ก็มักจะเป็นรูปแบบโครงร่างส่วนรวม มากกว่าจะแสดงส่วนละเอียดปลีกย่อยสัดส่วนตำแหน่ง ความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ยังไม่สามารถนำมาใช้ในการประเมินผลได้อย่างเต็มที่นัก

สรุปได้ว่ากิจกรรมงานปั้นช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับรูปทรง ถ่ายทอดความคิดด้วยสื่อที่กำหนด นอกจากเด็กจะได้รับการพัฒนากล้ามเนื้อแล้ว ยังส่งผลต่ออารมณ์ของเด็กทั้งในด้านความเพลิดเพลิน และรองรับอารมณ์ที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็วได้

จุดมุ่งหมายของการปั้น

วิรุณ ตั้งเจริญได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการปั้นไว้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.2526:335)

- 1.ความสามารถในการถ่ายทอดความนึกคิด
- 2.การกล้าแสดงออก ชักถาม ตอบ อธิบายอย่างมีเหตุผล
- 3.ความสามารถในการแก้ปัญหา
- 4.ความรับผิดชอบในการทำงาน การเก็บและการรักษาวัสดุ ตลอดจนสถานที่ปฏิบัติงาน

พินิจ ภาวักะรัต (ม.ป.ป.:151) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมปั้นสำหรับเด็กไว้ดังนี้

- 1.เพื่อให้เด็กแสดงออกตามความคิดและความรู้สึก
- 2.เพื่อให้เด็กทดลองและรู้จักการออกแบบ
- 3.เพื่อให้เด็กถ่ายทอดจินตนาการเป็นรูปสามมิติ
- 4.ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

5. เพื่อให้เด็กสนุกและเพลิดเพลิน

6. ส่งเสริมทักษะการใช้มือ-ตา และความคิดให้สัมพันธ์กัน

การปั้นเป็นกิจกรรมที่มี วัสดุนำมาใช้ในการปั้นด้วยกันมากมาย มีดังนี้ ดินเหนียวเป็นวัสดุที่หาง่าย มีอยู่ทั่วไปเป็นวัสดุที่เหมาะสมที่สุด สำหรับนำมาใช้ในกิจกรรมดินเหนียวมีคุณสมบัติที่เหมาะสม กล่าวคือ อ่อนนุ่มเมื่อเปียกน้ำ ง่ายที่จะทำหรือปั้นให้เรียบ หรือขรุขระดินสามารถทำเป็นภาพสามมิติได้ง่าย แม้ว่าดินจะหาง่าย แต่จำเป็นต้องมีการจัดเตรียมเป็นอย่างดี ไม่ให้มีกรวด หรือเศษสิ่งของที่จะเป็นอันตราย มีความอ่อนนุ่มเหมาะแก่มือเด็ก การเก็บรักษาดินที่เตรียมแล้วให้พร้อมที่จะใช้จึงเป็นสิ่งจำเป็น (มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาริราช.2532:53)

โปรแกรมของกิจกรรมทางศิลปะของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งและสอง ควรจะประกอบด้วย ประสบการณ์ในด้านการเขียนภาพระบายสี การปั้น การพิมพ์ การออกแบบ และสร้างสรรค์จากวัสดุต่างๆ โดยการปั้นเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ทดลองการทำงานที่มี 3 มิติ รวมทั้งได้ถ่ายทอดความคิด จินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ นอกจากจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังช่วยพัฒนากล้ามเนื้อมือและส่งเสริมทักษะการใช้มือและตา (วิรัตน์ พิชญ์ไพญญ์.2533:23)

ซึ่งประเสริฐ ศิลรัตน์ (2529:25) ได้เสนอการจัดกิจกรรมการปั้น ในคู่มือการสอนศิลปะศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไว้ว่า การจัดกิจกรรมการปั้นนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์ในการใช้ดิน ซึ่งเป็นวัสดุสำคัญของการสร้างสรรค์ศิลปะ รูปร่างต่าง ๆ จากดิน รวมทั้งการตกแต่งพื้นผิวให้สวยงามมีความรู้ในวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ เข้าใจในความงามของงานที่ทำ รู้จักใช้วัสดุอื่น ๆ นอกจากดินในการสร้างงาน เข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้าง และการรับน้ำหนักของรูปทรงที่ทรงตัวอยู่ได้

ด้านเนื้อหา กิจกรรม นั้นมุ่งเน้นเนื้อหา กิจกรรมที่ใกล้ตัวสิ่งมีชีวิต เช่น มนุษย์ พืช สัตว์ สิ่งที่มีมนุษย์สร้าง เช่น สิ่งของ เครื่องใช้ รูปทรงเรขาคณิต รูปทรงอิสระ โดยดำเนินกิจกรรมการปั้นรูปทรงแบบง่าย เช่น เป็นเส้น แผ่น ก้อนกลม ด้วยดินเหนียว การปั้นรูปทรงธรรมชาติด้วยดินเหนียว เช่น ผลไม้ ดอกไม้ คน สัตว์ การปั้นรูปทรงอิสระ การปั้นออกแบบลวดลายด้วยดินน้ำมัน การปั้นรูปด้วยดินเหนียว หรือวัสดุอื่น ๆ เช่น กระดาษ ขี้เลื่อย ปั้นของเล่นของใช้ เครื่องประดับ เป็นต้น

กิจกรรมการปั้นจะช่วยให้เด็กมีประสบการณ์แห่งความสำเร็จ มีความภูมิใจที่ได้ทำ และเมื่อเด็กมีความพอใจที่จะทำอะไรเขาจะภูมิใจที่ได้ทำสิ่งนั้น และจะพยายามทำสิ่งนั้นจนสำเร็จด้วยความมานะอดทน และด้วยความสำเร็จจากการทำอะไรที่เขาพอใจและภูมิใจนี้เองจะส่งผลให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังช่วยให้เด็กสนุกสนาน ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย สติปัญญา ภาษาและสังคมได้ แต่เมื่อเด็กทำกิจกรรมไปสักระยะหนึ่งการจัดกิจกรรมที่หลากหลายจะมีส่วนกระตุ้นความคิดของเด็กได้มากขึ้น เพราะความแปลกใหม่ทำให้เด็กมีโอกาสใช้ความคิดในหลายทิศทาง เศษวัสดุจึงเข้ามามีส่วนสำคัญเพื่อให้กิจกรรมการปั้น น่าสนใจ เป็นการกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา ในขอบเขตการทำงาน เพื่อความสำเร็จของงาน (วิชัย วงษ์ใหญ่.2532:27)

นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร (2525:41) กล่าวถึงวัสดุ และอุปกรณ์จึงเป็นสิ่งสำคัญมากในการทำ กิจกรรมการปั้นประกอบเศษวัสดุซึ่งประกอบด้วย

1. ดินน้ำมัน ใช้สะดวก โดยเฉพาะสำหรับเด็กเล็กเพราะไม่เปื้อนและอะทะและใช้ได้ซ้ำแล้วซ้ำอีก เมื่อใช้แล้วควรเก็บใส่ถุงพลาสติก อัดใส่กระป๋องไว้จะได้ไม่แห้งแข็ง

2. ดินเหนียว (Clay or Mud) ดินเหนียวเป็นของที่สะอาด เป็นดินที่เกิดจากหินที่อ่อนตัวลง เพราะได้รับน้ำฝนตามธรรมชาติ ถึงแม้ว่าเด็กจะเล่นดินเหนียวเปรอะเปื้อนเสื้อผ้าบ้าง แต่ก็ซักล้างออกได้โดยง่าย ไม่มีกลิ่นเหม็นหรือของเน่าเจือปนอยู่ การหาดินเหนียวมา让孩子เล่นจึงเป็นสิ่งที่ดี

3. แป้งปั้น (Dough Play) แป้งปั้นเป็นเครื่องเล่นที่ให้ความพอใจแก่เด็กชวนให้เด็กเล่น เพราะสามารถปั้นหรือวาดเล่นได้ง่าย สีสันสวยงาม ไม่เป็นอันตราย

สำหรับเศษวัสดุที่ใช้ในกิจกรรมการปั้นนั้น เลิศอานันทะนะ (2523:119) แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. เศษวัสดุที่มีลักษณะแบน (2 มิติ) ได้แก่ ใบไม้ กระดาษ หนังสือพิมพ์ กระดาษห่อของขวัญ ตั๋วรถเมล์ ฟางข้าว หญ้าแห้ง ฯลฯ
2. เศษวัสดุที่มีลักษณะเป็นก้อน (3 มิติ) ได้แก่ เปลือกมะพร้าว ไม้ไผ่ กะลา กิ่งไม้ รากไม้ ก้อนหิน กรวด ดิน กล้อง เมล็ดพืช ฯลฯ

ในกิจกรรมการปั้น การนำเศษวัสดุมาใช้มีวัตถุประสงค์เพื่อตกแต่ง ต่อเติมก่อให้เกิดการทดลอง ค้นคว้าในการใช้ความคิดและจินตนาการ เพื่อสร้างงานให้มีความสมบูรณ์และประสบความสำเร็จ

กิจกรรมการปั้นจัดเป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญสำหรับเด็ก ในสมัยก่อนที่เครื่องเล่นยังไม่พัฒนา การเสริมสร้างสติปัญญาของเด็กจึงได้จากการเล่นดิน เล่นทราย การปั้นจึงเป็นกิจกรรมที่อยู่ใกล้ตัวเด็กและมีคุณค่าอย่างยิ่ง อีกทั้งวัสดุที่นำมาใช้ในการปั้นมีมากมายและหาได้ง่าย ได้แก่ ดินเหนียว ดินน้ำมัน แป้ง ขี้เลื่อย และกระดาษ (ขลิท ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์.2525:146) เด็กจะพัฒนาทักษะในการปั้นโดยเริ่มจากสิ่งที่สนใจและมีประสบการณ์พัฒนาไปสู่การปั้นจากเรื่องราวที่กำหนด จนสามารถใช้เทคนิควิธีการซึ่งเกิดจากตัวเด็กเอง(มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.2526:337)

งานปั้นและแกะสลักเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และพัฒนากล้ามเนื้อมือให้ประสานกับสายตาได้อย่างดี การสอนปั้นในเด็กระดับประถมศึกษา ซึ่งตามจุดประสงค์ของหลักสูตรศิลปศึกษาต้องการนำเอากระบวนการของวิชาศิลปะมาพัฒนาเด็กให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ดังนั้นการจัดกิจกรรมการปั้น ควรเน้นว่าเมื่อเด็กลงมือปฏิบัติงาน เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์หรือไม่ ผลงานที่ออกมาเป็นผลงานที่เกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ หรือเกิดจากการลอกเลียนแบบหรือเกิดจากการเห็นซ้ำ ๆ กัน

รูปแบบของการปั้น

ขลิท ดาบแก้ว และสุดาวดี เหมทานนท์ (2525:147) ได้จัดแบ่งการปั้นเป็น 3 แบบคือ

1. การปั้นนูนต่ำ คือ การปั้นรูปต่าง ๆ ที่มีพื้นหลัง ส่วนรูปต่าง ๆ ที่ปั้นนั้นสูงกว่าพื้นเล็กน้อย เช่น รูปเหรียญต่าง ๆ การมองจะมองเห็นเฉพาะด้านหน้าเท่านั้น ส่วนรูปที่ปั้นจะเป็นรูปอะไรก็ได้
2. การปั้นนูนสูง คือ การปั้นรูปต่าง ๆ คล้ายแบบแรก คือ รูปยังติดกับฉากหรือพื้นหลัง แต่รูปปั้นจะนูนสูงมากกว่าแบบแรก เกือบจะลอยตัว เช่น รูปปั้นหรือแกะสลักตามประตู
3. การปั้นลอยตัว คือ รูปที่ปั้นแล้วมองเห็นทุกด้าน เช่น รูปพระพุทธรูป ฯลฯ

ส่วนประเสริฐ ศีลรัตน (2529: 49-50) ได้จัดแบ่งการปั้นเป็น 3 แบบคือ

1. การปั้นรูปอิสระ เป็นการปั้นที่ผู้ปั้นสามารถกำหนดนึกแล้วถ่ายทอดได้โดยไม่ต้องคำนึงว่ารูปที่ปรากฏนั้นจะเหมือนหรือไม่เหมือนกับรูปในธรรมชาติ การปั้นอิสระผู้ปั้นสามารถทำได้ตามใจชอบ ก่อนจะปั้น

รูปอิสระต้องให้เด็กกำหนดไว้เสียก่อนว่าจะปั้นรูปแทนค่าความรู้สึกอะไร เมื่อปั้นเสร็จให้ตั้งชื่อผลงานให้เข้ากับลักษณะงานมากที่สุด การปั้นรูปอิสระเด็กแต่ละคนจะกำหนดนึกด้วยตนเอง

2.การปั้นรูปทรงเรขาคณิต เป็นการปั้นที่ต้องสร้าง เหลี่ยม สัน หรือส่วนโค้ง และมุม การกำหนดรูปแบบโดยครูจะกล่าวถึงสิ่งของเครื่องใช้ที่เด็กได้พบเห็นอยู่ทั่วไป เช่น กระป๋องนม ลูกบิงปอง ฯลฯ สนทนาสิ่งที่ยกตัวอย่าง แล้วจึงให้เด็กกำหนดนึกถึงสิ่งที่ปั้นในรูปทรงที่เข้าใจตั้งชื่อรูปที่ปั้นจากสิ่งทีนึก

3.การปั้นรูปแบบธรรมชาติ การปั้นรูปแบบธรรมชาติเป็นการปั้นลักษณะรูปธรรมซึ่งมีรูปแบบให้คอยเปรียบเทียบทั้งขนาด สัดส่วน ลักษณะ และอื่น ๆ การปั้นรูปแบบธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ ผลไม้ ฯลฯ เมื่อผลงานปรากฏออกมา การยอมรับของครูต้องคำนึงถึงทักษะประสบการณ์ พื้นฐานความรู้ ตลอดจนขีดจำกัดของวัย กับการควบคุมบังคับการใช้มือ ครู ควรให้การเสริมแรงและให้กำลังใจ ดังนั้นจุดมุ่งหมายของการปั้นรูปแบบธรรมชาติไม่ได้อยู่ที่ผลงาน แต่อยู่ที่การฝึกทักษะให้กับเด็ก ตลอดจนการกำหนดนึกได้เท่านั้น

สรุปได้ว่าผลงานที่ได้จากการปั้น เป็นงานประติมากรรมที่ถือว่าเป็นศิลปะที่มีรูปแบบลักษณะกินระวางพื้นที่ในอากาศ คือ มีสามมิติ หรือศิลปะรูปทรง อันเป็นคุณสมบัติของงานศิลปะทุกชนิดที่เป็นทัศนศิลป์ โดยมีความหมายครอบคลุมถึงงานปั้น งานแกะสลัก และการใช้เทคนิคผสม (วิเชียร อินทรกระตึก.2539:7)

✧ การจัดกิจกรรมการปั้นกับพัฒนาการตามวัยของเด็ก

การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กปฐมวัย แนวทางในการจัดมีดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.2532:535-335)

1. ครูและเด็กร่วมสนทนากัน
2. ครูสาธิตวิธีปั้น
3. ให้เด็กปฏิบัติโดยใช้ดินก้อนโตเพื่อให้เด็กได้ออกกำลังเต็มที่ และส่งเสริมให้เด็กทดลองปั้นดินในลักษณะต่าง ๆ เช่น ทดลองตบหรือทุบดิน ทดลองบีบหรือนวดดิน ทดลองดึง ทดลองกด อัด หรือพิมพ์ ทดลองกลิ้งหรือคี่สิ่ง ทดลองผ่าตัดต่อดินลักษณะต่าง ๆ
4. เมื่อเด็กได้ทดลองกรรมวิธีต่าง ๆ แล้วควรให้เด็กปั้นสิ่งที่เด็กต้องการและสนใจ ในขั้นต้นสำหรับเด็กปฐมวัย ควรให้ใช้ดินก้อนเดียว และพยายามดึงออกให้เป็นส่วนต่าง ๆ ของรูปเช่น เด็กปั้นสัตว์ ก็ดึงขา ดึงหาง ออกจากสัตว์ การติดต่อความทำเมื่ออายุสูงขึ้น
- 5.การปั้นมิได้มุ่งหมายให้เด็กได้ลอกเลียนแบบอย่างใดอย่างหนึ่งให้เหมือนแต่เป็นการส่งเสริมให้เด็กได้เคลื่อนไหวการทำงาน
6. เก็บดินหรือเศษดินให้เรียบร้อยเมื่อเลิกใช้ เพื่อจะได้ใช้ในโอกาสต่อไปสำหรับดินเหนียวเมื่อเด็กปั้นแล้ว ผลงานของเด็กสามารถทำกิจกรรมต่อเนื่องได้ เช่น ฝังลมให้แห้งให้เด็กระบายสีหรือนำไปเผา และเคลือบเป็นผลงานเก็บไว้ชื่นชมตลอดไปได้

การจัดกิจกรรมการปั้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัยของเด็กควรจัดกิจกรรมดังนี้ นี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.2532:25-29)

อายุ 2-3 ขวบ

เรื่องราวที่ให้เป็นควรเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ และใกล้ตัวเด็ก แม้ผลงานที่ออกมาจะไม่ตรงกับเรื่องที่เด็กต้องการจะบันทึกตาม เพราะประสบการณ์ของเด็กในด้านความคิด ความพร้อม ตลอดจนการถ่ายทอดไม่สามารถกระทำได้สมบูรณ์

อายุ 4-5 ขวบ

กิจกรรมที่จัดในช่วงแรกควรมีลักษณะเช่นเดียวกับเด็กอายุ 2-3 ขวบ คือให้อิสระในการปั้นรูปเดี่ยว และเพิ่มทักษะให้เด็กในช่วงต่อมา เรื่องราวที่กำหนด มุ่งให้เด็กรู้จักการนำเสนอต่าง ๆ ที่ปั้นขึ้น มาจัดรวมกลุ่มเป็นเรื่องเดียวกัน อาจกำหนดหัวข้องานกันอย่างกว้าง ๆ เช่น ให้ปั้นฝูงสัตว์ที่นักเรียนชอบ ปั้นผลไม้ ฯลฯ เด็กในระดับนี้สามารถเริ่มเรียนรู้ การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้น กิจกรรมที่จัดขึ้น ควรให้เด็กได้มีโอกาสในการร่วมกัน นำผลงานของแต่ละคนมาจัดเป็นเรื่องเดียวกัน

อายุ 6-7 ขวบ

เนื่องจากเด็กได้ผ่านทักษะการปั้นรูปแบบที่ซ้ำ ๆ กันมาแล้ว ในช่วงนี้สามารถเพิ่มเทคนิควิธีการ ตลอดจนเรื่องราวอันเกิดจากตัวเด็กเอง อาทิ ควรจัดให้มีการอภิปรายเกี่ยวกับการเลือกหัวข้อเรื่อง และการค้นพบเทคนิคแต่ละคน

ซึ่งเลิศ อานันท์ (2539:92-94) กล่าวว่า ผลงานของเด็กวัย 4-8 ปี มีลักษณะต่างๆ เริ่มตั้งแต่การจัดวางองค์ประกอบด้วยรูปร่างกลมเล็ก ๆ และประกอบด้วยเส้น ต่อจากนั้นเริ่มเป็นหน่วยที่มีลักษณะโครงสร้างเป็นสามมิติ พร้อมทั้งได้เสนอแนวทางในการแสดงออกกิจกรรมปั้นไว้ดังนี้

1. พ่อแม่ หรือครู ควรส่งเสริมให้เด็กใช้มือคลึงหรือบีบขยำดินตามความพอใจ
2. คลึงดินให้เป็นเส้น เป็นก้อนหรือเป็นแผ่นเสร็จแล้วนำมาประดิษฐ์ตกแต่งตามที่เด็กสนใจ
3. ปั้นเป็นรูปทรงเกี่ยวกับคน สัตว์ สิ่งของหรืออื่น ๆ
4. เปิดโอกาสให้ปั้นรูปทางอิสระตามความคิดจินตนาการอย่างอิสระเสรีของแต่ละคน

ซึ่งจะช่วยฝึกความแม่นยำและความสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อนิ้วมือและประสาทตา ให้เด็กได้แสดงออกทั้งทางร่างกายและจิตใจ มีเป้าหมายอยู่ที่การเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการแสดงออกมุ่งคำนึงถึงการสร้างสำนึกในคุณค่าของศิลปกรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการแสดงออกเชิงนันทนาการเพื่อเป็นการพักผ่อนหย่อนใจ ที่มีเนื้อหาและกิจกรรมที่ยืดหยุ่นและสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่าในการจัดกิจกรรมการปั้นในเด็กเล็ก ๆ นั้นควรเริ่มจากการให้เด็กได้ทดลองปั้นในลักษณะต่างๆ ก่อน แล้วจึงปั้นในสิ่งที่เด็กสนใจ เมื่อเด็กอายุมากขึ้นอาจกำหนดหัวข้อกันอย่างกว้าง ๆ และเพิ่มเทคนิควิธีการ ตลอดจนการจัดอภิปรายเกี่ยวกับการเลือกหัวข้อในการปั้น

4. พัฒนาการด้านการปั้นของเด็กประถมศึกษา

พัฒนาการและวุฒิภาวะของเด็กแต่ละช่วงวัยจะเห็นได้ว่าเด็กในระดับประถมศึกษานั้นความสามารถในการเรียนรู้ย่อมจะเป็นไปได้เพียงบางระดับเท่านั้น การศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 นั้นคือการรับรู้และการสร้างความตระหนักต่อเด็กนั้นเป็นพัฒนาการขั้นแรก ๆ ที่เด็กสามารถเรียนรู้ ดังนั้นการพัฒนาการเด็กในด้านการรับรู้ทางตา จึงเป็นหน้าที่หลักของทัศนศิลป์ ในระหว่างหนทางในการเรียนรู้และพัฒนาการทางตานี้ ครูยังสามารถพัฒนาเด็กในด้านประสาทสัมผัสและจิตสำนึกอื่นได้ด้วย กิจกรรมศิลปะสามารถให้ประสบการณ์ด้านสัมผัส เช่น งานปั้น หรือ เห็นผิวสัมผัส เช่น งานพิมพ์เศษวัสดุ (มะลินันท์ เอื้ออานันท์.2545: 17)

การจัดกิจกรรมและอุปกรณ์การเรียนรู้แก่เด็กต้องคำนึงถึงพัฒนาการที่มีความแตกต่างกันตามอายุ เพื่อให้เกิดประโยชน์จริงกับเด็ก เช่น อายุ 2-3 ขวบ ของเล่นที่จำเป็นอย่างได้แก่ หนังสือมีภาพประกอบ รถลาก ตุ๊กตา แป้งปั้น ลูกบอล, อายุ 4-5 ขวบ บันไดไต่ บ้านจำลอง จักรยาน ภาพต่อ เครื่องดนตรี, อายุ 6-7 ขวบ อุปกรณ์เล่นน้ำเล่นทราย เครื่องดนตรี จักรยาน 2 ล้อ ดินน้ำมัน ถ้ำลอด อุโมงค์ เครื่องมือช่างไม้ เป็นต้น (Gilley and Gilly, 1980: 101)

เด็กประถมศึกษาตอนต้น เป็นช่วงที่มีความสำคัญต่อการเริ่มต้นชีวิตใหม่ของเด็กเพราะเป็นระยะที่เด็กจะต้องเข้าโรงเรียนตามเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ของกระทรวงศึกษาธิการ การเข้าโรงเรียนตามระบบ การศึกษาภาคบังคับ จัดไว้ว่าเป็นความเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในชีวิตของเด็ก (สุชา จันทรเฒ.2527:27)

เด็กในวัย 6-7 ขวบ จะมีอัตราการเจริญเติบโตช้าลงกระดูกยังไม่แข็งแรง ฟันน้ำนมจะหลุดฟันแท้จะขึ้นมาแทน ระบบประสาทเปลี่ยนแปลงไปด้วย ทำอะไรมักจะมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง ไม่มีความอดทนมักจะถือตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่เริ่มจะใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับเพื่อน และเริ่มเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ รู้จักให้และรับที่สำคัญ เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากเพื่อน เมื่อมาอยู่ในโรงเรียนเด็กมักชอบพูดเสียงดังและชอบเข้ากลุ่มกับเพื่อน ๆ ถ้าเด็กคนใดเข้ากลุ่มเพื่อนไม่ได้ก็จะนั่งผ่นกลางวัน การดื้อรนเป็นลักษณะเด่นของเด็กในวัยนี้ (พัชร สวนแก้ว. 2536:43)

เลิต อานันทนะ (2535:12) กล่าวถึงเด็กที่มีช่วงอายุระหว่าง 3-6 ปี ว่าเป็นช่วงสำคัญ ของการพัฒนาการด้านต่าง ๆ ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พัฒนาการดังกล่าว มีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงอายุ 5 ถึง 6 ปี เป็นวัยที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ซึ่งเด็กจะมีการแสดงออกผ่านกิจกรรมศิลปะเป็นหลัก

ทั้งนี้การแสดงออกของเด็กผ่านงานศิลปะ เป็นการแสดงออกทางความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการของความเจริญเติบโต ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา โดยจะพัฒนาไปตามขั้นการเจริญเติบโต ตามธรรมชาติของแต่ละบุคคล

บุษบง ต้นติวงศ์ (2541:26) กล่าวถึง เด็กวัยนี้ว่าควรส่งเสริมให้มีการเล่นในสิ่งที่เป็ธรรมชาติเนื่อง จากช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในระยะ 7 ปี แรกอย่างสมบูรณ์ และมีพลังงานมากที่สุด นอกจากนี้การเล่น ยังเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตเด็ก และเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็ก ที่จะช่วยให้เด็ก มีการพัฒนากล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ที่กำลังเจริญเติบโต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเล่นสำหรับเด็ก เป็นการค้นคว้า ทดลอง สืบรวจ และฝึกพัฒนาการด้านต่าง ๆ ด้วยมือเป็นหลัก เพื่อสร้างประสบการณ์ให้ตนเอง ถือเป็นกระบวนการสำคัญ ในการเรียนรู้ของเด็ก ทั้งนี้การเล่น จะเป็นไปตามพัฒนาการ และจะมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป ตามอายุ โดยจะเริ่มเล่นน้อยลง เมื่อมีอายุมากขึ้น นักวิจัยพบว่าเด็กจะสามารถเล่นในสิ่งที่ตนชอบ ได้นานขึ้นเมื่อเด็กมีอายุมากขึ้น การเล่นนอก จากจะเป็นการเรียนรู้ที่สำคัญสำหรับเด็กแล้ว ยังเป็นการแสดงให้เห็นถึง พฤติกรรมในการปรับตัวของเด็ก เพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ต่อสิ่งที่ปรากฏอยู่รอบตัว

ซึ่งสอดคล้องกับพระพงษ์ กุลพิศาล (2531:34) ที่กล่าวถึงเด็กวัย 5-6 ปีว่า ชอบการเคลื่อนไหว หรือสัมผัสสิ่งใหม่ ๆ ชอบจับกลุ่ม มีความต้องการการยอมรับจากเพื่อน ซึ่งจะเกิดความภาคภูมิใจ ในผลงานของตนเอง และชอบสร้างสิ่งแปลกใหม่ ลักษณะของการแสดงออกดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความต้องการในการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ที่มีลักษณะกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนา การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการผ่านการทำงานศิลปะ

ไดเนย์ (1992: 255) ได้สรุปลักษณะพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้นที่มีอายุระหว่าง 6-7 ปี ดังนี้

1. พัฒนาการทางด้านร่างกาย (Physical Development)

ร่างกายของเด็กจะขยายออกทางส่วนสูงมากกว่าส่วนกว้าง อัตราความเจริญเติบโตจะช้าลงเล็กน้อยแต่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ฟันน้ำนมเริ่มหลุดและฟันแท้ขึ้นมาแทนที่ กระดูกข้อมือยังไม่เจริญเต็มที่ ตาและมือยังคงเคลื่อนไหวประสานกันไม่สะดวกเพราะพัฒนาการของกล้ามเนื้อที่มีไม่เท่ากัน กล้ามเนื้อตาของเด็กหญิงจะพัฒนาได้เร็วกว่าเด็กชาย เด็กวัยนี้มีพลังงานมากจึงไม่อยู่นิ่ง

2. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ (Emotion Development)

เมื่อเข้าโรงเรียนเด็กวัยนี้ต้องรู้จักการปรับตัวจากประสบการณ์เก่าเข้ากับประสบการณ์ใหม่ เช่น ครู บทเรียน สถานที่ ระเบียบวินัย สิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ จึงทำให้เด็กมีการเปลี่ยนแปลงทางอารมณ์ ความต้องการทางอารมณ์ที่สำคัญของเด็กวัยนี้ก็คืออยากเป็นที่หนึ่งหรือเป็นคนแรกไม่ว่าจะทำสิ่งใดต้องการแสดงตนให้เป็นที่ยอมรับของครูและต้องการได้รับความยอมรับเป็นหมู่คณะ ความต้องการเหล่านี้ทำให้เด็กพยายามที่จะแสวงหากิจกรรมใหม่ ๆ แปลก ๆ ทำอยู่เรื่อยไป

3. พัฒนาการทางด้านสังคม (Social Development)

เด็กวัยนี้เริ่มรู้จักเลือกคบเพื่อนมากขึ้น ชอบเล่นเกมที่แบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ในการเล่นเกมอาจคำนึงถึงกฎกติกาต่าง ๆ เด็กวัยนี้สามารถปฏิบัติตามกติกาได้อย่างเคร่งครัด จะไม่มีการยืดหยุ่นกติกาให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ และไม่ค่อยเข้าใจว่าทำไมจึงต้องยืดหยุ่น ถ้ามีการแข่งขันก็จะเอาจริงเอาจังมากและเสียงดัง ครูจึงควรอธิบายให้เด็กเกิดความคิดว่าการเล่นเกมควรเป็นเรื่องสนุกไม่ใช่เคร่งเครียด และเด็กวัยนี้จะทะเลาะกันบ่อย

4. พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Development)

เด็กวัยนี้สามารถที่จะรับรู้สิ่งแวดล้อมได้ตามความเป็นจริง สามารถที่จะพิจารณาเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์หลาย ๆ อย่างโดยเฉพาะการจัดของเป็นกลุ่ม นอกจากนี้เด็กจะสามารถเปรียบเทียบสิ่งของว่ามากกว่า ใหญ่กว่า ยาวกว่า เข้มกว่า ถ้าหากมีของจริงตั้งให้เด็กก็จะสามารถจัดลำดับได้ พัฒนาการทางด้านภาษาและการใช้สัญลักษณ์เจริญก้าวหน้ามาก เด็กจะเริ่มเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และเข้าใจความหมายของบทเรียน มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสามารถอธิบายได้ ความแตกต่างระหว่างบุคคลเกี่ยวกับพัฒนาการทางสติปัญญา เป็นสิ่งที่ครูควรตระหนัก และควรคำนึงถึงความสามารถเฉพาะของเด็ก และพยายามส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนพัฒนาการตามศักยภาพและวุฒิภาวะของแต่ละบุคคล

การแสดงออกของเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง เด็กยังคงมีความสนใจในการเขียนภาพต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์มีรูปทรงเรียบง่ายทางเรขาคณิต เช่น การเขียนศีรษะคนเป็นรูปวงกลม ตัวคนเป็นรูปสามเหลี่ยมหรือเป็นรูปสี่เหลี่ยม เด็กจะค่อย ๆ พัฒนาการเขียนภาพออกไปด้วยการเขียนภาพรูปร่างง่าย ๆ เป็นภาพสิ่งของต่าง ๆ พร้อมทั้งการสร้างสรรค์รูปร่างต่าง ๆ ด้วยการต่อเติมผสมให้มีเนื้อหาและรายละเอียดมากขึ้นตามวัย เด็กชอบที่จะสร้างสรรค์งานที่ตนรู้เข้าใจและมีประสบการณ์ในเรื่องนั้นมาแล้ว โดยเฉพาะเรื่องที่ตนเองมีความประทับใจมาก การสร้างสรรค์ของเด็กในชั้นประถมปีที่ 1 เด็กส่วนมากจะแสดงออกในรูปร่างที่ชัดเจนขึ้น เช่น รูปร่างและการแต่งกายของชายและหญิง การแสดงระยะใกล้ไกลด้วยการใช้รูปร่าง ขนาด เส้น และ การเขียนภาพซ้อนกัน สำหรับการเขียนภาพรูปร่างสิ่งของต่าง ๆ นั้นเด็กจะเขียนสิ่งที่เด็กรู้เรื่องตามความเข้าใจของเด็กมากกว่าจากภาพที่แลเห็นจริง

เด็กในชั้นประถมปีที่หนึ่ง ชอบที่จะใช้มือปฏิบัติงานด้วยตนเอง การที่เด็กได้มีโอกาสแสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจ ก็จะเป็นการช่วยให้เด็กได้มีความเพลิดเพลิน เป็นสุขและสนุกสนานในการสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นวิธีการอันสำคัญที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาตนเองในด้านพฤติกรรมทางศิลปะได้ดีขึ้น การปฏิบัติงานของเด็กในชั้นประถมนี้จะมีช่วงระยะเวลาของความสนใจอยู่ในวงจำกัด โดยเด็กจะไม่สนใจที่จะทำงานชิ้นใดชิ้นหนึ่งต่อเนื่องเป็นระยะเวลานาน ๆ เด็กชอบการเล่นที่เป็นการพักผ่อน สนุกสนาน และเป็นการแสดงออกถึงความสามารถของตนชอบและสนใจในสิ่งที่เป็นประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมทั้งต้องการแสดงออกเพื่อให้ทุกคนยอมรับในความเป็นสมาชิกของกลุ่ม

กิจกรรมสำหรับเด็กในชั้นนี้ ควรจัดให้สัมพันธ์กับความสนใจของเด็กในขณะนั้น เด็กมักจะกระตือรือร้นที่จะแสดงออก แต่จะมีช่วงของความสนใจในการทำกิจกรรมในระยะเวลาสั้น ดังนั้น กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นจึงจำเป็นต้องสัมพันธ์กับช่วงระยะเวลาที่เด็กสนใจด้วย เพราะถ้าเด็กหมดความสนใจแล้ว การเรียนการสอนจะไม่ได้ผล ฉะนั้นกิจกรรมที่ต้องใช้เวลาปฏิบัติงานนาน นอกจากเด็กจะไม่สำเร็จหรือทำไม่ได้ไม่เป็นที่เรียบร้อยแล้ว เด็กอาจจะเกิดความสำนึกที่ไม่ชอบกิจกรรมนั้น ๆ ต่อไปอีก (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. 2531: 23)

จินตนาการของเด็กวัย 4-6 ปี จะเริ่มเป็นเหตุเป็นผล ถ้าสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นเป็นโครงสร้างใหญ่ ๆ ส่วนรายละเอียดเด็กจะยังไม่สนใจมากนัก เด็กจะเริ่มมีการวางแผนในการทำงาน การเล่น การแสดงออกมักจะเป็นในลักษณะของบทบาทสมมติ พัฒนาการด้านศิลปะเด็กเริ่มมองเห็นความเป็นจริงมากขึ้นมีเหตุผลสามารถเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ ได้ดีการแสดงออกสามารถเล่นเป็นเรื่องราวได้ (จรัส คำภารัตน์. 2541: 15)

เด็กปฐมวัย หรือเด็กที่อยู่ในช่วงอายุ 7 ปีแรกของชีวิต นับเป็นช่วงแห่งการพัฒนา ในด้านต่าง ๆ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยมีพัฒนาการทางสติปัญญาสูงสุด คือร้อยละ 50 ของพัฒนาการในช่วงอายุต่าง เด็กวัยนี้อยู่ในขั้นคิดได้เองโดยไม่มีเหตุผล (Intuitive Thought) เด็กเริ่มมีความคิดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ โดยความคิดนั้นเริ่มมีเหตุผล แต่ยังไม่สามารถคิดได้อย่างสมเหตุสมผลนัก ซึ่งดักซ์นักวิชาการพัฒนาการเด็ก ได้ทำการทดลองเกี่ยวกับการคิดของเด็ก และสรุปว่าการคิดของเด็กจะค่อยเป็นค่อยไปไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหัน จากการคิดอย่างไม่มีเหตุผล โดยแท้จริงแล้วเด็กสามารถคิดอย่างมีเหตุผลได้ในทุกระดับ เพียงแต่ว่าเด็กโตมีเหตุผลดีกว่า เชื่อว่าเด็กปฐมวัย เป็นช่วงแห่งการรับรู้ที่รวดเร็ว และแม่นยำ หากมีความประทับใจต่อประสบการณ์ในวัยเด็กทั้งดีและไม่ดี ทุกอย่างจะซึมซาบ และมีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยตลอดจนบุคลิกภาพของเด็ก เมื่อเติบโตขึ้นในอนาคต (เดือนใจ ทองสำริด. 2531: 40)

✓ พัฒนาการทางการรับรู้ศิลปะของเด็ก

พัฒนาการทางการรับรู้ของเด็ก การรับรู้เป็นกระบวนการภายในที่ทำให้บุคคลสามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ ในโลกโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ผิวหนัง และลิ้น แต่การรับรู้ทางสายตามีอิทธิพลต่อคนเรามากที่สุด ทางสุนทรียศาสตร์ถือว่าการรับรู้ทางตา และหู เป็นการรับรู้ขั้นสูงเพราะสามารถเชื่อมโยงกับจิตและปัญญาได้โดยตรง ความซาบซึ้ง จึงประกอบไปด้วยความรู้สึกที่รับรู้และสัมผัสรวมกับความเข้าใจในสิ่งที่กำลังสัมผัส และการที่บุคคลใดจะมีสุนทรียะอยู่ในจิตใจนั้น จำเป็นต้องมีประสบการณ์การรับรู้เกี่ยวกับความงามมาก่อน (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2530: 26)

การรับรู้ทางสายตาของเด็กเล็กมีลักษณะต่างจากการรับรู้ทางสายตาของผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวเนื่องจากการรับรู้ข้อมูล และแปลความหมายเฉพาะของข้อมูลนั้น เด็กจึงต้องมีความสามารถที่จะ

เลือกรับข้อมูลและแยกความแตกต่างของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เพื่อนำแปลความหมาย ซึ่งความสามารถนี้จะเริ่มมีเมื่อเด็กอายุประมาณ 5-6 ปี

จากแนวคิดจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) จะเริ่มจากการรับรู้จากสภาพส่วนรวมมาสู่ส่วนย่อย ได้ส่งผลมาสู่ทฤษฎีของ อาร์นไฮม์ (Arnheim's Theory) ซึ่งทฤษฎีของเขาได้เสนอหลักการโดยสรุปว่า เด็กสร้างงานตามที่เขาเห็น โดยเชื่อในกระบวนการรับรู้ ที่เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่างๆ ในสภาพส่วนรวมทั้งหมด แล้วจึงมองเห็นรายละเอียดตามมา

อย่างไรก็ตามด้วยธรรมชาติของเด็กวัยนี้มีความสนใจต่อสภาพแวดล้อมรอบข้างด้วยการทดลองเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการมองเห็น สิ่งที่ดูสำรวจไม่เพียงแต่ภาพของวัตถุเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรู้สึกสัมผัสนั้น ๆ ด้วย โดยทั่วไปเด็กอายุ 3 ขวบ สามารถที่จะเลือกสรร แยกแยะวัตถุได้แล้วเช่น การเลือกวัตถุทรงสี่เหลี่ยมได้ก็ตามที่ และเมื่อเด็กมองภาพเขาจะจดจำวัตถุได้ด้วยความอยากรู้อยากเห็น และรู้สึกถึงความแตกต่างของวัตถุตามความเข้าใจที่มีต่อภาพนั้นต่อเมื่อเขาอายุได้ 4 หรือ 5 ปี เด็กก็จะเห็นถึงความคล้ายคลึงของภาพ แต่เขาจะระบุได้เพียงสิ่งเดียว โดยไม่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น และต่อเมื่อเขาอายุได้ 7 ขวบ เขาก็จะพยายามปะติดปะต่อ และสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

เนื่องจากพัฒนาการทางด้านการรับรู้และพัฒนาการด้านความคิดความเข้าใจของเด็กวัยนี้ยังพัฒนาไม่เต็มที่ เด็กยังต้องพัฒนาความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม และการรับรู้รูปภาพยังมีความแตกต่างไปจากการรับรู้วัตถุอื่น ทั้งนี้เพราะในการรับรู้รูปภาพนั้น จะมีการรับรู้ความหมาย 2 ชนิดจากวัตถุเดียวกัน คือ รับรู้รูปภาพในความหมายที่เป็นวัตถุแบบพื้นผิวราบชนิดหนึ่ง และยังคงต้องรับรู้ความหมายของข้อมูลในการรับรู้ที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวราบนั้นด้วย (Miller.1973:136)

การสอนเพื่อพัฒนาการรับรู้ทางศิลปะ สำหรับเด็กประถมศึกษา ถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่ควรฝึกและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการรับรู้ทางตาโดยใช้การสังเกต เพื่อพัฒนาสุนทรียภาพ ความคิดสร้างสรรค์ และรสนิยมที่ดีซึ่ง ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านศิลปะว่า การพัฒนาด้านศิลปะนั้นมิใช่จากการปฏิบัติงานทางศิลปะด้วยมือเท่านั้น ความรู้ทางศิลปะอื่น ๆ ที่ไม่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ก็มีคุณค่าแก่ตัวเด็กเช่นกันและครูยังมีส่วนสำคัญต่อการชี้แนะ หรือหาประสบการณ์ให้แก่เด็กได้ มีความสามารถในการเห็นอันมาจากการสร้างรากฐานในการรับรู้ที่มีสติปัญญา

การสอนโดยวิธีการสังเกต คือ การฝึกใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ร่วมกันให้ได้มากที่สุดโดยใช้การรับรู้ทางสายตาเป็นหลักในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ลักษณะรูปร่าง คุณสมบัติ ปริมาณ ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่สังเกตได้มาบรรยายให้ผู้อื่นเข้าใจได้ หรือนำไปเป็นข้อมูลวิเคราะห์ ลงความเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว และสิ่งที่เกิดขึ้นต่อไป หรือเพื่อสรุปเกี่ยวกับบทเรียนนั้น ๆ ดังนั้นในการฝึกให้นักเรียนเรียนรู้จากการสังเกตนั้น จะ ต้องเน้นให้สังเกตอย่างถูกต้องละเอียดถี่ถ้วน ตลอดจนรู้จักสังเกตซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้งหลายร่วมกัน ในการรายงานผลการสังเกต กิจกรรมการสังเกตนี้ใช้ได้กับทุกระดับ แต่อาจต่างกันในเรื่องช่วงเวลาของกิจกรรม ความสามารถในการละเอียดถี่ถ้วน หรือความซับซ้อนของการสังเกต

ทั้งนี้ครูจะต้องมีบทบาทสำคัญโดยเลือกสร้างสถานการณ์ และชี้แนะขอบเขต ตลอดจนวิธีการในการสังเกตให้ก่อนเป็นเบื้องต้น คำถามที่ดีของครูจะช่วยให้นักเรียนต้องหาคำตอบจากการสังเกต และการจำค่อย ๆ เกิดเป็นทักษะที่นำพึงพอใจมากขึ้นตามลำดับขั้น และเชื่อว่าการเรียนรู้ด้วยการสังเกตจะมีส่วนช่วยให้

เด็กได้ร่วมกิจกรรมตลอดเวลาทำให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจอยู่เสมอไม่น่าเบื่อหน่าย (Galton.1990: 231)

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld.1957:33-39) ได้ทำการศึกษาระดับพัฒนาการด้านศิลปะของเด็ก โดยแบ่งขั้นพัฒนาการไว้ดังนี้

1. ขั้นขีดเขียน อายุ 2-4 ปี
2. ขั้นเริ่มเป็นสัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพให้มีความหมาย อายุ 4-7 ปี
3. ขั้นใช้สัญลักษณ์หรือขั้นเขียนภาพได้คล้ายของจริง อายุ 7-9 ปี
4. ขั้นเขียนภาพของจริง อายุ 9-11 ปี
5. ขั้นเขียนภาพเหมือนของจริง อายุ 11-12 ปี
6. ขั้นความคิดสร้างสรรค์ อายุ 12-16 ปี

จากการศึกษาพบว่าการสร้างงานศิลปะของเด็กปฐมวัยต้องอาศัยองค์ประกอบทางด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.ทางด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา การสร้างงานศิลปะเด็กปฐมวัยเป็นกิจกรรมที่ต้องอาศัยการใช้ความสามารถของกล้ามเนื้อย่อยและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตา ซึ่งพบว่าพัฒนาการของการใช้กล้ามเนื้อย่อยและประสาทสัมผัสจะค่อย ๆ พัฒนาจากการใช้มือและตาในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การช่วยเหลือตัวเอง การแต่งกาย การเล่นเกม และการเล่นของเล่นต่าง ๆ พัฒนาการทางการใช้กล้ามเนื้อย่อยและประสาทสัมผัสระหว่างมือกับตาจะอยู่ระดับใดขึ้นอยู่กับความอยากรู้อยากเห็น และประสบการณ์ที่เด็กมีโอกาสนในการปฏิบัติกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

2.ทางด้านการรับรู้ ในช่วงแรกรูปทรงต่างๆ จะเป็นเพียงสัญลักษณ์ที่สื่อสารเฉพาะตัว ซึ่งจะกระตุ้นการรับรู้ให้เป็นรูปธรรมขึ้น เพราะในช่วงการเรียนรู้ที่ยังไม่กระจ่างชัด ซึ่งเมื่อเด็กมองดูสิ่งแวดล้อมเขาจะมองถึงรูปร่าง รูปทรง มวล ปริมาตร และพื้นผิวของสิ่งนั้นสัมพันธ์กับการสร้างศิลปะของเขา การรับรู้สิ่งแวดล้อมจึงช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต การพินิจพิเคราะห์ หรือการวิเคราะห์ หรือการวิเคราะห์สิ่งต่างๆ และเขียนออกมาเป็นภาพได้

3.ทางด้านการคิด ขณะที่เด็กทำงานศิลปะเขาจะจัดระบบความคิดอย่างรวดเร็ว และต่อเนื่องในอันที่จะควบคุมการแสดงออกให้เป็นไปอย่างที่ต้องการ เด็กส่วนใหญ่เมื่อวาดภาพสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะแปลความรูปทรงต่าง ๆ ออกมามากมายหลายชนิด และเกือบจะไม่ซ้ำกันในแต่ละครั้งเด็กจะเปลี่ยนไปตามแง่มุมความคิดต่าง ๆ นั้น ซึ่งความคิดทั้งหมดย่อมมีความหมายสำหรับเขาการวาดภาพของเด็กจึงเปรียบเสมือน การแสดงออกทางความคิดของเด็กทางหนึ่งนั่นเอง (วิรุณ ตั้งเจริญ.2539:19)

จะเห็นได้ว่างานศิลปะในเด็กปฐมวัยพัฒนาควบคู่กับความเจริญเติบโตของระบบประสาทและการเคลื่อนไหว การแสดงออกจึงสะท้อนให้เห็นถึงการเจริญเติบโตของสติปัญญาอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย และสังคมของเด็กได้ ทางสติปัญญานั้น การสร้างผลงานปั้นของเด็กต้องใช้การสังเกต การเปรียบเทียบ และการทำความเข้าใจในการสำรวจตรวจสอบสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการวาดภาพ ซึ่งจะปรากฏออกมาในแง่ของรายละเอียด การแสดงรูปทรงการออกแบบ เป็นต้น

การจัดและประเมินผลจึงเป็นการวัดประเมินผลพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กโดยใช้วิธีการสังเกต การสนทนา การตรวจผลงาน และการทดสอบด้วยวาจา และมีสมุดรายงานระดับพัฒนาการของเด็กในด้านต่าง ๆ เช่นด้านร่างกาย มีทักษะการเคลื่อนไหว โดยพิจารณาการพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก ทักษะการรับรู้ และการฝึกประสาทสัมผัส (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2534:52) ซึ่งมักพบว่าไม่ค่อยได้

รับการใส่ใจกับการพัฒนาทางด้านประสาทสัมผัสเท่าที่ควร เพราะการเรียนการสอนมักจะเน้นแต่ด้านคุณภาพการเรียนรู้โดยตรงเสียเป็นส่วนใหญ่

อย่างไรก็ตามบุญเดิม พันธรอบ (2528:138) กล่าวว่า โรงเรียนไม่ควรจะยืนยันที่จะสอนเฉพาะหลักสูตรในโรงเรียนที่ส่วนกลางกำหนดไว้เป็นหลักหลักสูตรหลักจนเปลี่ยนแปลงไม่ได้โรงเรียนต้องมีบทบาทที่สำคัญคือต้องเป็นสถาบันการศึกษาที่ปรับตัวหรือปรับปรุงจุดมุ่งหมายและแนวคิดในการจัดกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ให้แก่เด็ก มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ทุกด้านและเพื่อพัฒนาด้านอารมณ์ จิตใจ โดยมุ่งให้มีพฤติกรรมและมีความสามารถในการผ่อนคลายความเครียด มีสุขภาพจิตดี มีความสุข รู้จักควบคุมตนเอง มีคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งจะต้องจัดประสบการณ์ เช่น การวาดภาพ ,การเล่นสี ,การพิมพ์ภาพ การปั้น การฉีก ตัดปะ ร้อย ประดิษฐ์เศษวัสดุ เป็นต้น

การรับรู้กระบวนการภายในที่ทำให้บุคคลสามารถรับรู้สิ่งต่างๆ ในโลกโดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ผิวหนัง และลิ้น แต่การรับรู้ทางสายตามีอิทธิพลต่อคนเรามากที่สุดตามความเชื่อของทฤษฎีการเรียนรู้ (Cognitive – Perceptal Theory) และทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร (Communication Theory) มนุษย์เราเรียนรู้ผ่านทางตา ร้อยละ 75 ทางหูร้อยละ 13 ทางจมูกร้อยละ 3 ทางผิวหนังร้อยละ 6 ทางลิ้นร้อยละ 3 (เสาวนีย์ สิกขานันท์.2528:34)

ทางสุนทรียศาสตร์ถือว่าการรับรู้ทางตา และหู เป็นการรับรู้ขั้นสูง เพราะสามารถเชื่อมโยงกับจิตและปัญญาได้โดยตรง การรับรู้ทางสายตาของเด็กเล็กมีลักษณะต่างจากการรับรู้ทางสายตาของผู้ใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้เกี่ยวข้องเนื่องจากการรับรู้ข้อมูล และแปลความหมายเฉพาะของข้อมูลนั้น เด็กจึงต้องมีความสามารถที่จะเลือกรับข้อมูลและแยกความแตกต่างของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ เพื่อนำแปลความหมายซึ่งความสามารถนี้จะเริ่มมีเมื่อเด็กอายุประมาณ 5-6 ปี (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์.2530:54)

จากแนวคิดจิตวิทยาเกสตัลท์ (Gestalt Psychology) จะเริ่มจากการรับรู้จากสภาพส่วนรวมมาสู่ส่วนย่อย ได้ส่งผลมาสู่ทฤษฎีของ อาร์นไฮม์ (Arnheim's Theory) ซึ่งทฤษฎีของเขาได้เสนอหลักการโดยสรุปว่าเด็กเขียนภาพตามที่เห็น โดยเชื่อในกระบวนการรับรู้ ที่เริ่มจากการมองเห็นสิ่งต่างๆ ในสภาพส่วนรวมทั้งหมด แล้วจึงมองเห็นรายละเอียดตามมา

ทฤษฎีความรู้สึกรู้ และการเห็น เป็นแนวคิดที่ประมวลมาจากความคิดของนักการศึกษาโลเวนเฟลด์ (Viktor Lowenfeld) ในลักษณะความเชื่อที่ว่าเมื่อเด็กพบเห็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เด็กไม่เพียงแต่รับรู้รูปร่างของวัตถุเท่านั้น แต่จะเกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้นขึ้นด้วย (วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526:42)

อย่างไรก็ตามด้วยธรรมชาติของเด็กวัยนี้มีความสนใจต่อสภาพแวดล้อมรอบข้างด้วยการทดลองเรียนรู้สิ่งต่างๆ จากการมองเห็น สิ่งที่สำคัญไม่เพียงแต่ภาพของวัตถุเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความรู้สึกสัมผัสนั้น ๆ ด้วย โดยทั่วไปเด็กอายุ 3 ขวบสามารถที่จะเลือกสรร แยกแยะวัตถุได้แล้วเช่น การเลือกวัตถุทรงสี่เหลี่ยมได้ก็ตามที่ และเมื่อเด็กมองภาพเขาจะจดจำวัตถุได้ด้วยความต้องการอยากเห็น และรู้สึกถึงความแตกต่างของวัตถุตามความเข้าใจที่มีต่อภาพนั้นต่อเมื่อเขาอายุได้ 4 หรือ 5 ปี เด็กก็จะเห็นถึงความคล้ายคลึงของภาพ แต่เขาจะระบุได้เพียงสิ่งเดียว โดยไม่สัมพันธ์กับสิ่งอื่น และต่อเมื่อเขาอายุได้ 7 ขวบ เขาก็จะพยายามปะติดปะต่อ และสามารถอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุต่างๆ ได้อย่างมีเหตุผล

เนื่องจากพัฒนาการทางด้านการรับรู้และพัฒนาการด้านความคิดความเข้าใจของเด็กวัยนี้ยังพัฒนาไม่เต็มที่ เด็กยังต้องพัฒนาความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ในสิ่งแวดล้อม และการรับรู้รูปภาพยัง

มีความแตกต่างไปจากการรับรู้วัตถุอื่น ทั้งนี้เพราะในการรับรู้รูปภavnั้ จะมีการรับรู้ความหมาย 2 ชนิดจากวัตถุเดียวกัน คือ รับรู้รูปภavnั้ในความหมายที่เป็นวัตถุบนพื้นผิวราบชนิดหนึ่ง และยังคงต้องรับรู้ความหมายของข้อมูลในการรับรู้ที่ปรากฏอยู่บนพื้นผิวราบนั้นด้วย (Hagen.1974:486)

ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา

การแสดงออกทางด้านศิลปะ เป็นพัฒนาการสำคัญส่วนหนึ่งที่ต้องอาศัย ประสบการณ์ในการรับรู้ และเรียนรู้ ไปพร้อมกับพัฒนาการทางสติปัญญา ซึ่งการที่เด็กมีโอกาสสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับวัสดุ สิ่งแวดล้อม จะทำให้เด็กมีการพัฒนาด้านสติปัญญา (ฉวีวรรณ จึงเจริญ.2524:15)

ทฤษฎีเพียเจต์เป็นทฤษฎีที่ศึกษาพัฒนาการทางสติปัญญาเชื่อว่าพัฒนาการทางสติปัญญาหรือความฉลาดของคนนั้น มีสาเหตุมาจากระบวนการปรับตัวของอินทรีย์ ซึ่งเป็นการปรับตัว เพื่อสร้างรูปแบบในการเรียนรู้ และเก็บข้อมูลทางด้านประสบการณ์ทีละน้อย เด็กเล็กจะมีการปรับตัว ที่ได้รับอิทธิพลมากจาก การสัมผัสสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ กระบวนการปรับตัว (Adaptation) ดังกล่าวจะต้องใช้การรับรู้ข้อมูลพื้นฐาน 2 ประเภท ในการทำงานที่ประสานสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน คือ การซึมซับการรับรู้ หรือดูดซึมการรับรู้ (Assimilation) และกระบวนการเก็บข้อมูลเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Accommodation) โดยลักษณะของกระบวนการจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องด้วยการสะสมข้อมูลและขยายกว้างออกไปตามลำดับ (นิรมล ชยุตสาหกิจ, 2524: 3)

นอกจากกระบวนการทางสติปัญญาที่กล่าวถึงแล้ว วรวรรณ เหมชะญาติ (2535: 53) ได้กล่าวถึงเพียเจต์ และอินเฮลเดอร์ (Piaget and Inhelder, 1896) ว่ามีการศึกษาและกำหนดทฤษฎีทางด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial relationship) ซึ่งหมายถึง ความสามารถในการเข้าใจถึงสิ่งต่าง ๆ ระหว่างตนเองกับวัตถุของเด็กได้จากเดิมที่เด็กใช้การกระทำกับวัตถุโดยตรง โดยใช้มือเป็นหลักกระบวนการนี้ เป็นความสัมพันธ์กันของพัฒนาการ การใช้ประสาทสัมผัส และความสามารถในการรับรู้ ที่เด็กสามารถพัฒนาความสัมพันธ์ดังกล่าวไปสู่กระบวนการคิด และมอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลึกซึ้งมากขึ้น โดยแบ่งการรับรู้ทางมิติสัมพันธ์ ของเด็กพัฒนาการไว้ 3 ระยะ ดังนี้

1. ระยะที่มีมิติตายตัว ไม่เปลี่ยนแปลง (Topological Relationship) เป็นระยะของการถ่ายทอดมิติสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นรูปแบบตายตัวที่มีลักษณะปิด แม้มิติจะเปลี่ยนรูปไป แต่รูปแบบก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง เช่น การถ่ายทอดให้เห็นถึง คนที่หันด้านข้าง ซึ่งหน้าด้านข้างนั้น ก็ยังแสดงตา 2 ตา ต่อจากนั้น เด็กจะเริ่มมีการพัฒนาไปสู่ระบบเรขาคณิต โดยใช้ความคิดพื้นฐาน ที่มาจากการรับรู้ทางสายตา และความรู้สึก

2. ระยะที่ถ่ายทอดลักษณะ 3 มิติ (Metric Projection) เป็นระยะที่เด็กแสดงให้เห็นความคงที่ของขนาด และรูปร่าง เช่น การวาดรูปคนในหน้ากระดาษ โดยที่คนแต่ละคน มีขนาดเท่ากันแสดงให้เห็นว่าเด็กยังไม่สามารถถ่ายทอดงาน ที่สื่อให้เห็นถึงลักษณะของความใกล้เคียงได้ เนื่องจากการใช้สื่อที่เป็น 2 มิติ คือ กระดาษ ทำให้เด็กยังไม่สามารถ แก้ปัญหาในการถ่ายทอดลักษณะที่เป็น 3 มิติได้ ในที่นี้ปัญหาดังกล่าวจะลดลง เมื่อเด็กได้มีประสบการณ์ ในการใช้สื่อศิลปะที่หลากหลาย โดยเฉพาะการใช้สื่อประเภท 3 มิติ

3. ระยะที่ถ่ายทอดมิติสัมพันธ์ (Overall Relationships) เด็กจะแสดงออก ผ่านการวาดภาพที่มีมิติสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งต่าง ๆ ที่แสดงออกภายในภาพ เริ่มจากการวาดภาพคน ที่มีสัดส่วนสัมพันธ์กับวัตถุ ซึ่งจะพัฒนาไปสู่ การถ่ายทอดมิติสัมพันธ์ โดยพัฒนาการในด้านนี้ของเด็ก จะกลับกันกับพัฒนาการด้านอื่น ๆ กล่าวคือ เด็กจะเข้าใจ และรับรู้ในเรื่องมิติก่อน หลังจากนั้นจึงจะสามารถเห็นถึงมิติสัมพันธ์ได้

กระบวนการทำงาน

การเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กนั้นควรเน้นกระบวนการในการทำงานเท่าๆ กับ ผลงาน แต่เดิมการสอนให้ผู้เรียนทำงานมักคำนึงแต่ผลงานซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการทำงานเท่านั้น ซึ่งการที่จะมุ่งพัฒนาเด็กให้แสดงออกได้อย่างเต็มศักยภาพนั้นควรเน้นทั้งกระบวนการทำงานและผลงาน คือ ดูกระบวนการทำงานซึ่งเป็นวิธีทำงาน และผลงานที่เกิดจากการทำงานนั้นด้วยทั้งนี้เพื่อให้ครูได้ปรับปรุงพฤติกรรมในการทำงานของผู้เรียนอันจะนำไปสู่การมีนิสัยที่ดีในการทำงาน

กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ (2539:23) ได้กล่าวถึงทักษะกระบวนการทำงานว่า

ทักษะในกระบวนการทำงาน หมายถึง การรู้จักวิเคราะห์งานและวางแผนในการทำงาน การปฏิบัติตามแผน และการ ประเมินผลการทำงาน

การวิเคราะห์งาน หมายถึง การแจกแจงว่างานที่ทำเป็นงานประเภทใดต้องใช้เครื่องมืออะไรและมีขั้นตอนการปฏิบัติ อย่างไร การวางแผนในการทำงาน คือ การวางแผนจัดคน วัสดุ อุปกรณ์ เงิน และวิธีทำงานเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

การปฏิบัติงาน เป็นการดำเนินงานตามแบบ ซึ่งในเรื่องนี้มีขั้นตอนที่สำคัญ คือ การควบคุม ติดตามกำกับ หมายถึง ต้องมีการติดตามและควบคุม ติดตามกำกับ หมายถึง ต้องมีการติดตามและควบคุมงานเป็นระยะ ๆ เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผน

ทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การทำงานเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องฝึกผู้เรียนให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความรับผิดชอบ เอื้อเฟื้อและไม่เอาเปรียบผู้อื่น รู้จักอภิปรายและเสนอความคิดเห็น ตลอดจนสรุปประเมินผลและเสนอผลงาน

นิสัยรักการทำงาน หมายถึง มีความรู้ความสามารถในการทำงาน เช่น การรู้จักงาน การวางแผนและวิธีทำงาน การแก้ปัญหา เป็นต้น

เจตคติที่ดีต่องาน ได้แก่ มีความสนใจ ตั้งใจ เอาใจใส่ และสนุกกับการทำงาน ทำงานเองโดยไม่ต้องรอคำสั่ง แสวงหางานและวิธีทำงานที่มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ มีความรับผิดชอบ ความประหยัด ขยัน อดทนละเอียดถี่ถ้วน มีระเบียบ ซื่อสัตย์ แลพึ่งตนเอง

มีการปรับปรุงงาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการ ในที่นี้หมายถึง การปรับปรุงผลงานและกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นอยู่เสมอ ขั้นตอนการปรับปรุงงานเริ่มจากการให้วิเคราะห์งานเพื่อหาข้อบกพร่อง หาทางเลือกในการแก้ปัญหา และเลือกทางเลือกมาปรับปรุงการทำงานและผลงาน ซึ่งทักษะกระบวนการทำงานนี้ต้องอาศัยการแสวงหาความรู้ ฝึกฝน เพื่อปรับปรุงผลงานและกระบวนการทำงานให้ดีขึ้นเสมอ

แนวความคิดในการสร้างงาน

แนวคิดในการสร้างงาน คือ พื้นฐานทางความคิดความเชื่อในลักษณะของตนเองที่กระตุ้นให้ศิลปิน การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ออกมารูปแบบต่าง ๆ เพื่อแสดงความคิดของผู้สร้างสรรค์ โดยจะใช้สื่อหลายรูปแบบ ทั้งสองมิติและสามมิติ แนวคิดอาจจะเกิดจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้พบเห็นแล้วเกิดความคิดนำความคิดนั้นมากลั่นกรองเป็นงานศิลปะ

ทั้งนี้ วิรุณ ตั้งเจริญ (2539:66) ได้เสนอความเห็นถึงที่มาของแนวความคิดในการสร้างสรรค์งานศิลปะดังนี้

เรื่องของความคิดสร้างสรรค์ ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับแนวความคิดทางจิตวิทยาตักยภาพของสมองซีกซ้าย-ขวา ความสมดุล IQ และ EQ รวมทั้งกระบวนการสร้างสรรค์งานไม่ว่าจะเป็นงานศิลปะหรืองานออกแบบโฆษณาก็ตามจิตวิทยาสายวิเคราะห (Psychoanalysis) อาจจะเชื่อในพลังเก็บกดจากจิตสำนึก ถ้าเราสามารถผันจากจิตใต้สำนึกมาเป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์ได้ พลังนั้นย่อมเป็นประโยชน์ยังต่อการทำงานศิลปะ สายพฤติกรรมนิยม (Behavioralism) อาจมองในเรื่องสภาพแวดล้อมและการสร้างสิ่งแวดล้อม มองการตอบสนองในรูปของรางวัลและความพึงพอใจ ในอันที่ก่อให้เกิดพลังงานความคิดสร้างสรรค์ สายที่เชื่อมั่นในการสร้างเจตจำนง (Will Power) ซึ่งเชื่อเจตจำนงนั้น แนวเรื่องความคิดสร้างสรรค์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับเบื้องหน้า ความคิดสร้างสรรค์ย่อมเป็นสิ่งเดียวกับเจตจำนงนั้น แนวเรื่องความคิดสร้างสรรค์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะพัฒนาศักยภาพของสมองทั้งสองซีกให้มีดุลยภาพ แม้จะโดดเด่น ซีกหนึ่งศักยภาพอีกซีกหนึ่งย่อมเป็นพลังผลักดันให้เกิดศักยภาพสูงสุด ดังพลังหยินหยาง ของตะวันออก และนั่นอาจจะเป็นดุลยภาพระหว่าง IQ และ EQ ในความคิดปัจจุบันนี้ด้วย IQ ที่เน้น "ปัญญา" และ EQ ที่เน้น "สติ" เมื่อ "สติ" และ "ปัญญา" อยู่ด้วยกัน "สติปัญญา" ย่อมสร้างสรรค์โลกและสร้างสรรค์ศิลปะอย่างมีความหมาย การสร้างสรรค์งานศิลปะ บางความคิดอาจเชื่อในเรื่องราวการวางแผนความคิดล่วงหน้า บางความคิดอาจเชื่อในเรื่องของการประดิษฐ์ต่อเติมเสริมแต่ง บางความคิดอาจเชื่อในการวางแผนโครงสร้างทางความคิด บางความคิดอาจเชื่อในปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันทันใด อย่างไรก็ตาม การสร้างสรรค์ศิลปะตามความเชื่อเหล่านี้ก็มักมีข้อมูลมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ มีภาวะหล่อหลอมความคิด และการสร้างให้ความคิดเหล่านั้นกระจัดเป็นรูปร่างหน้าตาเป็นตัวขึ้นมา

เนื้อหาศิลปะ

ชะลูด นิ่มเสมอ (2528: 89-106) กล่าวถึงเนื้อหาของศิลปะไว้ว่า

เนื้อหา คือ องค์ประกอบที่เป็นนามธรรมหรือโครงสร้างทางจิต หมายถึงผลที่ได้รับจากงานศิลปะส่วนที่เป็นนามธรรมนั้นนอกจากเนื้อหาแล้วยังมีเรื่องราว (Subject) และแนวเรื่อง (Theme) รวมอยู่ด้วย

เนื้อหา คือ ความหมายของงานศิลปะที่แสดงออกผ่านรูปทรงทางศิลปะ (Art Form) เนื้อหาของศิลปะแบบนามธรรมหรือแบบนอนอ็อบเจกทีฟ เกิดจากการประสานกันอย่างมีเอกภาพของรูปทรง โดยเนื้อหาของศิลปะอาจแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. เนื้อหาภายในหรือเนื้อหาของรูปทรง เป็นเนื้อหาที่เกิดขึ้นจากการประสานกันอย่างมีเอกภาพของทัศนธาตุในรูปทรง เป็นเนื้อหาของรูปทรงโดยตรง เนื้อหาประเภทนี้จะให้อารมณ์สุนทรีภาพแก่ผู้ดู เป็นอารมณ์ทางศิลปะบริสุทธิ์ ไม่มีอารมณ์อื่น ๆ ในประสบการณ์ของมนุษย์เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเป็นลักษณะจิตวิสัยของศิลปิน เป็นพลังความรู้สึกส่วนตัว เป็นบุคลิกภาพหรือรูปแบบการแสดงของศิลปิน
2. เนื้อหาภายนอก ถือเป็นเนื้อหาที่มีอยู่เฉพาะในงานศิลปะรูปแบบที่มีเรื่อง เช่น คน สัตว์ สิ่งของหรือ เหตุการณ์นั้น เป็นเนื้อหาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากเนื้อหาภายใน เป็นความหมายของเรื่องและแนวเรื่องที่แปลกออกมาโดยรูปทรงในงานแบบรูปธรรมจะมีเนื้อหาทั้งภายในและภายนอก ให้อารมณ์ทั้งทางศิลปะและอารมณ์อื่น ๆ ควบคู่กันไป

สรุปได้ว่า ผู้ที่สร้างงานศิลปะใช้สื่อสร้างงาน ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้สร้างงานนั้นจะนำเสนอรูปแบบใด เนื้อหาที่นำมาสร้างนำเสนอในงานศิลปะมีเนื้อหาที่เป็นหลักใหญ่อยู่ 2 ส่วน คือ เนื้อหาที่เป็นเนื้อหาส่วนตัวและเนื้อหา

ทางสังคม ขึ้นอยู่กับผู้สร้างที่จะนำเสนอสร้างสรรค์สะท้อนถึงเนื้อหาอะไรและใช้อะไรเป็นสื่อออกมามีแนวโน้มไปทางใด

พัฒนาการด้านการปั้น

กิจกรรมการปั้นเป็นกิจกรรมศิลปะประเภทหนึ่ง ซึ่งเด็กได้มีโอกาสสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งจะช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ดี การปั้นจัดได้ว่าเป็นกิจกรรมการเล่นที่ผูกพันกับชีวิตของเด็กมาทุกยุคทุกสมัย ในสมัยก่อนที่เครื่องเล่นยังไม่พัฒนาการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กจึงได้จากการเล่นปั้นวัสดุที่อยู่ใกล้ตัว

(วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. 2529:30-31)

ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจและความสามารถกับหลักพัฒนาการของเด็กได้อย่างดี โดยกิจกรรมการปั้นสามารถส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาทางร่างกายการทำงานประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อและประสาทตา มีทักษะในการใช้มืออย่างคล่องแคล่ว การปั้นเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้กล้ามเนื้อ และนิ้วมือเป็นหลักในการสร้างสรรค์ผลงาน และในขณะที่เด็กปั้นเด็กจะเกิดความสนุกสนานผ่อนคลายอารมณ์ปลดปล่อยความคิดหรือความกลัวที่อยู่ในจิตใจ เด็กจะมีความพอใจที่ได้ปั้นและจะพยายามปั้นจนสำเร็จ ซึ่งจะเป็นแรงกระตุ้นให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง (มัทนี เกษกมล.2526: 189-190)

การจัดกิจกรรมการปั้นสำหรับเด็กนั้น ครูเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากเพราะเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นผู้จัดกิจกรรมให้แก่เด็ก ช่วยให้เด็กค้นพบความสามารถของตนเองและเปิดโอกาสให้เด็กแสดงความสามารถออกมา และมีอิทธิพลในการเสริมสร้างบุคลิกภาพและพัฒนาการของเด็ก ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการทางศิลปะของเด็ก เพื่อจะได้นำความรู้และเทคนิคใหม่ ๆ มาพัฒนาการการจัดกิจกรรมการปั้นให้ดีขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541 : 22)

การปั้นเป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการด้านสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกรักของเด็ก นับเป็นกิจกรรมที่ตอบสนองพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยได้มากที่สุด กิจกรรมหนึ่งโดยเด็กจะมีการแสดงออกทางด้านการปั้น ที่เป็นไปตามพัฒนาการของแต่ละบุคคลนักการศึกษา เช่น โกลอมบ์ (Golomb.1974:212-254) , ลินเดอร์แมน และลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman.1977:22-27) , ไชมาเชอร์ (Schirmacher.1988:236-237) และ มาสเยสกี (Mayesky.1995:200-203) ได้อธิบายถึงขั้นพัฒนาการ ในการปั้น โดยสรุปดังนี้

เด็กอายุ 2 ปี จะสำรวจคุณสมบัติของดิน โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ในการสำรวจทดลอง และกระทำกับดิน โดยการโยนดินลง เหยียบ ขว้าง ปา หรือ พยายามทำให้ดิน กระดอนกลับมา และนำมาติดลงบนตัวเอง เมื่อมีประสบการณ์ในการสัมผัสดินแล้ว เด็กจะเริ่มถีดดินอย่างมีความกระตือรือร้นมากขึ้น จะใช้นิ้วกด ทูบ ตี ดึงให้ยืด มีการม้วน ห่อ บิด และทำให้ยาวขึ้น นอกจากนี้เด็กยังใช้การหยิบ หนีบ และทำให้เป็นแผ่นเท่าฝ่ามือ ด้วยมือ ดึงให้เห็นส่วนต่าง ๆ แล้วนำมาติดเข้าด้วยกันได้ นำมาทุบลงบนโต๊ะ หรือ แผ่นกระดาษ รวมทั้งการวางแปะลง แต่จะยังไม่ให้ความสนใจในการปั้นสิ่งใดด้วยดิน จะพูดเป็นคำ ๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับสิ่งอื่นเมื่อเด็กทดลองกระทำ ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ กับวัสดุประเภทดิน หรือ แป้งโด จนในที่สุดเด็กจะพบ วิธีม้วนไปข้างหน้าและข้างหน้าบนพื้นโต๊ะ ทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจในการกระทำและเกิดความรู้สึกประสบผลสำเร็จ ในการปั้นหรือทำงานชิ้นนั้น การกระทำดังกล่าวเป็นการนำความรู้เดิมของเด็กมาถ่ายทอดผ่านการปั้น ส่งผลให้มีการขยายความคิดเพิ่มขึ้น โดยปราศจากการวางแผน เมื่อเด็กมีทักษะมากขึ้นจะสามารถพัฒนาการปั้นดินเป็นก้อนให้เป็นเส้น คล้ายงู โดยมากเด็กจะใช้วิธีการ

ถือดินเป็นก้อน ๆ ตามความพึงพอใจที่เด็กได้รับ จากการเล่นวัสดุที่มีความยืดหยุ่นได้ ซึ่งคุณสมบัติเด่นของกิจกรรมประเภทการปั้น คือ การที่เด็กได้สัมผัส และรับรู้ความรู้สึกนุ่มสามารถขยำ ปา ม้วน และทุบได้

เมื่อเด็กอายุประมาณ 3 ปี การสำรวจของเด็ก จะเปลี่ยนเป็นการสร้างในขั้นที่ 2 อย่างรวดเร็ว เด็กจะมีระเบียบมากขึ้น ในการพยายามที่จะปั้นดิน เริ่มใช้การทดลองกระทำแบบต่าง ๆ กับดิน เช่น ทดลอง ม้วน หยิก ฉีก ดึง และแทงดิน จากการกระทำดังกล่าว จะทำให้เด็กค้นพบคุณสมบัติของดินว่าสามารถม้วนได้ แต่ไม่สามารถกระด้างกลับ หรือไหลได้ นอกจากนี้เด็กจะใช้นิ้วมือดึงให้ยืด นำไปติดเข้าด้วยกันบางส่วน ปั้นเป็นก้อนคลึงเป็นเส้น หรือปั้นโดยใช้รูปแบบที่ง่ายที่สุดอาจใช้การทุบลงบนโต๊ะ ทำให้แบนเป็นรูปต่าง ๆ ม้วน ห่อ โดยจะปั้นเป็นก้อนที่มีลักษณะแบน

ขั้นนี้เด็กจะยังไม่สามารถปั้นตามความตั้งใจของตนเองได้ แต่สามารถทำได้บ้างโอกาส หรือทำได้โดยบังเอิญผสมผสานกันจนเกิดเป็นรูปทรงอย่างง่าย เช่น ลูกบอล เด็กที่มีลักษณะแบน หรือสูง ซึ่งเด็กจะมีการทำซ้ำไป ซ้ำมา รูปร่างจะไม่มี ความสมมาตร สัดส่วนคงอ มีการนำมาต่อกัน 2 ส่วนหรือนำส่วนย่อยมาต่อกัน เพื่อเพิ่มขนาดรูปร่าง รูปทรง ทุบหรือบีบ ตามอารมณ์ มีการตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตนปั้น การกระทำดังกล่าวถือเป็นขั้นทดลองปั้นของเด็ก เมื่อเด็กมีอายุอยู่ในช่วงปลาย จะมีพัฒนาการของความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อแขน และมือมากขึ้น จึงทำให้ปั้นดินที่มีรูปร่างคล้ายสัตว์ได้ มีการปั้นในแนวตั้ง ปั้นเป็นแผ่นแบนทรงกลม แล้วตั้งขอบขึ้นให้กลายเป็นถ้วยได้

การปั้นในลักษณะนี้สอดคล้องกับบราวน์ (Brown.1975:53) ที่กล่าวว่า เด็กจะมีการปั้นที่เป็นรูปเป็นร่างมากขึ้น โดยใช้การนำมาต่อกัน ทำให้เป็นรูปร่างขึ้นเดียวกัน หรือปั้นเป็นเส้น แล้วนำมาต่อกันเป็นรูปหัวและตัว มีการคลึงดินเป็นเส้น ปั้นก้อนกลม ปั้นเป็นรูปร่างที่มีความหลากหลาย ปั้นให้เป็นรูป เด็กส่วนมากจะปั้นหัวเป็นก้อนกลม เป็นแผ่น จากนั้นจะใช้ไม้ปลายแหลมวาดตา จมูก หรือปากเพิ่ม ลักษณะคนจะเริ่มมีลำตัว หน้า คาง แขน และขา การปั้นชาติที่ยื่นออกมาจากบริเวณใต้ลำตัว ส่วนรายละเอียดอื่น จะใช้การวาดด้วยไม้ปลายแหลมเพิ่มเติมอย่างเห็นได้ชัด

เคลลล็อก (Kellogg.1969:97) กล่าวว่า การปั้นของเด็กวันนี้ จะมีการผสมผสานเรื่องการออกแบบด้วยการนำรูปร่าง รูปทรงที่หลากหลายมารวมกันทำให้เกิดแบบใหม่ เช่น การปั้นคนแบบผสมที่ไม่มีแขน ไม่มีขา ปั้นเฉพาะลำตัวแต่มีหน้าตา ปั้นโดยจัดวางแบบสมดุล ซ้าย ขวา เท่ากัน และวางในลักษณะอื่น เช่น วางราบกับพื้น วางในแนวตั้ง หรือปั้นสัดส่วนที่มีความสมดุล มีการเคลื่อนไหว ม้วน บิดเป็นต้น ข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าเด็กวัย 3 ปี จะแสดงออกด้านการปั้นด้วยการปั้นให้เป็นก้อนรูปทรงแบบต่าง ๆ ที่มีลักษณะเฉพาะตัวได้

เด็กวัย 4 ปี จัดอยู่ในขั้นระยะเริ่มปั้น เด็กจะใช้การสร้างสรรค์ ที่รวมรูปทรงของดิน กับการกระทำ โดยการประกอบดินเข้าด้วยกัน ทำให้แบน ม้วนให้เป็นก้อน จนเกิดรูปร่างใหม่ ใช้การกดและดึงออกให้เป็นชั้น เด็กจะมีการทำให้เป็นแผ่นบาง ๆ มากขึ้น มีการอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนเองทำโดยอาจเป็นแผ่นบาง ๆ 3 แผ่น แล้วเอามารวมกัน จากนั้นอธิบายว่าสิ่งนี้คือใบหน้า มีการใช้ก้อนกลมผสมกับการปั้นเป็นรู เป็นเส้น แล้วอธิบายด้วยคำพูด การปั้นของเด็กในขั้นนี้มักจะสร้างผลงานออกมากในลักษณะของ การปั้นเป็นเรื่องราว วิธีการปั้นจะมีความซับซ้อนเพิ่มมากขึ้น แต่การปั้นที่แสดงถึงการสร้างสรรค์ส่วนมาก จะเป็นการปั้นที่เกิดจากความบังเอิญ มากกว่าความสามารถในการปั้นและสร้างสรรค์ผลงานตามความตั้งใจของตัวเอง การปั้นในระยะนี้เป็นการสร้างลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก ซึ่งเด็กจะไม่สามารถจำผลงานที่ปั้นของตนเองได้ การจัดองค์ประกอบของเด็กวัยนี้ จะมีความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหว เนื่องจากพัฒนาการทางสายตาของเด็ก ยังไม่

สมบูรณ์ จึงต้องใช้ด้านอื่นช่วย ลักษณะการปั้น จะมีความใกล้เคียงกับเด็กอายุ 3 ปี แต่จะเริ่มสามารถปั้นให้ยืน แนวตั้งได้ มีการปั้นหัวและตัว หรือ หัว ท้องและกัน เด็กจะใช้นิ้วกด ดึง ยืด ม้วน ทำให้แบน โกลอมบ์ (Golomb.1972:212) กล่าวว่า เด็กจะมีการปั้นคนโดยปั้นเป็นก้อนกลมบางส่วน และอาจมีการปั้นแต่ละส่วน แยกออกจากกัน ปั้นแล้ววางลงบนโต๊ะ โดยไม่มีการทำเป็นพื้นหลัง มีการปั้นหัว และขาเพิ่มเติม

เมื่อเด็กอายุ 5 ปี เด็กจะมีการอธิบายสิ่งที่ตนต้องการปั้น ก่อนการปั้น มีการคิด ตั้งชื่อรวมถึงการมีรูปแบบผลงาน ที่ต้องการปั้นให้เสร็จในใจก่อนการทำการกิจกรรม เด็กจะสามารถใช้กระบวนการปั้นที่เหมาะสมกับสิ่งที่ ตนต้องการปั้นได้ด้วยตนเอง มีการปรึกษากันขณะทำงานและปรึกษาเกี่ยวกับผลงานที่ปั้นเสร็จแล้ว ลักษณะของผลงานส่วนมาก จะมีการแสดงออกที่มีลักษณะของความเหมือนจริงมากขึ้น สามารถมองและเข้าใจ ถึงสิ่งที่เด็กต้องการแสดงออกได้ในระยะนี้เด็กมีการใช้สัญลักษณ์ และจะสนุกสนานกับการเพิ่มรายละเอียดในผลงานปั้น โดยใช้เครื่องมือสำหรับการปั้น รวมทั้งเครื่องมือประเภทอื่น โดยเฉพาะการใช้เศษวัสดุเพื่อการสร้างสรรค์ประกอบการปั้น เช่น กระจุด หรือ ไม้จิ้มฟัน

นอกจากนี้ โกลอมบ์ (Golomb.1972:209) ได้กล่าวถึงเด็กอายุ 5 ปี ว่าสามารถคลึงเป็นเส้น แล้วนำมาต่อกันได้ดี มีการใช้รูปร่าง รูปทรงเรขาคณิต หรือรูปทรงอิสระในการปั้น สามารถปั้นวงกลมเป็นแผ่น มีลักษณะคล้ายจานได้ มีการนำมาต่อกันมากกว่า 2 ส่วน โดยทำให้เป็นรูปร่างขึ้นเดียวกัน หรือใช้เส้นต่อให้เป็นรูปหัวและตัวปั้น ปั้นคนที่มีความใหญ่ บางส่วนแบน มีแขน มีขา จัดวางในท่ายืนตั้ง โดยวางราบลงบนพื้นโต๊ะ มีการปั้นที่แสดงให้เห็นถึงความสมดุลในการจัดองค์ประกอบ อาจใช้ลักษณะของเส้นรอบนอก ปั้นส่วนประกอบอื่นเพิ่มเติมและประดับตกแต่งลงบนโครงสร้างหลัก เช่น หมวก กระดุม ไม้เท้า ปั้นหน้า ตา เป็นส่วน ๆ แยกออกจากกัน

การปั้นที่แสดงถึงรายละเอียดนี้สอดคล้องกับ บราวน์ (Brown.1975:46) ที่กล่าวว่าเด็กจะมีการวาด จมูก ตา ปาก จากไม้ปลายแหลมเพิ่มเติม ในส่วนหัว มีการปั้นคอ ไหล่ เท้า และหูเพิ่มขึ้น การจัดวางแขนเป็นไปในแนวนอน รายละเอียดอื่นจะใช้การวาดเติมลงไป และจะใช้วิธีการปั้นด้วยวิธีการนำส่วนย่อยไปประกอบ เช่น ปั้น ขา ตัว หัว และหางสำหรับสัตว์ แล้วนำไปต่อเข้าด้วยกัน หรือใช้วิธีการดึงออกจากดินก้อนใหญ่ จนได้รูปร่างตามความต้องการ

วิธีการปั้นแบบวิเคราะห์ (Analytic Method) ที่มีลักษณะการปั้น ด้วยการดึงดินออกมาจากส่วนกลางเป็นแขนขา รวมถึงรายละเอียดอื่น ซึ่งเด็กที่ปั้นด้วยวิธีการประเภทนี้จัดเป็น เด็กที่มีความถนัดทางสายตา (Visual Experiences) ส่วนเด็กที่ใช้การปั้นรายละเอียดย่อย เช่น แขน ขา ทีละส่วนก่อน แล้วจึงนำเข้ามาประกอบให้เป็นรูปร่างนั้น เรียกการปั้นแบบนี้ว่า เป็นการปั้นแบบสังเคราะห์ (Synthetic Method) เด็กที่ปั้นลักษณะนี้จัดเป็น เด็กที่มีความถนัดทางความรู้สึก (Nonvisual Experiences) นอกจากนี้บุคคลที่เด็กส่วนมากจะปั้น มักจะเป็นบุคคลที่อยู่ใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ หรือปั้นตัวเอง เนื่องจากเด็กวัยนี้อยู่ในช่วง ของการให้ความสนใจเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับสิ่งแวดล้อม

เด็กอายุ 6 ปี จะสามารถบีบ คลึง ดึง ม้วน และทำพื้นผิวแบบต่าง ๆ บนหน้าดินได้ รูปแบบที่พบบ่อยมากจะเป็นแบบนูนต่ำ (Low-Relief) มีการปั้นคนในท่ายืนตั้ง และมีการประดับตกแต่งเพิ่มเติมด้วยการปั้นลักษณะในการทำงานของเด็กวัยนี้มีความประณีตมากขึ้น มีเทคนิคในการจัดวางเพิ่มขึ้น จากงานวิจัยของ โกลอมบ์ (Golomb.1972:114) และบราวน์ (Brown.1975:198) เรื่องการทำงาน 3 มิติ ของเด็กนั้น กล่าวว่า แม้เด็กจะขาดทักษะแต่เด็กจะสามารถปั้นโดยแสดงให้เห็นลักษณะของงานที่มีการเคลื่อนไหวได้ โดยเด็กผู้

หญิงจะมีการปั้นนิ้วและมือเพิ่มขึ้นในขณะที่เด็กผู้ชายจะปั้นเท้าเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาร์นไฮม์ (Arnheim 1969) ที่กล่าวถึงการแสดงออกของเด็กว่าจะมีความแตกต่างกันตามลักษณะของสื่อที่ใช้

ลินเดอร์แมนและลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman. 1977:185) กล่าวถึง การเลือกใช้วัสดุในการปั้นว่า ผู้สอนหรือผู้ปกครองควรพิจารณา และเลือกใช้ให้เหมาะสมตามวัตถุประสงค์ของการใช้งาน อายุ เด็ก ความเหมาะสมของสถานที่ รวมถึงความต้องการในการทำกิจกรรมเด็กเป็นสำคัญ

พัฒนาการของการรับรู้ทางสายตา และการแสดงออก และการใช้สื่อประเภทต่าง ๆ แสดงให้เห็นถึง การทำงานที่สอดคล้องกันของระบบกล้ามเนื้อ และระบบประสาท โดยเฉพาะการใช้ระบบประสาทสัมผัสซึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญสำหรับเด็กวัย 5 ถึง 6 ปี การเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่สำคัญผ่านกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กวัยนี้ คือ การทำกิจกรรมศิลปะที่ต้องใช้ทักษะของกล้ามเนื้อย่อยประเภท มือ นิ้วมือ เป็นหลัก เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาและความสามารถในการทำงานที่ประสานสัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อดังกล่าว

การประสานสัมพันธ์ของตาและมือว่า หมายถึง ประสิทธิภาพที่สำคัญในการใช้กล้ามเนื้อตา มือ นิ้วมือ ให้สามารถทำงานประสาน และสอดคล้องกัน สามารถใช้นิ้วมือ และมือ หยิบ จับ สัมผัสวัตถุ หรือประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างชำนาญและมั่นคง

ทั้งนี้ นักจิตวิทยา กลุ่มแนวคิดวุฒิภาวะนิยม กิเซล (Gesell. 1979:97) ได้ให้ความสำคัญและศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวทางร่างกายของเด็กเล็ก รวมทั้งศึกษาพัฒนาการของเด็ก ตั้งแต่แรกเกิด จนถึงอายุ 10 ปี ได้กำหนดเป็นทฤษฎี และกล่าวถึงความสามารถ ในการใช้กล้ามเนื้อของเด็กว่า จะมีพัฒนาการไปตามลำดับ ทั้งนี้กล้ามเนื้อจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญสำหรับบุคคล ในการเจริญเติบโต โดยเฉพาะอย่างยิ่งกล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อย่อย ต่อมกระดูกและประสาทต่าง ๆ เนื่องจากเป็นสภาพพื้นฐานของร่างกายที่มีผลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม

ทฤษฎีพัฒนาการศิลปะและการปั้น

ตามทฤษฎีพัฒนาการเด็กนั้น นักการศึกษาหลายท่านกล่าวว่า การประสานสัมพันธ์ระหว่างกล้ามเนื้อใหญ่สำหรับเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการที่เติบโตอย่างเห็นได้ชัด แต่ในการประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อใหญ่สำหรับเด็กวัยนี้จะมีพัฒนาการที่เติบโตอย่างเห็นได้ชัด แต่ในการประสานกันระหว่างกล้ามเนื้อย่อยกับการใช้สายตาของเด็กยังเจริญได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้เด็กจะมีพัฒนาการด้านการใช้กล้ามเนื้อย่อยอย่างเต็มที่เมื่ออายุ 8 ปี ดังนั้นการฝึกให้เด็กทำกิจกรรมที่ต้องใช้ทั้งตาและมือ จึงเป็นการเตรียมความพร้อมที่มีความสำคัญมากสำหรับเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี (พูนสุข บุญยสวัสดิ์. 2533:43)

ลินเดอร์แมน และลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman. 1977: 252-254) กล่าวถึงเด็กเล็กว่าเป็นวัยที่เรียนรู้โลก จากสายตาและการสัมผัส โลกของเด็กจะเริ่มจากตนเองเป็นศูนย์กลาง ซึ่งครูและผู้ปกครอง จะต้องเป็นผู้กระตุ้นความคิดของเด็ก เพื่อให้เด็กมีพัฒนาการที่สร้างสรรค์ เมื่อเด็กสามารถถือก้อนดิน ลูกบอล หรือเส้นด้ายให้อยู่ในมือได้ แสดงให้เห็นว่าเด็กเริ่มมีความสนใจในการทำงานศิลปะ โดยพัฒนาการของเด็กจะใกล้เคียงและเป็นแบบแผนเดียวกัน เด็กที่มีอายุระหว่าง 3 ถึง 5 ปี จะแบ่งพัฒนาการการปั้น ตามเกณฑ์ที่สอดคล้องกับ พัฒนาการของการเจริญเติบโตได้ 4 ขั้น ตามลำดับดังนี้

1. ขั้นขีดเขียนโดยไม่มีจุดหมาย (Disorganized Scribbling) เป็นขั้นเริ่มต้นของพัฒนาการทางศิลปะทุกประเภทสำหรับเด็กโดยทั่วไประยะนี้เด็กจะมีความพยายามในการควบคุมอารมณ์ของตนเองระหว่างการปั้นดิน เด็กจะสามารถถือดิน ทุบหรือทำเครื่องหมายต่างๆ ได้ แสดงให้เห็นว่า เด็กเริ่มมีความมั่นคงในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเอง กับสิ่งแวดล้อม ผู้ปกครองควรจัดอุปกรณ์ให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจวัสดุหรือสื่อที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะการส่งเสริมให้เด็กทำงานประเภทหัตถศึกษา หรืองานที่เกี่ยวข้องกับการใช้มือเป็นหลัก
2. ขั้นควบคุมรอยขีดเขียน (Controlled Scribbling) หลังจากระยะพัฒนาการขั้นขีดเขียนโดยไม่มีจุดหมาย เด็กจะค้นพบว่า ตนเองสามารถควบคุมอารมณ์ และการใช้สื่อทางศิลปะได้ ด้านการปั้น เด็กจะสามารถม้วนดินให้เป็นเส้น หรือนำส่วนประกอบมาต่อกัน 2 ส่วน อาจมีการทุบดินขึ้นหรือลงตามอารมณ์ เหมือนลักษณะของการขีดเขียน เนื่องจากเป็นการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของเด็กที่เกี่ยวกับอารมณ์ ในการแสดงออก โดยเด็กจะเคลื่อนไหวแขนไปมา มีลักษณะเหมือนกับการใช้สปีดเพนวาดลงบนกระดาษ การกระทำดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความสามารถ ในการควบคุมการเคลื่อนไหวของตัวเด็กได้
3. ขั้นขีดเขียนที่ไม่แน่นอน (Variable Scribbling) เป็นขั้นที่เด็กต้องการเรียนรู้ เกี่ยวกับการใช้สื่อที่มีความหลากหลาย โดยเด็กจะแสดงออกทางอารมณ์มากขึ้น การปั้นของเด็กวัยนี้จะนำส่วนย่อยแต่ละส่วนมาต่อกัน มีการปั้นที่เปลี่ยนแปลงขนาดของรูปร่าง และทำซ้ำไปซ้ำมา ในสิ่งเดิมเป็นการแสดงให้เห็นถึงความมั่นใจ ประสบการณ์ และสิ่งที่ค้นพบ การปั้นเป็นก้อนกลมเป็นการแสดงให้เห็นถึง พัฒนาการที่สูงขึ้นของเด็ก ในขั้นการขีดเขียน และเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุมกล้ามเนื้อของเด็ก
4. ขั้นการตั้งชื่อ (Naming Scribbling) เป็นขั้นสุดท้ายของการขีดเขียน คือ เด็กจะมีการตั้งชื่อให้ผลงานของตนเอง จะมีการผสมผสานการกระทำในลักษณะต่างๆ เช่น จะรวมวิธีการขีดเขียนบนกระดาษ การต่อบล็อก หรือการปั้นดินเข้าด้วยกัน เริ่มเล่นเป็นเรื่องราว การกระทำในขั้นนี้แสดงให้เห็นถึงการสร้างสรรค์ เนื่องจากระยะนี้ เด็กจะมีความสามารถเพียงควบคุมการเคลื่อนไหวตามความต้องการของตนเองได้เป็นหลัก หรือสามารถทำกิจกรรมที่จะต้องเคลื่อนไหวได้เพียงอย่างเดียว แต่ในขั้นนี้เด็กจะเริ่มมีการใช้จินตนาการ มากกว่าการใช้ความคิดทางด้านการเคลื่อนไหว

มาสเยสกี (Mayesky .1995:200-203) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้านการสร้างงาน 3 มิติ โดยใช้ดินของเด็กในครั้งแรกว่า จะมีพัฒนาการตามกระบวนการดังนี้

1. เริ่มสำรวจ (Random Manipulation) คือการที่เด็กใช้วิธีการจับ สำรวจ และทุบดินอย่างไม่มีจุดหมาย สามารถทุบดิน ทำให้แบน หรือ บิดดินได้ เป็นช่วงที่มีการผสมผสานวัสดุอื่นกับดิน และค้นพบว่า ตนเองสามารถสร้างวัสดุชิ้นใหม่ได้จากการใช้วัสดุหลาย ๆ ประเภทประกอบกันได้
2. การทุบและม้วน (Patting and Rolling) คือการที่เด็กเริ่มมีความสามารถในการบั้งนิ้วมือ และมือได้ดีขึ้น สามารถทำให้เป็นแผ่นแบน และม้วนได้ เด็กจะเกิดความสุขสนุกสนานกับการควบคุมมือ ไปในทิศทางที่ตนต้องการได้ สามารถปั้นเป็นเส้นยาว ๆ สามารถทุบดิน หรือปั้นเป็นลูกบอลได้
3. การปั้นเป็นก้อน หรือสี่เหลี่ยม (Circles and Rectangles) ระยะนี้เด็กจะสามารถปั้นรูปร่างพื้นฐานได้ เช่น บั๊นวงกลม สี่เหลี่ยม ซึ่งการปั้นกลวงเด็กจะพัฒนามาจาก การปั้นก้อนกลมและต้องการให้ก้อนดินมีความยาวขึ้น จึงมีการทดลอง กระทำ และค้นพบการปั้นลักษณะรูปร่างพื้นฐานดังกล่าว
4. การปั้นคน (Forming Clay Figures) การปั้นในขั้นนี้เด็กจะมีอายุระหว่าง 4-5 ปี จะมีความสามารถในการผสมผสาน รูปทรงพื้นฐานของการปั้น จากขั้นการปั้นในระยะต้นเป็นให้เป็นรูปคน ด้วยการปั้นดินเป็นก้อนกลม แล้วนำมาต่อเป็นหัว ลักษณะของการปั้นตัว เด็กจะใช้วิธีดึงดินออกมาจากส่วนกลาง เด็กส่วนมากจะปั้นคนที่ไม่มีตัวเป็นก้น เด็กอายุ 5 ปีขึ้นไป จะมีการปั้นรูปทรงที่ซับซ้อนขึ้น โดยจะปั้นคนที่มียาว ขา นิ้วมือ และเท้า และจะไม่ปั้น โดยใช้รูปแบบที่ซ้ำไป ซ้ำมาเหมือนในการปั้นระยะต้น เนื่องจากเด็ก 4 หรือ 5 ปี จะมีความสามารถปั้นตามความพึงพอใจได้มากขึ้น โดยเด็กจะปั้นเป็นลักษณะของสัญลักษณ์ แทนสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง นอกจากนี้เด็กจะปั้นคน สัตว์ ไม้ ขนมหยา และสิ่งรอบตัว โดยใช้รูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะบุคคล

5. บันลักษณะเฉพาะ (Schema) เป็นระยะที่เด็กจะบันโดยการใชัลักษณะเฉพาะตัว คือจะบันในลักษณะของงาน 2 และ 3 มิติด้วยวิธีการของตนเอง เนื่องจากเด็กมีทักษะในการบันแบบสัญลักษณ์มากขึ้น และต้องการมีแนวทางเฉพาะตนในการบันแบบสัญลักษณ์ดังกล่าว
6. สัญลักษณ์ (Symbols) เด็กจะบันเป็นสัญลักษณ์ แทนสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเองโดย บันสิ่งที่มีความหมายมาก ให้มีขนาดใหญ่กว่าสิ่งที่มีความหมายน้อย และจะมีการให้รายละเอียดต่อสิ่งที่มีความสำคัญรวมไปถึงสิ่งที่มีความหมายสำหรับตนเอง อาจมีการนำวัสดุชิ้นเล็ก ๆ ประเภทอื่นมาติดลงบนผลงานบันของตนเอง เช่น นำกระดุมมาติดเป็นตา นำหลอดดูดน้ำมาทำเป็นขา มีการนำฝายมาทำเป็นผม เป็นต้น
7. การตั้งชื่อวัตถุ (Naming Objects) เด็กจะเริ่มตั้งชื่อให้กับสิ่งที่ตนเองบัน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการแสดงออกทางความคิดของเด็กผ่านการทำงานศิลปะ และความต้องการของเด็กที่ต้องการให้ผู้อื่นรับรู้ถึงสิ่งที่ตนเองบัน

ไซมาเชอร์ (Shirmacher, 1988:138-142) ได้ทำการศึกษาข้อมูลทางด้านการบันจากผลงานวิจัยที่ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับลำดับพัฒนาการการบันซึ่งนำมาประมวลเป็นขั้นพัฒนาการตามลำดับได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นสำรวจ เด็กจะมีอายุประมาณ 2 ปี จะมีความต้องการในการทดลองและสำรวจคุณสมบัติของดิน เด็กจะใช้ประสาทสัมผัสในการมองสำรวจ การสัมผัส ดมกลิ่น เลีย และชิม รวมถึงฟังเสียงการทำงานระหว่างตนเองกับดิน เด็กจะโยนดิน เหยียบดิน ขว้าง ปา หรือพยายามทำให้ดินกระดอนกลับมา และนำมาติดลงบนตัวของเด็กเอง ระยะนี้เด็กจะยังไม่ให้ความสนใจในการบันสิ่งใดด้วยดิน จะมีเพียงลักษณะการพูดเป็นคำที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของตนเองกับประสบการณ์ในการสัมผัสดิน

ขั้นที่ 2 ขั้นทดลอง เด็กจะมีอายุประมาณ 3 ปี ในขั้นนี้การสำรวจของเด็กจากขั้นแรก จะเปลี่ยนเป็นการสร้างในขั้นที่ 2 อย่างรวดเร็ว เด็กจะมีระเบียบมากขึ้น และพยายามที่จะบันดินด้วยความสนใจมากขึ้น จะมีการทดลองกระทำเกี่ยวกับดิน เช่น การม้วน หยี ก ถึง และแหว่งดิน จากการกระทำของเด็กทำให้เด็กสามารถค้นพบคุณสมบัติของดินด้านการม้วน แต่ไม่มีความสามารถที่จะกระดอนกลับหรือไหลได้ ในขั้นนี้เด็กจะยังไม่สามารถบันตามความตั้งใจของตนเองได้ แต่จะสามารถทำได้บางโอกาส โดยอาจเกิดจากการกระทำโดยบังเอิญที่ผสมผสานกันให้รูปทรงอย่างง่าย เช่น ลูกบอลขนาดเล็ก เค้กลักษณะแบน หรือรู ซึ่งเด็กจะกระทำกิริยาดังกล่าวซ้ำไปซ้ำมา สำหรับการสร้างงานเพียงหนึ่ง

ขั้นที่ 3 ขั้นระยะเริ่มบัน เด็กจะมีอายุประมาณ 4 ปี จะเริ่มมีการสร้างสรรค์ ที่รวมรูปทรงของดิน และการกระทำที่เด็กแสดงออกโดยการใช้ดิน เช่น นำดินก้อนกลมก้อนที่ 1 ไปวางรวมกับดินก้อนกลมก้อนที่ 2 จากนั้นทำให้แบน แล้วม้วนให้เป็นก้อนกลายรูปร่างใหม่ เด็กจะใช้การกด และดึงออกให้เป็นชิ้น มีการทำให้เป็นแผ่นที่มีลักษณะบางมากขึ้น จากนั้นใช้การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ตนบัน ในขั้นนี้มักจะสร้างผลงานออกมา ในลักษณะของการดัดแปลงและเล่าเป็นเรื่องราวการบันดินของเด็ก จะเริ่มซับซ้อนขึ้น แต่การบันที่สร้างสรรค์ ส่วนมากในระยะนี้ จะยังคงเป็นการบัน ที่เกิดจากความบังเอิญมากกว่าความสามารถในการบันตามความตั้งใจของเด็ก การสร้างสรรค์ดินขั้นนี้ จัดเป็นการบันที่มีลักษณะเฉพาะตัว

ขั้นที่ 4 ขั้นสร้างงาน ขั้นนี้เด็กจะมีอายุประมาณ 5 ปี เด็กจะมีความคิดเริ่มมีจุดมุ่งหมายในการบัน มีการตั้งชื่อ และมีลักษณะของผลงานที่เสร็จแล้วในใจก่อนทำกิจกรรมบัน เด็กจะมีการค้นหากระบวนการบันที่สอดคล้องกับความต้องการในการบัน โดยอาจมีการปรึกษากันระหว่างกลุ่มเพื่อนขณะทำงาน และปรึกษาเกี่ยวกับผลงานที่ตนเองบัน ลักษณะของผลงานส่วนมากจะมีการแสดงออกที่มีลักษณะของความเหมือนจริงมากขึ้น และผู้อื่นสามารถเข้าใจถึงลักษณะผลงานที่เด็กบันได้ การบันของเด็กในขั้นนี้จะมีการใช้สัญลักษณ์ เด็กวัย 5 ปี จะมีความเพลิดเพลินและสนุกกับการเพิ่มรายละเอียดในผลงานบัน การใช้เครื่องมือสำหรับการบันดิน และเครื่องมือประเภทอื่น โดยเฉพาะการใช้เศษวัสดุเพื่อนำมาสร้างสรรค์ประกอบการบัน เช่น กระดุม หรือไม้จิ้มฟัน

โกลอมบ์ (Golomb, 1974: 129 -183) ศึกษาถึงการแสดงออกพัฒนาการด้านการปั้นของเด็กอายุ 2-7 ปี ที่มีรายละเอียดชัดเจนลำดับดังนี้

ระยะที่ 1 เด็กจะมีความสนใจในการเล่นวัตถุที่มีความยืดหยุ่นได้ โดยขั้นแรกเด็กจะถือไปมา มีการใช้นิ้วกด ทุบตี ดึงให้ยืดเป็นส่วนต่าง ๆ แล้วนำมาติดเข้าด้วยกัน โดยพบว่าเด็กจะมีการแสดงความคิดใหม่ ๆ ผ่านการทำงานในครั้งแรก รูปทรงที่น่าสนใจจะทำให้เด็กมีความตั้งใจในการกระทำเพื่อให้เกิดการค้นพบและจะมีความพึงพอใจในการปั้นของตน สามารถปั้นดินน้ำมันได้เป็นก้อนและปั้นเป็นรูปร่างตามอารมณ์ สามารถปั้นให้ตั้งหรือลอยตัวได้ แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดที่มีลักษณะสำคัญคือ ลักษณะของวงกลม การปั้นครั้งแรกของเด็กจะมีลักษณะหลักปรากฏ 3 ลักษณะในการแสดงออกคือ แบบลอยตัว แบบเป็นแผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า และแบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า

แบบลอยตัว มีลักษณะการปั้นเป็นก้อนกลม ยาว มีรอยกด เด็กจะถือดินน้ำมันไปมาในอากาศหรือวางตั้งลงบนพื้นโต๊ะในลักษณะของการวางตั้งฉาก (Upright Column) กับส่วนที่เป็นตัวและส่วนต่าง ๆ ของรูปร่าง โดยมากเด็กจะใช้การอธิบายเกี่ยวกับสิ่งที่ปั้นแทนการปั้นให้เป็นรูปร่าง ความยากลำบากในการปั้นที่เด็กสามารถปั้นวัตถุดังกล่าวให้ยืนตั้งได้ เด็กจะใช้การอธิบายด้วยคำพูดบอกลักษณะเฉพาะของบุคคลที่ตนเองปั้น การระบุชื่อส่วนต่าง ๆ เพื่อให้คนที่ตนเองปั้นมีความสมบูรณ์ แสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเองมีความเข้าใจและมีความคิดรวบยอดในการรับรู้ลักษณะของคน ลักษณะการปั้นที่คงของของเด็ก

แบบกลม หรือ แผ่น มีรายละเอียดของใบหน้า เป็นลักษณะการปั้นที่ใช้การขูด ขีดลงบนพื้นผิว การดันออก หรือ แยกเป็นรูปร่างแล้วติดลงบนก้อนที่ไม่มีลักษณะของการวางตั้งฉากและทำทางที่ตั้งตรงหรือลอยตัว มีเพียงการปั้นส่วนประกอบของใบหน้า และส่วนต่าง ๆ ของใบหน้าที่คล้ายกับลักษณะเฉพาะของทำทางคน บางครั้งจะปั้นแบบก้อนเดียว ใช้การเขียนหรือสลักส่วนที่เป็นรายละเอียดของหน้าบนเพิ่มรายละเอียดของใบหน้าจะมีตา จมูก ปาก ท้อง และขา 2 ข้าง ซึ่งคล้ายกับการวาดภาพ

แบบจัดเรียงรายละเอียดของใบหน้า เป็นลักษณะที่ 3 ที่ปรากฏให้เห็นไม่มากนักในการปั้นคน จะมีลักษณะการปั้นที่จัดเรียงเฉพาะส่วนประกอบของใบหน้าเพียงอย่างเดียว เด็กจะใช้วิธีการปั้นแขน และขา 2 ข้างจากลักษณะการปั้นทั้ง 3 แบบ สรุปได้ว่า การปั้นในระยะที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความคิดรวบยอดด้านสัญลักษณ์โดยทั่วไปของคนที่เด็กจะแสดงออกด้วยการใช้รูปร่างกลม

ระยะที่ 2 เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างจากการปั้นแบบก้อนเดียวในระยะที่ 1 เป็นการปั้นแบบก้อนกลมที่มีขนาดใหญ่ขึ้นประกอบด้วยรายละเอียดของใบหน้า โดยสามารถแบ่งการปั้นในระยะที่ 2 ออกเป็น 3 ลักษณะใหญ่คือ คนแบบลูกอ๊อด แบบหน่วยเดียว และแบบลายเส้น

คนแบบลูกอ๊อด เป็นการปั้นระยะก่อนที่จะเข้าสู่พัฒนาการของการปั้นรูปร่างแบบวงรี ยาวรวมกับการวาดใบหน้าลงบนดินน้ำมันส่วนบน และขยายส่วนที่เป็นแขน หรือขาออกไปในแนวตั้งนอกเส้นรูปร่าง ซึ่งเป็นการปั้นที่ประกอบไปด้วยลักษณะเฉพาะตัวคือ หัว กับ ขา หรือ

การปั้นแบบหน่วยเดียวสามารถแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะย่อยคือ แบบแผ่น วางราบมีหน่วยเดียวและแบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาประกอบกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบแผ่น วางราบมีเพียงหน่วยเดียว ลักษณะการปั้นแบบนี้จะเป็นการปั้นที่มีความแตกต่างจากการปั้นคนแบบลูกอ๊อดโดยมีลักษณะหลัก คือ การวางตั้งถือเป็นพัฒนาการในระยะเริ่มต้นในการพัฒนาไปสู่การปั้นให้เป็นรูปร่างที่ประกอบด้วยส่วนที่เป็นรากฐานเดียว

แบบหน่วยเดียวที่มีลักษณะแบบลอยตัว นำแต่ละส่วนมาประกอบกัน มีลักษณะหลักคือ การปั้นให้ตั้งตรง (Erect) ยืน (Standing Sculpture) เป็นการปั้นแบบก้อนเดียว บางครั้งปั้นให้แบนและเพิ่มการปั้นแบบแนวนอน การปั้นก้อนเดียว (One-Unit Figures) ในแนวตั้ง มีทำทางยืน

ระยะที่ 3 โดยเด็กจะแสดงให้เห็นถึงวิธีการปั้นตัวคนที่มีลักษณะชัดเจนมากขึ้น สามารถแบ่งลักษณะดังกล่าวได้ 3 แบบคือ แบบยืน แนวตั้ง แบบเส้นโครงร่าง และแบบผสม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้ แบบยืน แนวตั้ง เป็นการ

บ้านที่พัฒนามาจากการปั้นรูปร่างพื้นฐานแบบก้อนเดียวแยกเป็นชั้น ในระยะที่ 3 เด็กจะมีพัฒนาการโดยนำส่วนต่าง ๆ ของหัววางด้านบนของตัวและเด็กส่วนมากจะมีการปั้นขาประกอบ แบบเส้นโครงร่าง เป็นการปั้นที่มีลักษณะแบบลายเส้น

จากทฤษฎีของโกลอมบ์แสดงให้เห็นว่า เด็กมีพัฒนาการการปั้นที่คู่ขนานกับพัฒนาการของการเจริญเติบโตทางร่างกาย ทั้งนี้เด็กจะมีการแสดงที่เป็นไปตามความสามารถในการรับรู้และมีความสัมพันธ์กับสื่อที่เด็กใช้ในการถ่ายทอด โดยเฉพาะสื่อประเภทดินเหนียว ดินน้ำมัน หรือ แป้งโดที่เด็กใช้ในการปั้น เนื่องจากเป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษ คือ มีความสามารถในการยืดหยุ่นและปรับเปลี่ยนรูปร่างได้ตามความต้องการของเด็กและสามารถตอบสนองการกระทำด้านต่าง ๆ ของเด็กได้ดี ทำให้เด็กเกิดการคิด การแก้ปัญหา รวมถึงการประยุกต์ใช้สื่อให้สามารถถ่ายทอดในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะได้เช่นการปั้นแบบลายเส้นต่าง ๆ

5. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ภัทรา สุคนธรทรัพย์ (2505:69-70) ได้ศึกษาพัฒนาการทางศิลปะในระดับชั้นเด็กเล็กและชั้นประถมศึกษาดอนต้นของโรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร จำนวน 160 คน เป็นชาย 91 คน หญิง 69 คน มีอายุตั้งแต่ 5-1 ขวบ ทดสอบโดยให้นักเรียนวาดภาพด้วย สีเทียน และปั้นดินน้ำมันชนิดละ 2 ครั้ง การวาดและการปั้นครั้งแรกกำหนดเรื่องที่จะวาดและสิ่งที่ปั้นได้ แต่ครั้งหลังให้เด็กเลือกวาดภาพและปั้นตามใจชอบ การทดสอบแต่ละครั้งใช้เวลาไม่เกิน 45 นาที ผลการศึกษาพบว่าในเด็กอายุ 5 ขวบจะอยู่ในขั้นเริ่มต้นของการเขียนภาพให้มีความหมาย เมื่ออายุมากขึ้นจะพัฒนาไปสู่ขั้นเขียนรูปได้ คล้ายของจริง ขั้นการเขียนภาพของจริงและขั้นการใช้เหตุผลตามลำดับ สำหรับพัฒนาการทางการปั้นพบว่า เด็กหญิงวัย 5 ขวบ ขั้นการเขียนภาพของจริงและขั้นการใช้เหตุผลตามลำดับ สำหรับพัฒนาการทางการปั้นพบว่า เด็กหญิงวัย 5 ขวบ ชอบปั้นสัตว์โดยเฉพาะงู ส่วนเด็กชายชอบปั้นยานพาหนะ โดยเฉพาะเครื่องบิน และเรือ

วิจิตรา วิเศษสมบัติ (2539:136) ได้ทำการศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมปั้น พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอดประกอบการสนทนาในกิจกรรมการปั้น มีความพร้อมทางภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การปั้นแบบปกติ

กรวิภา สรรพกิจจานง (2532:234) ศึกษาเรื่องความสามารถการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ของเด็กปฐมวัย ที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบชี้นำและแบบอิสระ ซึ่งเสนอว่า การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อเล็ก สำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญมากควรได้รับการส่งเสริม วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยชิ้นนี้ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์ แบบชี้นำ และแบบอิสระ โดยทดลองกับเด็กอนุบาล 1 โรงเรียนสาธิตอนุบาลละอออุทิศ สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์ วิทยาลัยครูสวนดุสิต อายุ 4-5 ปี จำนวน 28 คน โดยใช้แบบสอบถามความสามารถด้านกล้ามเนื้อเล็ก ก่อนการทดลองสอน 8 สัปดาห์ หลังจากนั้นให้ทำแบบทดสอบเดิมอีกครั้ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถด้านกล้ามเนื้อเล็ก ก่อนการทดลองสอน 8 สัปดาห์ หลังจากทำแบบทดสอบเดิมอีกครั้ง ผลการวิจัยพบว่า เด็กกลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ

สร้างสรรค์แบบอิสระ มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็ก สูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการฝึกกิจกรรมสร้างสรรค์แบบชี้นำ

กรภัสสร ประเสริฐ (2539 : 55) ได้ศึกษาพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเหตุผล และคำถามเชิงเปรียบเทียบพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์ประกอบคำถามเชิงเปรียบเทียบและกิจกรรมสร้างสรรค์แบบปกติมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์แตกต่างกัน

วนิดา ศิลปกิจโกศล (2540:108) ได้ทำการศึกษาผลการจัดกิจกรรมการปั้นแบบชี้นะ กึ่งชี้นะ และแบบอิสระ ที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย กิจกรรมการสร้างสร้งงานด้วยตนเอง ในลักษณะรูปทรง 3 มิติ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งกิจกรรมการปั้น เป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับความต้องการของเด็กวัยนี้ โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนอนุบาลอายุระหว่าง 5-6 โรงเรียนเรียนอนุบาลปราจีนบุรี จำนวน 3 ห้องเรียน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยกลุ่มควบคุม จัดให้ทำกิจกรรมปั้นแบบชี้นะ กลุ่มทดลองกลุ่มที่ 1 ทำกิจกรรมการปั้นแบบกึ่งชี้นะ และกลุ่มทดลองกลุ่มที่ 2 ทำกิจกรรมการปั้นแบบอิสระ ผลการทดลอง พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการปั้นแบบชี้นะ และแบบอิสระ มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังจากการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ.05

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร (2541:4) ได้ศึกษาเรื่อง แนวโน้ม และอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย ที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม ซึ่งกล่าวถึงการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยใช้สื่อผสมแบบเป็นกลุ่มว่า เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานกลุ่ม ร่วมกัน สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ ที่มีความหลากหลายได้ โดยเฉพาะการสร้างงานกิจกรรมประเภท 3 มิติ เด็กสามารถปั้นรูปทรงต่างๆ ได้ นอกจากนี้ยังกล่าวถึงวัสดุที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย ที่สมควรใช้ในการปั้นคือ ดินเหนียว ทราย ดินน้ำมัน กระดาษ กระดาษตะกั่ว และแป้งโด การศึกษานี้เป็นการศึกษาเด็กวัย 5-6 ปี ทดลองโดยสร้างแผนการจัดกิจกรรมศิลปะ แบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม แล้วนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการทดลองพบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความร่วมมือสูงขึ้น

ชนบทพร วัฒนสุขชัย (2544:4) ได้ทำการศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์ กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบุญฤดี จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่าเด็กส่วนมากปั้นแบบผสมระหว่างการปั้นแบบยีน ลอยตัว และแบบแผ่นระหว่างลักษณะ 2 มิติแบบเดิม และ 3 มิติที่มีลักษณะของโครงสร้าง และความสมดุลที่เหมือนจริงมากขึ้น วิธีการสร้างหรือขึ้นรูปใช้วิธีนำมาต่อกัน 3-4 ส่วน มากที่สุดส่วนวิธีที่ใช้น้อยที่สุด คือ การปั้นแบบกลม ลอยตัวมีลักษณะเป็นทรงรี ยาวรูปร่างที่ปั้นไม่มีความแตกต่างกัน ส่วนการตกแต่งการปั้น พบว่าเด็กส่วนมากใช้การนำรายละเอียดย่อมาติดมากที่สุด และมีการตกแต่งในลักษณะนี้เพิ่มมากขึ้น นอกจากการปั้นของเด็กจะเป็นแบบผสมตามพัฒนาการ การแสดงออกด้านพฤติกรรมในการปั้นพบว่า เด็กส่วนมากมีประสบการณ์ในการปั้นคนด้วยดินน้ำมันมาก่อน และชอบปั้นผลไม้มากที่สุด

จารุณี เนตรบุตร (2543:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีระหว่างเด็กอายุ 9-12 ปี ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันโดยใช้ทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์ พบว่าพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีระหว่างเด็กอายุ 9-12 ปี ที่มีสภาพทางการศึกษาและสังคมแตกต่างกัน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จงใจ ขจรศิลป์ (2535:80) ได้ศึกษาเรื่องความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบริเริ่มอย่างอิสระ มีระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดสร้างสรรค์ และความเชื่อมั่นใจตนเองสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และการเล่นตามมุมแบบชี้แนะ

ธัญวลี พวงชาติ (2544: บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการปั้นของเด็กอายุ 3-5 ปี ในโรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปีปั้นชิ้นงานอิสระที่มีลักษณะเกี่ยวกับอาหารมากที่สุด รองลงมาคือ กระถาง ธรรมชาติ สัตว์ ของเล่น คน ยานพาหนะ อุปกรณ์กีฬา บ้าน ของใช้ เช่น หมอน ตะกร้า ใ้งผลไม้ รูปทรงต่างๆ เครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ เด็กอายุ 3 ปี มีระดับขั้นการปั้นอยู่ชั้นที่ 1 ขั้นเริ่มต้นการปั้น เด็กอายุ 4 ปี มีระดับการปั้นอยู่ชั้นที่ 2 ขั้นปั้นอย่างมีความหมาย และเด็กอายุ 5 ปี มีระดับการปั้นอยู่ในชั้นที่ 3 ขั้นการปั้นอย่างสร้างสรรค์ เด็กอายุ 3-5 ปีจึงมีระดับขั้นการปั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

พินิดา ขาดยาภา (2544:บทคัดย่อ)ศึกษาเรื่องกระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัย โดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนวัดอู่ไทยาราม จำนวน 10 คน โดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดประสบการณ์ทางสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 60 นาที พบว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงการสื่อความหมายทุกด้านตามระยะเวลา หลังร่วมกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยมีการพัฒนาที่ใกล้เคียงกันทุกด้านได้

นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข (2522 : 98-99) ศึกษางานวิจัยต่างประเทศ สรุปได้ว่าการใช้สื่อกระตุ้นมีผลต่อความพร้อมทางภาษาของเด็ก และการนำผลงานที่ได้จากการปั้น ซึ่งเป็นสื่อรูปธรรมนำมาใช้ในการร่วมสนทนาพูดคุยเท่ากับเป็นการส่งเสริมการใช้ภาษาให้แก่เด็ก นอกจากนั้นตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ บอกว่า เด็กวัย 4-5 ปี เรียนรู้ได้ดีจากสื่อที่เป็นรูปธรรมอีกทั้งประสบการณ์ในด้านการคิดของเด็กวัยนี้เริ่มมีมากขึ้น

รณรงค์ รื่นกิจ (2539: 159-162) ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษาสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปได้ว่า ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาได้ปฏิบัติกิจกรรมศิลปะศึกษามากที่สุดในด้านกิจกรรมการออกแบบและสร้างสรรค์จากเศษวัสดุ รองลงมาคือปฏิบัติกิจกรรมการปั้น และกิจกรรมการพิมพ์ภาพ ตามลำดับ ส่วนในด้านความคิดเห็นและข้อเสนอแนะด้านกิจกรรมเขียนภาพระบายสี ควรเน้นในด้านความคิดสร้างสรรค์ให้มากที่สุด รองลงมาคือความสนุกสนานในการแสดงออก การใช้วัสดุที่สามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ ด้านกิจกรรมการปั้นควรเน้นทักษะการใช้มือ และการสร้างสรรค์รูปทรง 3 มิติ โดยใช้สื่อที่ไม่มีอันตรายต่อผู้เรียนและจัดหาได้ง่ายในท้องถิ่น ส่วนกิจกรรมการพิมพ์ภาพควรเน้นเนื้อหาจากเรื่องราวของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ตัว นักเรียนควรใช้หลักการพิมพ์พื้นฐาน การออกแบบ ควรนำสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติมาจัดทำเป็นแบบพิมพ์

สุรพงษ์ ด้านลักษณะโยธิน (2535:129) ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบผลการเรียนศิลปะศึกษา และทัศนคติต่อการปั้นรูปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองสอนโดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ 40 คน และกลุ่มควบคุม

คุมสอนตามคู่มือครู 40 คน และรวบรวมข้อมูลแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านทฤษฎีและปฏิบัติ และแบบสอบถามด้านทัศนคติต่อการปั้น พบว่าผลการเรียนปั้นรูปทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติของนักเรียนที่เรียนกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกัน ส่วนทัศนคติของนักเรียนหลักการเรียนรู้การปั้นรูป นักเรียนทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ต่างมีทัศนคติต่อการเรียนปั้นรูปดีกว่าก่อนเรียน

เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์ (2538:บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องผลของการสอนโดยวิธีสังเกต ที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ 4-6 ปี เพื่อศึกษาผลของการสอนโดยวิธีสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็ก โดยใช้ 8 แผนการสอนโดยวิธีสังเกต มีเนื้อหาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางศิลปะเรื่องรูปร่างรูปทรง สี ลักษณะพื้นผิว ขนาด และสัดส่วน ระยะใกล้ไกล ความสัมพันธ์ของรูปและพื้นหลัง กับเด็กชั้นอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลวัดนางนองจำนวน 30 คน เป็นเด็กชาย 15 คน เด็กหญิง 15 คน ใช้ระยะ 4 สัปดาห์และทำแบบทดสอบหลังการสอน 4 สัปดาห์ พบว่าการสอนโดยวิธีสังเกตสามารถส่งเสริมการรับรู้ทางศิลปะ ของนักเรียนให้สูงขึ้นได้

องค์การ อิมทรมพรีย์ และคนอื่น ๆ (2526:279-282) ได้กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ว่าเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกอย่างอิสระช่วยให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล รู้จักสังเกต มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ เป็นผู้กล้าตัดสินใจ และฝึกให้เป็นผู้ที่มีความสามารถในการแก้ปัญหา

อารี เกษมรติ (2533 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน และแบบรักทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มกับการทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติ พบว่า เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน เมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่ม มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบปกติ และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมเมื่อทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มจะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่า

งานวิจัยในต่างประเทศ

เบรนดา (Brenda 1991:2326 -B) ได้ศึกษาเรื่องการจัดระบบเกี่ยวกับพื้นฐานการปั้น ซึ่งเป็นผลมาจากความทรงจำของเด็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัยและเด็กเกรด 4 โดยให้เด็กทั้ง 2 กลุ่ม ทำกิจกรรมการปั้นสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง จนถึง 4 สัปดาห์และบันทึกภาพขณะเด็กทำกิจกรรมการปั้น ภาพถ่ายแสดงให้เห็นขั้นตอนในการทำกิจกรรมหลังทำกิจกรรมไป 7 - 9 วัน นำผลที่ได้มาทบทวนอีกครั้งโดยนำภาพจากงานปั้นให้เด็กจัดประเภทหรือจำพวก และให้เหตุผลเกี่ยวกับการจัดพวก จากการศึกษาพบว่าเด็กให้เหตุผลอย่างง่าย ๆ ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่เด็กได้รับข้อมูลมาโดยบังเอิญ สำหรับเด็กเกรด 4 จะใช้เหตุผลในการจัดพวกได้มากที่สุด เนื่องจากเด็กมีประสบการณ์ทำให้การปั้นมีความแตกต่างกันออกไปมากกว่า

ฟิลลิปส์ (Phillips.1994:A) ได้ศึกษาความเข้าใจของผู้สอนการศึกษาระดับปฐมวัยในด้านกระบวนการความงามทางศิลปะและศิลปศึกษา โดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า มีความเห็นพ้องกันในทัศนะเกี่ยวกับการเรียนศิลปะ โดยวิธีทำการทดลองลงมือกระทำโดยตรงกับสื่อที่หลากหลายและเน้นการสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมและการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ และมีความคิดเห็นแตกต่างกันในทัศนะเกี่ยวกับศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา ศิลปะเป็นจุดเล็ก ๆ และถูกมองว่าเป็นวิชาหนึ่งในโรงเรียนเท่านั้น แต่ในมหาวิทยาลัยศิลปะจะมีการสอนที่เข้มงวดมากเกี่ยวกับความรู้ ความคิดรวบยอด คำศัพท์ สื่อทางศิลปะโดยตรงที่ใช้ในการศึกษา ผลจากการศึกษาพบว่า ครูผู้สอนต้องการเรียนเกี่ยวกับวิธีการสอนศิลปะมากกว่าความรู้ความคิดรวบยอด คำศัพท์ สื่อทางศิลปะและหลักสูตรที่ใช้ในการสอนศิลปะก็ยังเป็นสิ่งที่ต้องการ

โกลอมบ์ (Golomb.1972:122) ได้ศึกษาเรื่อง การประเมินผลที่มีต่อการปั้นคนในสื่อ 3 มิติเพื่อศึกษาถึง พัฒนาการการแสดงออกด้านการปั้นคน โดยใช้สื่อ 3 มิติ ซึ่งศึกษาจากเด็กอนุบาลชาวอิสราเอล จากสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน โรงเรียนอนุบาล และสถานเลี้ยงเด็กจำนวน 125 คน ที่มีอายุระหว่าง 2 ปี 4 เดือน ถึง 6 ปี 4 เดือน วัสดุที่ให้เด็กปั้นคือ แป้งโด ในการทดลองนี้ ผู้วิจัยให้เด็กปั้นตามคำสั่ง โดยกำหนดหัวข้อ บัน ลูกบอล ถ้วย ตุ๊กตา แม่ และ พ่อ จากหัวข้อที่ง่ายไปหาหัวข้อที่ยาก และเปิดโอกาสให้เด็กได้ซักถามลำดับขั้นที่สำคัญ ของการแสดงออกที่เหมาะสมและเป็นการแสดงถึงวิธีการคิดค้น เรื่องการแสดงออกถึงความหมายแฝงเฉพาะตัวที่ใช้ในการปั้นคนของเด็กซึ่งพบว่ามีความโน้มที่เพิ่มขึ้นของการปั้นที่ไม่แน่นอนลดลง โดยเด็กใช้วิธีการอธิบายถึงสิ่งที่ตนกำลังปั้น เพื่อลดช่องว่างระหว่างความรู้ที่มีต่อวัตถุของเด็ก

นอกจากนี้โกลอมบ์ (Golomb.1974:256) ยังศึกษาการแสดงออกด้านพัฒนาการด้านการปั้นและวาดของเด็กเล็ก จากเด็กอเมริกัน และเด็กอิสราเอล อายุ 2-7 ปี จำนวน 300 คน ทดลองให้เด็กปั้นแป้งโด ตามคำสั่งหลังจากนั้นให้วาดภาพ กำหนดให้วาดตามวิธีที่ผู้วิจัยสอนจากการพูด ผลการวิจัยพบว่าพัฒนาการด้านการปั้นของเด็กแบ่งได้ 3 ระยะ ทั้งการวาดและการปั้น เป็นพัฒนาการที่มีความคู่ขนาน และมีความสอดคล้องกัน

ปีเตอร์สัน (Peterson.1958:101) กล่าวว่า เด็กทุกคนต้องการที่แสดงออก ทางด้านความคิดและความรู้สึกต่างๆ ศิลปะเป็นแนวทางหนึ่งในการแสดงออกของเด็ก ซึ่งเด็กต้องการโอกาสที่จะได้แสดงออกอีกทั้งยังสามารถถ่ายทอดความรู้สึกและความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพและความเป็นอิสระของเด็กออกมาได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถ่ายทอดออกมาจากประสบการณ์และจินตนาการของเด็กแต่ละคนนั่นเอง

กรอสแมน (Grossman.1980:47) ได้ศึกษาเรื่องผลการสอนทักษะการปั้นคนที่มีต่อการแสดงออกของเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งพบว่าเมื่อเด็กได้รับการสอนเทคนิคการปั้นแบบต่างๆ จะทำให้พัฒนาการทางการปั้นและการวาดคนมีความแตกต่างกัน ในด้าน ในด้านของส่วนประกอบหลัก โครงสร้าง และรายละเอียดในการปั้น ผลการสอนทักษะการปั้นทำให้เด็กมีพัฒนาการในการปั้นมากขึ้น

บราวน์ (Brow.1975:98) ได้ศึกษาเรื่องพัฒนาการลักษณะการปั้นคนของเด็กวัย 3 – 11 ปี เพื่อศึกษาถึงผลการปั้นคนในเด็กต่างวัย และความสามารถในการทำงานศิลปะที่ไม่ได้รับการชี้แนะ พบว่าเด็กแต่ละระดับอายุมีพัฒนาการที่แตกต่างกันลักษณะเด็กผู้หญิงจะมีพัฒนาการสูงกว่า เด็กผู้ชายในวัยเดียวกันลักษณะที่เด็กแสดงออกจะมีการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในระหว่างช่วงอายุใดช่วงอายุหนึ่งเท่านั้น และพบมากในเด็กอายุระหว่าง 3-4 ปี 4-5 ปี และ 5-6 ปี เนื่องจากพัฒนาการทางด้านร่างกายและความคิดรวบยอดของเด็กที่มีพัฒนาการสูงทั้งยังเสนอว่าหากจัดกิจกรรมปั้นกับเด็กอายุ 3-4 ปี อย่างสม่ำเสมอจะทำให้เด็กมีพัฒนาการปั้นที่สูงขึ้นด้วย

สกอปแฮมเมอร์ (Skophammer.1999:129) ได้ศึกษาเรื่องการจัดกิจกรรมปั้นดินน้ำมันที่มีต่อการปั้นหน้าคน เพื่อศึกษาการแสดงออกถึงการรับรู้เฉพาะตัวของเด็ก ความสามารถในการสร้างสรรค์งานที่มีลักษณะเป็นนามธรรม จินตนาการจากการใช้วัสดุประเภทดินน้ำมัน ความแตกต่างระหว่างการรับรู้เรื่องศิลปะแบบนามธรรม และเหมือนจริง ส่งผลต่อการสร้างงานทั้ง 2 ประเภท และความสามารถในการสร้างงานด้วยวิธีผสมดินน้ำมันให้เกิดสิ่งใหม่

จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะและงานปั้นของเด็ก สามารถกล่าวได้ว่าการที่นักการศึกษาให้ความสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาการปั้นและมีผลงานการวิจัยอย่างต่อเนื่องทางด้านงานปั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาต่อไปในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 280 คน

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย จำนวน 40 คน จากประชากรจำนวน 280 คน โดยใช้วิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

1. แผนการสอนกิจกรรมบ้าน 10 กิจกรรม
2. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบบันทึกการสร้างผลงานบ้าน

การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการสอนกิจกรรมบ้าน 10 กิจกรรม ซึ่งมีขั้นตอนในการสร้างและการตรวจสอบคุณภาพ ดังนี้
 - 1.1 ผู้วิจัยได้เขียนแผนการสอน ซึ่งประกอบไปด้วย จุดประสงค์ เนื้อหา สื่อการสอน กิจกรรม และการประเมินผล โดยเลือกเนื้อหาสำหรับสร้างแผนการสอนกิจกรรมบ้าน 10 กิจกรรมดังนี้
 - 1.1.1 กิจกรรมที่ 1 ขดสร้างสรรค์
 - 1.1.2 กิจกรรมที่ 2 บ้านของฉัน
 - 1.1.3 กิจกรรมที่ 3 สมาชิกในครอบครัว
 - 1.1.4 กิจกรรมที่ 4 อาชีพในฝัน
 - 1.1.5 กิจกรรมที่ 5 เทียวสวนสัตว์

- 1.1.6 กิจกรรมที่ 6 โลกได้นำในจินตนาการ
- 1.1.7 กิจกรรมที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ
- 1.1.8 กิจกรรมที่ 8 กล้องปริศนา
- 1.1.9 กิจกรรมที่ 9 พังไปปั้นไป
- 1.1.10 กิจกรรมที่ 10 ดินเนอร์มิต

1.2 นำแผนการสอนที่เรียบเรียงให้ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนศิลปศึกษา ตรวจสอบและหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา

1.3 ปรับปรุงแก้ไข แผนการสอนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

1.4 นำแผนการสอนกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรมไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 40 คน

2. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินผลงานภาคปฏิบัติ โดยมุ่งประเมินผลทางความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เนื้อหา องค์ประกอบของผลงาน แนวคิดการสร้างผลงาน

2.2 สร้างเกณฑ์การประเมินผลกิจกรรมปั้นขึ้น ซึ่งประกอบด้วยรายการประเมิน 4 รายการ คือ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ เนื้อหา องค์ประกอบของผลงาน แนวคิดการสร้างผลงาน โดยจัดระดับคุณภาพของเกณฑ์ 3 ระดับ คือ ดี พอใช้ ควรปรับปรุง

2.3 สร้างแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการสร้างผลงานปั้น สำหรับบันทึกผลการปั้นดังนี้

ตาราง 3 แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการสร้างผลงานปั้น

เลข ที่	ชื่อ – นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ ประกอบ ของผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20คะแนน)	ระดับ คุณภาพ

เกณฑ์การตัดสินคุณภาพ 16 – 20 ดี 10 – 15 พอใช้ 0 – 9 ปรับปรุง

3. นำแผนการสอนกิจกรรมบ้น แบบประเมินผลภาคปฏิบัติ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ และแสดงความคิดเห็นดังนี้

เกณฑ์การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1	น้ำหนักคะแนน	ความหมาย
	5	หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด
	4	หมายถึง เหมาะสมมาก
	3	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
	2	หมายถึง เหมาะสมน้อย
	1	หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยของคำตอบที่ได้มีดังต่อไปนี้

4.50 - 5.00	หมายถึง	เหมาะสมมากที่สุด
3.50 - 4.49	หมายถึง	เหมาะสมมาก
2.50 - 3.49	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
1.50 - 2.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1.00 - 1.49	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

3.2 ประเด็นการตรวจสอบคุณภาพแผนการสอนกิจกรรมบ้น ดังนี้

- 3.2.1 ความเหมาะสมของแผนการสอนกิจกรรมบ้น
- 3.2.2 ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้
- 3.2.3 ความเหมาะสมของกิจกรรม
- 3.2.4 ความเหมาะสมของสื่อการสอน
- 3.2.5 ความเหมาะสมของการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.3 ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือสำหรับการวิจัย จำนวน 3 ท่านดังนี้

- 3.3.1 รองศาสตราจารย์เลิศ อำนันทนะ
- 3.3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานัส มีโย
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 3.3.2 ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริไฉไล ทรงเที่ยง
โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.4 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแผนการสอนกิจกรรมบ้น 10 กิจกรรม ในแบบสอบถามแบบประเมินค่า และแบบปลายเปิด ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
1.ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้			
1.1	กิจกรรมขุดสร้างสระ	3	เหมาะสมปานกลาง
1.2	กิจกรรมบ้านของฉัน	4.3	เหมาะสมมาก
1.3	กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว	4	เหมาะสมมาก
1.4	กิจกรรมอาชีพในฝัน	3.6	เหมาะสมมาก
1.5	กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์	3.6	เหมาะสมมาก
1.6	กิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ	3	เหมาะสมปานกลาง
1.7	กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ	3.6	เหมาะสมมาก
1.8	กิจกรรมกล่องปริศนา	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
1.9	กิจกรรมฟังไปบับไป	4.3	เหมาะสมมาก
1.10	กิจกรรมดินเนอร์มิต	4.6	เหมาะสมมากที่สุด

ประเด็นความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้ จากตารางที่ 4 ได้ผลดังนี้

- กิจกรรมบับที่ 1 ขุดสร้างสระ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 2 บ้านของฉัน มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 3 สมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 4 อาชีพในฝัน มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 5 เที่ยวสวนสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 6 โลกใต้น้ำในจินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 8 กล่องปริศนา มีค่าเฉลี่ย 4.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด
 กิจกรรมบับที่ 9 ฟังไปบับไป มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 10 ดินเนอร์มิต มีค่าเฉลี่ย 4.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ย ประเมินความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
2. ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน			
2.1	กิจกรรมขุดสร้างสรรค์	3.6	เหมาะสมมาก
2.2	กิจกรรมบ้านของฉัน	3	เหมาะสมปานกลาง
2.3	กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว	4	เหมาะสมมากที่สุด
2.4	กิจกรรมอาชีพในฝัน	4.3	เหมาะสมมาก
2.5	กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์	3.6	เหมาะสมมาก
2.6	กิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ	3.6	เหมาะสมมาก
2.7	กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ	3	เหมาะสมปานกลาง
2.8	กิจกรรมกล่องปริศนา	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.9	กิจกรรมฟังไปบับไป	4.6	เหมาะสมมากที่สุด
2.10	กิจกรรมดินเนอร์มิต	4.3	เหมาะสมมาก

ประเด็นความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนการสอน จากตารางที่ 5 ได้ผลดังนี้

กิจกรรมบับที่ 1 ขุดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบับที่ 2 บ้านของฉัน มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบับที่ 3 สมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

กิจกรรมบับที่ 4 อาชีพในฝัน มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบับที่ 5 เที่ยวสวนสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบับที่ 6 โลกใต้น้ำในจินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบับที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบับที่ 8 กล่องปริศนา มีค่าเฉลี่ย 4.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

กิจกรรมบับที่ 9 ฟังไปบับไป มีค่าเฉลี่ย 4.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

กิจกรรมบับที่ 10 ดินเนอร์มิต มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ย ประเมินความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอน

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
3. ความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอน			
3.1	กิจกรรมขดสร้างสรรค์	3	เหมาะสมปานกลาง
3.2	กิจกรรมบ้านของฉัน	3.6	เหมาะสมมาก
3.3	กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว	3	เหมาะสมปานกลาง
3.4	กิจกรรมอาชีพในฝัน	3	เหมาะสมปานกลาง
3.5	กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์	3	เหมาะสมปานกลาง
3.6	กิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ	2.6	เหมาะสมปานกลาง
3.7	กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ	3	เหมาะสมปานกลาง
3.8	กิจกรรมกล่องปริศนา	4	เหมาะสมมาก
3.9	กิจกรรมฟังไปบับไป	4.3	เหมาะสมมาก
3.10	กิจกรรมดินเนอร์มิต	4.6	เหมาะสมมากที่สุด

ประเด็นความเหมาะสมของสื่อการเรียนการสอน จากตารางที่ 6 ได้ผลดังนี้

- กิจกรรมบับที่ 1 ขดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 2 บ้านของฉัน มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 3 สมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 4 อาชีพในฝัน มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 5 เที่ยวสวนสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 6 โลกใต้น้ำในจินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 2.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง
 กิจกรรมบับที่ 8 กล่องปริศนา มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 9 ฟังไปบับไป มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก
 กิจกรรมบับที่ 10 ดินเนอร์มิต มีค่าเฉลี่ย 4.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ประเมินความเหมาะสมของการประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
4. ความเหมาะสมของการประเมินผล			
สอดคล้องกับจุดประสงค์			
4.1	กิจกรรมขดสร้างสรรค์	3	เหมาะสมปานกลาง
4.2	กิจกรรมบ้านของฉัน	3.6	เหมาะสมมาก
4.3	กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว	3.6	เหมาะสมมาก
4.4	กิจกรรมอาชีพในฝัน	3	เหมาะสมปานกลาง
4.5	กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์	3	เหมาะสมปานกลาง
4.6	กิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ	2.6	เหมาะสมปานกลาง
4.7	กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ	3.6	เหมาะสมมาก
4.8	กิจกรรมกล่องปริศนา	3.6	เหมาะสมมาก
4.9	กิจกรรมฟังไปบันทึกไป	4.50	เหมาะสมมากที่สุด
4.10	กิจกรรมดินเนอร์มิตร	4	เหมาะสมมาก

ประเด็นความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้ จากตารางที่ 7 ได้ผลดังนี้

กิจกรรมบันทึกที่ 1 ขดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบันทึกที่ 2 บ้านของฉัน มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบันทึกที่ 3 สมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบันทึกที่ 4 อาชีพในฝัน มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบันทึกที่ 5 เที่ยวสวนสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบันทึกที่ 6 โลกใต้น้ำในจินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 2.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบันทึกที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบันทึกที่ 8 กล่องปริศนา มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบันทึกที่ 9 ฟังไปบันทึกไป มีค่าเฉลี่ย 4.50 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

กิจกรรมบันทึกที่ 10 ดินเนอร์มิตร มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ประเด็นความเหมาะสมของแผนการสอนกิจกรรมบ้น

ข้อที่	ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
5. ความเหมาะสมของแผนการสอนกิจกรรมบ้น			
5.1	กิจกรรมขดสร้างสรรค์	3.6	เหมาะสมมาก
5.2	กิจกรรมบ้านของฉัน	4.3	เหมาะสมมาก
5.3	กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว	4	เหมาะสมมาก
5.4	กิจกรรมอาชีพในฝัน	3.6	เหมาะสมมาก
5.5	กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์	3.6	เหมาะสมมาก
5.6	กิจกรรมโลกได้นำในจินตนาการ	3.6	เหมาะสมมาก
5.7	กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ	3.6	เหมาะสมมาก
5.8	กิจกรรมกล่องปริศนา	4	เหมาะสมมาก
5.9	กิจกรรมฟังไปบ้นไป	4.3	เหมาะสมมาก
5.10	กิจกรรมดินเนอร์มิต	4.3	เหมาะสมมาก

ประเด็นความเหมาะสมของแผนการสอน จากตารางที่ 8 ได้ผลดังนี้

กิจกรรมบ้นที่ 1 ขดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 2 บ้านของฉัน มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 3 สมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 4 อาชีพในฝัน มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

กิจกรรมบ้นที่ 5 เที่ยวสวนสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 6 โลกได้นำในจินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 8 กล่องปริศนา มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

กิจกรรมบ้นที่ 9 ฟังไปบ้นไป มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด

กิจกรรมบ้นที่ 10 ดินเนอร์มิต มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย มาตรฐานของแผนการสอนกิจกรรมป็น 10 กิจกรรม

ประเด็นคำถาม	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (ค่าเฉลี่ย)	ความหมาย
1. กิจกรรมขดสร้างสรรค์	3.6	เหมาะสมมาก
2. กิจกรรมบ้านของฉัน	4.3	เหมาะสมมาก
3. กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว	4	เหมาะสมมาก
4. กิจกรรมอาชีพในฝัน	3.6	เหมาะสมมาก
5. กิจกรรมเที่ยวสวนสัตว์	3.6	เหมาะสมมาก
6. กิจกรรมโลกได้นำในจินตนาการ	3.6	เหมาะสมมาก
7. กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ	3.6	เหมาะสมมาก
8. กิจกรรมกล่องปริศนา	4	เหมาะสมมาก
9. กิจกรรมฟังไปบับไป	4.3	เหมาะสมมาก
10. กิจกรรมดินเนอร์มิต	4.3	เหมาะสมมาก

จากตาราง 9 กิจกรรมขดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก โดยผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมว่าควรให้อิสระในการสร้างผลงานโดยไม่กำหนดชื่อเรื่อง และให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การบ้านเส้นขดที่เป็นการปั้นในแบบพื้นฐานของนักเรียนวัยนี้ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 2 บ้านของฉัน มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 3 สมาชิกในครอบครัว มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 4 อาชีพในฝัน มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมปานกลาง

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 5 เที่ยวสวนสัตว์ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 6 โลกได้นำในจินตนาการ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ มีค่าเฉลี่ย 3.6 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 8 กล่องปริศนา มีค่าเฉลี่ย 4 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้เพิ่มจำนวนของวัตถุสัมผัสซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 9 ฟังไปบับไป มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะให้ปรับปรุงเนื้อหาให้ชัดเจน โดยผู้วิจัยได้กำหนดชื่อเพลงมาใช้ในกิจกรรมอย่างชัดเจนตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

แผนการสอนกิจกรรมป็นที่ 10 ดินเนอร์มิต มีค่าเฉลี่ย 4.3 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะเรื่องการให้อิสระในการจัดองค์ประกอบของผลงานของนักเรียนโดยไม่จำกัดเทคนิค ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะ

4. เครื่องมือแบบบันทึกการสร้างผลงานบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

4.1 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึกการปฏิบัติงานวิชาศิลปศึกษา

4.2 สร้างแบบบันทึกการสร้างผลงานบ้าน ซึ่งประกอบด้วย แบบบันทึกกิจกรรมบ้าน แบบสังเกตกระบวนการทำงาน แบบวิเคราะห์ผลงานบ้าน

4.3 นำแบบบันทึกการสร้างผลงานบ้านที่สร้างขึ้นไปให้ประธานและกรรมการควบคุม ตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

4.4 นำแบบบันทึกไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มทดลองเพื่อหาความเหมาะสมจำนวน 40 คน

4.5 นำแบบบันทึกแบบบันทึกที่ได้ทดลอง และปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ประธานและกรรมการควบคุม ตรวจสอบอีกครั้ง

4.6 นำแบบบันทึกที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ของโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 40 คน

การดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ด้วยวิธีจับฉลาก จำนวน 40 คน
2. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการสอนตามแผนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีขั้นตอนดังนี้
 - ขั้นที่ 1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน สร้างบรรยากาศ แนะนำกติกา และกฎเกณฑ์การสร้างผลงาน
 - ขั้นที่ 2 ชี้นำสอน ให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมตามเนื้อเรื่อง
 - ขั้นที่ 3 ชี้นำเสนอผลงาน ดำเนินการให้นักเรียนแสดงแนวความคิดในการสร้างผลงาน

2.1 ระยะเวลาในการทดลอง 7 วัน 10 คาบเรียน คาบเรียนละ 50 นาที รวม 8 ชั่วโมง 30 นาที โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองด้วยตนเองตามกำหนดการสอนดังนี้

ตาราง 10 การกำหนดการสอน

สัปดาห์	วัน	คาบเรียน - เวลา	กิจกรรมวัน
1	พุธ พฤหัสบดี	คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 1 ขดสร้างสรรค์
		คาบเรียนที่ 3 10.35 -11.25	กิจกรรมวันที่ 2 บ้านของฉัน
		คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 3 สมาชิกในครอบครัว
2	พุธ พฤหัสบดี	คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 4 อาชีพในฝัน
		คาบเรียนที่ 3 10.35 -11.25	กิจกรรมวันที่ 5 โลกได้นำในจินตนาการ
		คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 6 เทียวสวนสัตว์
3	พุธ พฤหัสบดี	คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ
		คาบเรียนที่ 3 10.35 -11.25	กิจกรรมวันที่ 8 กล้องปริศนา
		คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 9 โลกได้นำในจินตนาการ
4	พุธ	คาบเรียนที่ 4 11.25 -12.15	กิจกรรมวันที่ 10 ดินเนอร์มิต

2.2 เมื่อทดลองครบ 10 กิจกรรม ทำการประเมินผลสัมฤทธิ์การสร้างผลงานขึ้นตามกิจกรรม

2.3 นำข้อมูลที่ได้จากการประเมินผลการสร้างผลงานขึ้นตามกิจกรรมมาวิเคราะห์

2.4 นำข้อมูลจากแบบบันทึกการสร้างผลงานขึ้นมาวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำผลสัมฤทธิ์การสร้างผลงานขึ้นมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนน
2. นำข้อมูลจากแบบบันทึกการสร้างผลงานขึ้นมาวิเคราะห์
3. หาค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรโดยใช้ค่าร้อยละ
4. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นำมาเสนอในรูปความเรียงและตารางประกอบ

ความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา การสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ โดยใช้แผนการสอน 10 กิจกรรมปั้น

โดยการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน มาหาค่าเฉลี่ยเป็นข้อมูลพื้นฐาน โดยการหาค่าร้อยละ ซึ่งผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการศึกษาระบวนการทำงาน
 - 1.1 การเตรียมเครื่องมือ
 - 1.2 การวางแผนในการทำงาน
 - 1.3 การใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่ว
 - 1.4 ทำงานมีระเบียบ,ตามขั้นตอน
 - 1.5 ถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการ
 - 1.6 ความสนใจตั้งใจในการทำงาน
 - 1.7 ความเชื่อมั่นในการทำงาน
 - 1.8 ความสนุกสนานในการทำงาน
 - 1.9 การแก้ปัญหาในขณะทำงาน
 - 1.10 สำนวญข้อบกพร่องของผลงาน
 - 1.11 การตกแต่งและจัดวางผลงาน
 - 1.12 เก็บเครื่องมือเข้าที่ได้เรียบร้อย
2. ผลการศึกษาผลงานปั้น
 - 2.1 เกณฑ์คุณภาพการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการปั้น
 - 2.2 แนวความคิดการสร้างผลงานปั้น
 - 2.3 เนื้อหาผลงานปั้น
 - 2.4 รูปแบบผลงานปั้น
 - 2.5 เทคนิคการปั้น
 - 2.6 ลักษณะการปั้น
 - 2.7 ลักษณะการปั้นคน
 - 2.8 การจัดวางผลงาน
 - 2.9 การตกแต่งผลงาน

ตาราง 11 ผลการสังเกตกระบวนการทำงาน 10 กิจกรรมพื้นฐาน ของนักเรียนจำนวน 40 คน

กิจกรรมที่ กระบวนการทำงาน	1. ขด สร้างสรรค์	2. บ้าน ของฉัน	3. สมาชิก ในครอบครัว	4. อาชีพ ในฝัน	5. เทียว สวนสัตว์
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
การเตรียมเครื่องมือ	32 80	34 85	34 85	35 87.5	36 90
วางแผนในการทำงาน	34 85	35 87.5	35 87.5	36 90	37 92.5
ใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่ว	35 87.5	35 87.5	37 92.5	37 92.5	38 95
ทำงานมีระเบียบ, ถูกขั้นตอน	36 90	36 90	36 90	37 92.5	38 95
ถ่ายทอดตามจินตนาการ	36 90	37 92.5	37 92.5	38 95	38 95
ความสนใจตั้งใจทำงาน	37 92.5	38 95	38 95	38 95	38 95
ความเชื่อมั่นในการทำงาน	36 90	36 90	37 92.5	38 95	38 95
สนุกสนานในการทำงาน	38 95	38 95	37 92.5	38 95	38 95
การแก้ปัญหาในการทำงาน	35 87.5	36 90	36 90	37 92.5	37 92.5
สำรวจข้อบกพร่องผลงาน	34 85	36 90	36 90	38 95	38 95
การตกแต่งและจัดวางผลงาน	32 80	34 85	34 85	36 90	36 90
การเก็บรักษาเครื่องมือ	36 90	36 90	37 92.5	38 95	38 95
กิจกรรมที่ กระบวนการทำงาน	6.โลกใต้ฟ้าใน จินตนาการ	7. ผลไม้ ที่ฉันชอบ	8. กล้อง ปริศนา	9. พังไป บ้านไป	10. ดิน เหนียว
	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ	จำนวน ร้อยละ
การเตรียมเครื่องมือ	38 95	38 95	38 95	39 97.5	39 97.5
วางแผนในการทำงาน	37 92.5	37 92.5	38 95	38 95	39 97.5
ใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่ว	36 90	36 90	37 92.5	38 95	39 97.5
ทำงานมีระเบียบ, ถูกขั้นตอน	36 90	38 95	34 85	36 90	38 95
ถ่ายทอดตามจินตนาการ	35 87.5	37 92.5	37 92.5	38 95	38 95
ความสนใจตั้งใจทำงาน	38 95	37 92.5	37 92.5	38 95	36 90
ความเชื่อมั่นในการทำงาน	36 90	36 90	37 92.5	38 95	38 95
สนุกสนานในการทำงาน	39 97.5	39 97.5	40 100	40 100	40 100
การแก้ปัญหาในการทำงาน	36 90	36 90	37 92.5	37 92.5	38 95
สำรวจข้อบกพร่องผลงาน	35 87.5	35 87.5	36 90	37 92.5	37 92.5
การตกแต่งและจัดวางผลงาน	36 90	36 90	37 92.5	37 92.5	38 95
การเก็บรักษาเครื่องมือ	35 87.5	36 90	38 95	38 95	38 95

กิจกรรมสมาชิกในครอบครัว มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 85 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 87.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 92.5 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 90 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 92.5 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 95 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 90 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 90 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 85 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 92.5

กิจกรรมเกี่ยวสวนสัตว์ มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 90 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 95 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 95 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 95 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 95 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 95 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 95 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 95 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 90 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 95

กิจกรรมโลกได้นำในจินตนาการ มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 95 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 90 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 90 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 87.5 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 95 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 90 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 97.5 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 90 มีการ

สำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 87.5 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 90 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 87.5

กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 95 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 90 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 95 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 92.5 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 90 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 97.5 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 90 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 87.5 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 90 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 90

กิจกรรมกล่องปริศนา มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 95 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 95 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 92.5 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 85 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 92.5 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 100 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 90 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 92.5 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 95

กิจกรรมฟังไปบับไป มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 97.5 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 95 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 95 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 90 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 95 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 95 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 95 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 100 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 92.5 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 92.5 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 92.5 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 95

กิจกรรมดินเนอร์มิต มีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 97.5 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 97.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 97.5 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 95 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 95 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 90 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 95 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 100 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 95 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 92.5 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 95 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 95

จากตาราง สรุปได้ว่าการสังเกตกระบวนการทำงานของนักเรียนขณะปฏิบัติกิจกรรมบันทึก 10 กิจกรรมนักเรียนมีการเตรียมเครื่องมือร้อยละ 82.5 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 91.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 92 มีการทำงานมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 91.25 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 92.75 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 93.75 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 96.75 มีการแก้ปัญหาในการทำงานร้อยละ 91.25 มีการสำรวจข้อบกพร่องผลงานร้อยละ 90.5 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 89 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 92.5

สรุปได้ว่ากระบวนการทำงานสามารถพัฒนาได้จากการฝึกฝน นักเรียนแต่ละคนมีทักษะด้านกระบวนการทำงานแตกต่างกันไป อาจเป็นเพราะพื้นฐานด้านความสนใจในกิจกรรมศิลปะซึ่งแต่ละคนมากน้อยแตกต่างกัน

ต่างกัน ประกอบกับกระบวนการเรียนการสอนของแต่ละกิจกรรมที่สามารถสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้แตกต่างกัน รวมถึงสภาวะอารมณ์และสิ่งแวดล้อมขณะปฏิบัติงานซึ่งส่งผลถึงกระบวนการทำงานทั้งสิ้น

ตาราง 12 ผลการศึกษาเกณฑ์คุณภาพการประเมินผลสัมฤทธิ์การบ้าน

กิจกรรมบ้านที่	เกณฑ์คุณภาพ		ดี (คะแนน 16-20)		พอใช้ (คะแนน 10-15)		ปรับปรุง (คะแนน 0-9)	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ขดสร้างสรรค์	10	25	30	75	-	-	-	-
2. บ้านของฉัน	11	27.5	29	72.5	-	-	-	-
3. สมาชิกในครอบครัว	12	30	28	70	-	-	-	-
4. อาชีพในฝัน	11	27.5	29	72.5	-	-	-	-
5. เทียบสวนสัตว์	10	25	30	75	-	-	-	-
6. โลกใต้น้ำในจินตนาการ	13	32.5	27	67.5	-	-	-	-
7. ผลไม้ที่ฉันชอบ	13	32.5	27	67.5	-	-	-	-
8. กล้องปริศนา	13	32.5	27	67.5	-	-	-	-
9. ฟังไปบ้านไป	16	40	24	60	-	-	-	-
10. ดินเนอร์มิต	18	45	22	55	-	-	-	-

จากตาราง 12 แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีระดับคุณภาพการประเมินผลงานบ้าน ตามเกณฑ์แผนการสอนกิจกรรมบ้าน 10 กิจกรรมดังนี้

กิจกรรมขดสร้างสรรค์ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 75 อยู่ในระดับดีร้อยละ 25

กิจกรรมบ้านของฉัน มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 72.5 อยู่ในระดับดีร้อยละ 27.5

กิจกรรมอาชีพในฝัน มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 72.5 อยู่ในระดับดีร้อยละ 27.5

กิจกรรมเทียบสวนสัตว์ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 75 อยู่ในระดับดีร้อยละ 25

กิจกรรมโลกใต้น้ำในจินตนาการ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 67.5 อยู่ในระดับดีร้อยละ 32.5

กิจกรรมผลไม้ที่ฉันชอบ มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 67.5 อยู่ในระดับดีร้อยละ 32.5

กิจกรรมกล้องปริศนา มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 67.5 อยู่ในระดับดีร้อยละ 32.5

กิจกรรมฟังไปบ้านไป มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 60 อยู่ในระดับดีร้อยละ 40

กิจกรรมดินเนอร์มิต มีผลสัมฤทธิ์อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 55 อยู่ในระดับดีร้อยละ 45

จากตารางสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการบ้านอยู่ในระดับคุณภาพพอใช้มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 68.25 รองลงมาอยู่ในเกณฑ์ดีคิดเป็นร้อยละ 31.75 ส่วนระดับเกณฑ์ปรับปรุงไม่ปรากฏว่ามีนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในเกณฑ์ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนกิจกรรมบ้านสามารถสร้างความสนใจ

ให้ผู้เรียนได้เป็นอย่างดี โดยนักเรียนสามารถแสดงออกทางศิลปะได้อย่างอิสระตามความคิดสร้างสรรค์จินตนาการจึงทำให้ได้สามารถสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเต็มศักยภาพ

ตาราง 13 ผลการศึกษาแนวคิดการสร้างผลงาน

ประเด็นแนวคิด	จำนวน	ร้อยละ
ธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อม	147	36.75
ชีวิตประจำวันและประสบการณ์	189	47.25
แนวคิดจากจินตนาการ	64	16

จากตาราง 13 แสดงว่านักเรียนได้รับอิทธิพลแนวความคิดในการสร้างผลงานขึ้นจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ส่วนตัวมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 47.25 แนวคิดจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมคิดเป็นร้อยละ 36.75 จากจินตนาการของนักเรียนคิดเป็นร้อยละ 16

จากตารางสรุปได้ว่านักเรียนมีแนวคิดในการสร้างผลงานขึ้นจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ส่วนตัวมากที่สุด อาจเป็นเพราะความใกล้ชิดตัวและคุ้นเคย เกิดเป็นประสบการณ์ที่นำมาถ่ายทอดในผลงาน หรือการใช้สื่อการเรียนการสอน เนื่องจากผู้สอนเห็นว่าเป็นสื่อใกล้ตัวเด็ก และสามารถสื่อให้นักเรียนสนใจและเข้าใจได้เป็นอย่างดีที่สุด

ตาราง 14 ผลการศึกษาเนื้อหาจากงานปั้นของนักเรียน ในกิจกรรมขดสร้างสรรค์ และแผ่นเนรมิตซึ่งให้อิสระในการสร้างสรรค์โดยไม่กำหนดเนื้อหาในการสร้างงาน

เนื้อหา	กิจกรรม		ขดสร้างสรรค์		แผ่นเนรมิต	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เกี่ยวกับธรรมชาติ	9	22.5	12	30		
เกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต	10	25	2	5		
เกี่ยวกับอาหาร	5	12	5	12.5		
เกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง	8	20	13	32.5		
เกี่ยวกับยานพาหนะ	4	10	7	17.5		
เลียนแบบจากของเล่น	4	10	1	2.5		

จากตาราง 14 แสดงว่าเนื้อหาจากงานปั้นของนักเรียน ในกิจกรรมขุดสร้างสรรค์ และแผ่นเนรมิตซึ่งให้อิสระไม่กำหนดเนื้อหาในการสร้างงานตามจินตนาการและความสนใจ ซึ่งกิจกรรมขุดสร้างสรรค์มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิตมากที่สุดร้อยละ 25 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 22.5 ส่วนเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างร้อยละ 20 และเนื้อหาเกี่ยวกับยานพาหนะและเลียนแบบจากของเล่นเท่ากันอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือร้อยละ 10

สำหรับกิจกรรมแผ่นเนรมิตนั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้างมากที่สุดร้อยละ 32.5 รองลงมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 30 เนื้อหาเกี่ยวกับยานพาหนะร้อยละ 17.5 เนื้อหาเกี่ยวกับอาหารร้อยละ 12.5 เนื้อหาสิ่งมีชีวิตร้อยละ 5 และเนื้อหาเลียนแบบของเล่นอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือร้อยละ 2.5

จากตาราง สรุปได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความสนใจและจินตนาการสร้างเป็นผลงานปั้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติและสิ่งก่อสร้างเท่ากันเป็นร้อยละ 26.25 รองมาคือเนื้อหาเกี่ยวกับยานพาหนะคิดเป็นร้อยละ 13.75 ส่วนเนื้อหาเลียนแบบของเล่นได้รับความสนใจน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 6.25

ตาราง 15 ผลการศึกษารูปแบบผลงานปั้น

รูปแบบการปั้น	จำนวน	ร้อยละ
ลอยตัว	237	59.25
หนุนต่ำ	400	100
หนุนสูง	92	25
แกะสลัก	400	100

จากตาราง 15 แสดงว่าจากการวิเคราะห์ผลงานปั้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้การปั้นแบบหนุนต่ำกับแกะสลักมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 เท่ากัน การปั้นแบบลอยตัวคิดเป็นร้อยละ 59.25 ส่วนการปั้นแบบหนุนสูงน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 25

จากตารางสรุปได้ว่า กิจกรรมปั้นแต่ละกิจกรรมให้อิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนจึงใช้การปั้นหลายแบบในผลงาน แต่เนื่องจากกิจกรรมที่ 10 กิจกรรมดินเนรมิตเป็นการใช้เทคนิคแกะสลักเป็นพื้นฐาน นักเรียนทั้งหมดจึงใช้การปั้นแกะสลักทั้งหมด ส่วนการปั้นแบบหนุนต่ำซึ่งนักเรียนใช้ในการสร้างผลงานมากที่สุด

จากการสัมภาษณ์ประกอบการบันทึกการปั้น 10 กิจกรรม จาก 400 ผลงาน นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถในการสร้างผลงานปั้นในรูปแบบที่หลากหลาย ในแต่ละผลงานจึงมีรูปแบบผลงานทั้งลอยตัว หนุนต่ำ หนุนสูง และแกะสลัก ตามแต่ความพอใจของนักเรียนเนื่องจากกิจกรรมทั้งกิจกรรมให้อิสระในเรื่องของรูปแบบผลงาน ซึ่งการปั้นหนุนต่ำและแกะสลัก เป็นรูปแบบที่นักเรียนเลือกใช้มากที่สุดด้วยเหตุผลที่ว่าทำให้การจัดวางผลงานเป็นไปได้อย่างสะดวกและสมบูรณ์ที่สุด

ตาราง 16 ผลการศึกษาเทคนิคการปั้น

เทคนิคในการปั้น	จำนวน	ร้อยละ
การนวดและการคลึงดิน	400	100
การทุบดิน	400	100
การเพิ่มเข้า-เอาออก	400	100
การตัดดิน	400	100
การขุดเป็นเส้น	400	100
การขึ้นรูปแบบแผ่น	400	100
การกดประทับ	196	49

จากตาราง 16 แสดงว่าจากการวิเคราะห์ผลงานปั้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้เทคนิคการปั้นทุกแบบ คือ การนวดและการคลึงดิน การทุบดิน การเพิ่มเข้า-เอาออก การตัดดิน การขุดเป็นเส้น การขึ้นรูปแบบแผ่น เท่ากันคิดเป็นร้อยละ 100 ส่วนเทคนิคการกดประทับนักเรียนไม่ได้ใช้ในการสร้างผลงานทุกคนคิดเป็นร้อยละ 49 จากผลงานทั้งหมดเท่านั้นเนื่องจากกิจกรรมปั้นทั้ง 10 กิจกรรมให้อิสระใจการใช้เทคนิคการปั้นของนักเรียน

จากตารางสรุปได้ว่า ทั้ง 10 กิจกรรมปั้นให้อิสระในการสร้างสรรค์ผลงาน นักเรียนจึงใช้เทคนิคการปั้นหลายแบบในผลงาน ตามแต่ความพอใจของนักเรียนซึ่งจะทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานเพลิดเพลินในการทำงานเนื่องจากสามารถแสดงออกได้ตามต้องการ

ตาราง 17 ผลการศึกษาลักษณะการปั้น

ลักษณะการปั้น	จำนวน	ร้อยละ
แบบหลายหน่วยต่อกัน	392	98
แบบหน่วยเดียว	73	18.25
แบบลายเส้นโครงร่าง	400	100
แบบแผ่นกลม	400	100
แบบกลมลูกบอล	400	100
แบบฉีกเป็นแผ่นมาติด	376	94
แบบใช้สีตามความพอใจ	400	100

จากตาราง 17 แสดงว่าผลงานปั้นของนักเรียนทั้ง 10 กิจกรรมแต่ละผลงานมีลักษณะการปั้นหลายแบบ ประกอบด้วยแบบลายเส้นโครงร่างคิดเป็นร้อยละ 100 แบบแผ่นกลมคิดเป็นร้อยละ 100 แบบกลมลูกบอลคิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมาคือแบบหลายหน่วยต่อกันคิดเป็นร้อยละ 98 ส่วนแบบหน่วยเดียวนั้นนักเรียนใช้น้อยที่สุดร้อยละ 18.25 สำหรับเรื่องการใช้สีนั้นนักเรียนเลือกใช้สีตามความพอใจคิดเป็นร้อยละ 100

จากตารางสรุปได้ว่า การสร้างผลงานปั้นของนักเรียนมีความหลากหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับจินตนาการของแต่ละคน จากการสัมภาษณ์นักเรียนประกอบการสังเกตในการปฏิบัติงานในเรื่องของการเลือกใช้ดินน้ำมันนั้นมีการเลือกใช้สีตามความพอใจ ทั้งนี้เนื่องจากดินน้ำมันมีข้อจำกัดในเรื่องของสีที่ไม่ครบตามที่ต้องการและไม่สามารถผสมให้เกิดสีที่ต้องการได้เหมือนกับสีที่ใช้ในการวาดภาพ

ตาราง 18 ผลการศึกษาลักษณะการปั้นคน

ลักษณะการปั้นคน	จำนวน	ร้อยละ
คนแบบก้านนำมาต่อกัน	259	64.75
แบบโครงร่างมีรายละเอียดของใบหน้า	94	23.5
แบบโครงร่างไม่มีรายละเอียดของใบหน้า	44	11
จัดเรียงเฉพาะใบหน้า	3	0.75

จากตาราง 18 แสดงว่าจากการวิเคราะห์ผลงานปั้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปั้นคน ด้วยลักษณะแบบก้านนำมาต่อกันมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 64.75 รองลงมาคือแบบโครงร่างมีรายละเอียดของใบหน้าคิดเป็นร้อยละ 23.5 แบบโครงร่างไม่มีรายละเอียดของใบหน้าคิดเป็นร้อยละ 11 ส่วนแบบจัดเรียงเฉพาะใบหน้ามีน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ 0.75

จากตารางสรุปได้ว่า กิจกรรมปั้นแต่ละกิจกรรมให้อิสระในการสร้างผลงาน นักเรียนมีการปั้นคนองค์ประกอบในการสร้างสรรค์ผลงานเป็นเรื่องราวตามจินตนาการให้สอดคล้องกับหัวข้อกิจกรรมจำนวน 278 คิดเป็นร้อยละ 69.5

ตาราง 19 ผลการศึกษาการจัดวางผลงาน

การจัดวางผลงาน	จำนวน	ร้อยละ
วางราบขนานกับแผ่นรองปั้น	400	100
วางต่อกันเป็นแถว	84	21
วางตั้งไม่ยึดกับแผ่นรองปั้น	400	100
วางยึดติดกับแผ่นรองปั้น	311	77.75
จัดวางเป็นเรื่องราว	375	93.75

จากตาราง 19 แสดงว่านักเรียนจัดวางผลงานใน 10 กิจกรรมปั้นมีหลายแบบ โดยแบบวางราบกับแผ่นรองปั้นเท่ากับแบบจัดวางตั้งไม่ยึดกับแผ่นรองปั้นมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 แบบจัดวางเป็นเรื่องราวคิดเป็นร้อยละ 93.75 วางยึดติดกับแผ่นรองปั้นคิดเป็นร้อยละ 77.75 แบบวางต่อเป็นแถวน้อยที่สุดคิดเป็นร้อยละ

สรุปได้ว่านักเรียนมีการจัดวางผลงานวางรอบกับแผ่นรองปั้นและจัดวางตั้งไม่ยึดติดกับแผ่นรองปั้นมากที่สุด จากการสัมภาษณ์พบว่านักเรียนใช้ดังกล่าวเพื่อไม่ให้ล้ม การวางรอบกับแผ่นรองปั้นจึงเหมาะสมที่สุด

ตาราง 20 ผลการศึกษาการตกแต่งผลงานปั้น

การตกแต่งผลงาน	จำนวน	ร้อยละ
นำรายละเอียดย่อมาต่อประกอบ	400	100
ชุบซีตให้เป็นรอยบนพื้นผิว	382	95.5
ตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ๆ	271	67.75

จากตาราง 20 แสดงว่าผลงานของนักเรียนจาก 10 กิจกรรมปั้น นักเรียนพอใจใช้การตกแต่งด้วยวิธีการนำรายละเอียดย่อมาต่อประกอบมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 100 ชุบซีตให้เป็นรอยบนพื้นผิวคิดเป็นร้อยละ 95.5 และตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 67.75

สรุปได้ว่า นักเรียนใช้การตกแต่งผลงานหลายรูปแบบในกิจกรรมปั้นทั้ง 10 กิจกรรม ขึ้นอยู่กับความพอใจและจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียน ซึ่งแผนการสอนกิจกรรมให้อิสระในการเลือกใช้วิธีการตกแต่งผลงานเพื่อให้ผลงานมีความสมบูรณ์ตามความต้องการของนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดความสุขและสนุกสนานในการเรียนรู้กิจกรรมปั้น

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นการศึกษาระบวนการทำงาน และ การศึกษาผลงานปั้น ประกอบกับการบันทึกจากการสังเกต และการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า กิจกรรมปั้นทั้ง 10 กิจกรรมสร้างความสนใจให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในกิจกรรมกล่องปริศนา พังไปปั้นไป และดินเนรมิตด้วยรูปแบบของกิจกรรมการเรียนการสอนที่นักเรียนยังไม่เคยปฏิบัติมาก่อนจึงได้รับความสนใจมากกว่ากิจกรรมอื่น ๆ และพบว่านักเรียนส่วนมากสามารถอธิบายถึงผลงานของตนเองได้ ด้วยความภาคภูมิใจ การอธิบายของเด็กดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง และต้องการถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกของตนเองที่สร้างสรรค์เป็นผลงานปั้นให้ผู้อื่นเข้าใจ กิจกรรมศิลปะจึงเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกทางศิลปะได้อย่างอิสระและสามารถนำไปสู่การพัฒนาทักษะกระบวนการด้านต่าง ๆ ด้วย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งมีระดับขั้นของการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป ดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านกระบวนการทำงาน และผลงานจากการจัดกิจกรรมศิลปะ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 จากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 40 คน จากประชากรจำนวน 280 คน ซึ่งได้มาจากการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอนกิจกรรมปั้น ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา และแผนการสอนของกลุ่มมือครู ภูมิวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นแนวทางก่อนที่จะจัดทำแผนการสอนขึ้นและนำแผนการสอนนี้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านได้แก่

รองศาสตราจารย์เลิศ อำนันทนะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานัส มีโย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริใจไล ทรงเที่ยง

2. แบบการประเมินผลสัมฤทธิ์กิจกรรมปั้น

2.1	กิจกรรมที่ 1	ขดสร้างสรรค์
2.2	กิจกรรมที่ 2	บ้านของฉัน
2.3	กิจกรรมที่ 3	สมาชิกในครอบครัว
2.4	กิจกรรมที่ 4	อาชีพในฝัน
2.5	กิจกรรมที่ 5	เที่ยวสวนสัตว์
2.6	กิจกรรมที่ 6	โลกได้นำในจินตนาการ
2.7	กิจกรรมที่ 7	ผลไม้ที่ฉันชอบ
2.8	กิจกรรมที่ 8	กล่องปริศนา
2.9	กิจกรรมที่ 9	ฟังไปปั้นไป
2.10	กิจกรรมที่ 10	ดินเนอร์มิต

3. แบบบันทึกการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 อันประกอบด้วยแบบบันทึกกิจกรรมปั้น แบบสังเกตกระบวนการทำงาน และตารางวิเคราะห์ผลงานปั้น ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแบบบันทึกขึ้น โดยผู้วิจัยนำเสนอให้ประธานและกรรมการควบคุมพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงและทดลองใช้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
2. หาค่าความถี่ของแต่ละตัวแปรที่ศึกษาแล้วนำมาคำนวณ หาค่าร้อยละ ของแต่ละตัวแปร

วิธีการดำเนินการทดลอง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง ดังนี้

1. นำเครื่องมือแผนการสอนไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพ และนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
2. นำเครื่องมือแบบบันทึกการสร้างผลงานไปให้ประธานและกรรมการควบคุมตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ
3. ดำเนินการทดลอง โดยใช้แผนการสอน 10 กิจกรรมปั้น ใช้เวลาทดลองทั้งหมด 10 คาบเรียน สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวม 3 สัปดาห์ กับ 1 คาบเรียน (คาบเรียนละ 50 นาที)

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. กระบวนการทำงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามแผนการสอน 10 กิจกรรมปั้น มีการเตรียมเครื่องมือเครื่องใช้ร้อยละ 82.5 มีการวางแผนในการทำงานร้อยละ 91.5 มีการใช้เครื่องมืออย่างคล่องแคล่วร้อยละ 92 มีการทำงานอย่างมีระเบียบถูกต้องตามขั้นตอนร้อยละ 91.25 มีการถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการร้อยละ 92.75 มีความสนใจตั้งใจในการทำงานร้อยละ 93.75 มีความเชื่อมั่นในการทำงานร้อยละ 92.5 มีความสนุกสนานในการทำงานร้อยละ 96.75 มีการแก้ปัญหาขณะทำงานร้อยละ 91.25 มีการสำรวจข้อบกพร่องของผลงานร้อยละ 90.5 มีการตกแต่งและจัดวางผลงานร้อยละ 89 และมีการเก็บรักษาเครื่องมือร้อยละ 74
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการปั้นตามระดับเกณฑ์คุณภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยแผนการสอนกิจกรรมปั้นทั้ง 10 กิจกรรม อยู่ในระดับพอใช้ร้อยละ 68.25 และอยู่ในระดับดีร้อยละ 31.75
3. การศึกษาผลงานปั้นของกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการเรียนตามแผนการสอน กิจกรรมปั้น 10 กิจกรรม นักเรียนได้รับอิทธิพลแนวความคิดในการสร้างผลงานปั้นจากธรรมชาติ และสิ่ง

แวดล้อมร้อยละ 36.75 แนวคิดจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์ร้อยละ 47.25 แนวคิดจากจินตนาการของนักเรียนร้อยละ 16

ในกิจกรรมที่ไม่กำหนดเนื้อหาในการสร้างสรรค์ อย่างกิจกรรมขุดสร้างสรรค์ และกิจกรรมดินเหนียวนักเรียนพอใจสร้างผลงานปั้น ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติร้อยละ 22.25 เนื้อหาเกี่ยวกับยานพาหนะร้อยละ 13.75 เนื้อหาเลียนแบบของเล่นร้อยละ 6.25

นักเรียนใช้การปั้นแบบหุ่นต่ำกับแกะสลักร้อยละ 100 แบบลอยตัวร้อยละ 59.25 และแบบหุ่นสูงร้อยละ 25 นักเรียนใช้เทคนิคการปั้นด้วย การนวด การคลึงดิน การทุบดิน การเพิ่มเข้า-เอาออก การตัดดิน การขุดเป็นเส้น การขึ้นรูปแบบแผ่นเท่ากันคิดร้อยละ 100 และการกดประทับร้อยละ 49

นักเรียนปั้นคน แบบก้านนำมาต่อกันร้อยละ 64.75 แบบโครงร่างมีรายละเอียดของใบหน้าร้อยละ 23.5 แบบโครงร่างไม่มีรายละเอียดของใบหน้าร้อยละ 11 และแบบจัดเรียงเฉพาะใบหน้าร้อยละ 0.75

นักเรียนใช้ลักษณะผลงานปั้นแบบลายเส้นโครงร่าง แบบแผ่นกลม แบบกลมลูกบอลเท่ากันที่ร้อยละ 100 แบบหลายหน่วยต่อกันร้อยละ 98 แบบหน่วยเดียวนั้นร้อยละ 18.25

การสร้างผลงานปั้น นักเรียนเลือกใช้สีดินน้ำมันแบบตรงตามความจริงร้อยละ 100 และแบบตามความพอใจร้อยละ 100

การจัดวางผลงานปั้น นักเรียนเลือกใช้การวางราบกับแผ่นรองปั้น เท่ากับวางตั้งไม่ยึดกับแผ่นรองปั้นร้อยละ 100 แบบจัดวางเป็นเรื่องราวร้อยละ 93.75 วางยึดติดกับแผ่นรองปั้นร้อยละ 77.75 วางต่อเป็นแถวร้อยละ 21

การตกแต่งผลงานปั้น นักเรียนเลือกใช้วิธีนารายละเอียดย่อมาต่อประกอบร้อยละ 100 ขูดขีดให้เป็นรอยบนพื้นผิวร้อยละ 95.5 และตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ๆ ร้อยละ 67.75

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ ที่เรียนด้วยแผนการสอนกิจกรรมปั้น 10 กิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผลการวิจัยอภิปรายได้ ดังนี้

การศึกษากระบวนการทำงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามแผนการสอน 10 กิจกรรมปั้น ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน การสอนตามแผนการสอน กิจกรรมปั้นนั้นเป็นทักษะปฏิบัติ ซึ่งครูจะต้องจัดการเรียนการสอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน กิจกรรมปั้นที่ครูผู้สอนได้นำเสนอมีความแตกต่างกัน สร้างความสนใจของผู้เรียนได้ดีทั้ง 10 กิจกรรม ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ของอารี พันธ์มณี (2540 : 24) ที่กล่าวถึง ลักษณะเฉพาะตัวในการเรียนรู้ การสร้างพฤติกรรมใหม่ ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถทางด้านสติปัญญา ความคิด ความจำ การแก้ปัญหา ตลอดจนความสามารถทางสัมฤทธิ์ผลของบุคคลในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ

กิจกรรมปั้นทั้ง 10 กิจกรรมมุ่งให้นักเรียนมีความเข้าใจในการปั้น สามารถถ่ายทอดความคิดจินตนาการ ประสบการณ์ เรียนรู้ด้วยความสนุกสนานเพลิดเพลินตามวัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประสาธ อิศรปริดา (2532: 52) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนรู้ย่อมมีกระบวนการทางจิตวิทยาเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเฉพาะแรงจูงใจซึ่งมีส่วนสำคัญที่ทำให้การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เป็นไปอย่างก้าวหน้า ในการ

พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก จึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบด้านแรงจูงใจ และอารมณ์ของเด็กนอกเหนือจากความสามารถและทักษะในการคิด ซึ่งแผนการสอนกิจกรรมนี้ทั้ง 10 กิจกรรมเป็นไปตามแนวคิดของฮอร์แมน (Hallman.1992: 222-224) ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับครูในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ นักเรียนว่าควรให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ด้วยความคิดริเริ่มของตนเอง โดยจัดบรรยากาศในการเรียนรู้แบบเสรี ให้อิสระในการคิดและการแสดงออก กระตุ้นให้ผู้เรียนกระทำสิ่งที่นอกเหนือไปจากที่รู้แล้ว

ระดับคุณภาพตามเกณฑ์ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่าอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และดีตามมาตรฐานที่ได้ตั้งไว้ ซึ่งตรงตามคำกล่าวของโกลอมบ์ (Golomb.1991:79) ที่ว่าการปั้นเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับเด็กวัย 6-7 ปี เพราะสามารถตอบสนองพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กวัยนี้ได้ดีมากที่สุด กิจกรรมหนึ่ง เนื่องจากเด็กมีโอกาสได้ใช้วัสดุในการปั้น ประเภทดินน้ำมัน ดินเหนียว ที่มีคุณสมบัติของความยืดหยุ่น อ่อนตัวเปลี่ยนแปลงรูปทรงได้ง่าย ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมสัมผัส และสามารถตอบสนอง การกระทำของเด็กได้ดีในเรื่องของการทดลองทุกรูปแบบ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสะท้อนให้เห็นถึงระดับสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึกของเด็ก ตามลำดับพัฒนาการของแต่ละบุคคล กิจกรรมปั้นจึงเป็นกิจกรรมศิลปะที่เด็กให้ความสนใจและสามารถแสดงออกความสามารถทางศิลปะได้เป็นอย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2533 : 3 – 5) ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กควรเป็นกิจกรรมที่เน้นถึงสิ่งที่เด็กได้รับในระหว่างกระบวนการสร้างสรรค์ ไม่ได้นึกถึงผลงานที่สวยงามของเด็กและกิจกรรมศิลปะเปรียบเสมือนสื่อหรือเครื่องมือในการที่จะทำให้เด็กเกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ

ในการเรียนการสอนนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม ซึ่งทำให้ได้มีการพัฒนากล้ามเนื้อ และประสาทสัมผัสให้มีประสิทธิภาพขึ้นด้วย ซึ่งตรงตามแนวคิดของ (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.2542:22) ที่ว่าการเรียนการสอนของเด็กวัยนี้ ควรเป็นการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อย่อย ความรู้สึกลึกซึ้งในกิจกรรมต่างๆ ตามจุดมุ่งหมายแต่ละประสบการณ์

จากการศึกษาผลงานปั้นของนักเรียนพบว่ามีความคิดในการสร้างผลงานจากธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาค้นคว้าเรื่องพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 5 –12 ปี ของสมชาย พรหมสุวรรณ (2538: 3) ที่พบว่าเนื้อหาที่เด็กสร้างผลงานมีพื้นฐานมาจากความคุ้นเคยในชีวิตประจำวัน และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่พบเห็น

การสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะทั้ง 10 นักเรียนสามารถสร้างผลงานได้อย่างอิสระด้วยรูปแบบ เทคนิค วิธีการที่อิสระ ตรงตามแนวคิดของ (เลิศ อานันท์นะ. 2535: 193) ที่ว่าเด็กจะมีแนวทางในการแสดงออกด้วยการคลึงดินให้เป็นเส้น เป็นก้อนหรือเป็นแผ่น เสริ้งแล้วนำมาประดิษฐ์ตกแต่งตามที่เด็กสนใจ ไม่ว่าจะปั้นเป็นรูปทรงอิสระตามความคิดจินตนาการอย่างอิสระเสรีของเด็กแต่ละคน หรือปั้นเกี่ยวกับ คน สัตว์ สิ่งของหรืออื่น ๆ

นักเรียนใช้ลักษณะผลงานปั้นด้วยแบบเทคนิควิธีการ ต่าง ๆ ซึ่งตรงตามทฤษฎีพัฒนาการทางการปั้นของโกลอมบ์ (Golomb.1991:79) ที่ว่าเด็กมีมุมมองแบบผสม ความสลับซับซ้อนของรูปทรงในการปั้นจะเพิ่มขึ้นตามอายุของเด็ก เด็กสร้างผลงานตามจินตนาการและประสบการณ์ การนำลักษณะย่อยแต่ละส่วนมาต่อกันถือเป็นการปั้นแบบสังเคราะห์ (Synthetic)คือ เด็กจะปั้นส่วนย่อย ๆ ก่อนแล้วจึงนำมาต่อเข้าด้วยกัน

จากการศึกษาพบว่า มีการปั้นแบบหุ่นต่าเป็นส่วนมากในผลงานของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับลินเดอร์แมน และลินเดอร์แมน (Linderman and Linderman.1997: 149) ที่ว่าเด็กในวัยนี้จะมีความสามารถในการใช้

มือ และนิ้วสำรวจ ทดลองด้วยการบีบ คลึง ดึง ม้วน และทำพื้นผิวต่าง ๆ โดยรูปแบบส่วนมากจะเป็นแบบนูนต่ำ (Low-Relief)

การปั้นคนของเด็กเป็นลักษณะของสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เด็กต้องการกล่าวถึง โดยใช้รูปร่างรูปทรงแสดงเอกลักษณ์พื้นฐานของคน ตามความหมายของเด็ก ลักษณะกลม หมายถึง หัว มีการแสดงลักษณะคนโดยการปั้นดินน้ำมันให้ตั้งตรง และปั้นส่วนประกอบของใบหน้า กล่าวได้ว่าการปั้นในลักษณะนี้ จัดอยู่ในขั้นทดลองที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ กับดินของเด็ก ในลักษณะของการกระทำที่เข้าไปเข้ามา และการสร้างงานหลาย ๆ ชิ้น (Schirmacher, 1988:239)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเฮเลน กิตติพรพิมล (2521:31) ที่ว่าเด็กมีพัฒนาการการรับรู้ทางสายตาอยู่ในระยะของการรับรู้ส่วนย่อยก่อน แต่เมื่อเด็กอายุมากขึ้นจึงสามารถรับรู้ส่วนรวมได้

การจัดวางผลงานปั้น นักเรียนเลือกใช้การวางรากับแผ่นรองปั้น จึงถือเป็นการแก้ปัญหาในการปั้นให้สมดุลวิธีหนึ่งของเด็ก โดยเด็กใช้การปั้นแล้วลงบนแผ่นรองปั้นในแนวนอน ซึ่งสนับสนุนทฤษฎีของอาร์นไฮม์ (Arnheim, 1954:73) ที่กล่าวถึงทิศทางกับความเข้าใจของเด็ก ที่จะเริ่มมีความเข้าใจมาจากแนวนอน แนวตั้ง และแนวลาดเอียงตามลำดับ ด้วยเหตุนี้ผลงานของเด็กจะยังไม่สามารถปั้นให้ยืนตั้งได้เพราะลักษณะตัวไม่มีความมั่นคง และมีส่วนที่ยื่นออกมา เด็กจึงไม่สามารถเคลื่อนที่ผลงานได้ จึงใช้วิธีแก้ปัญหาด้วยการวางรากับแผ่นรองปั้น หรือใช้ดินยึดติดกับแผ่นรองปั้น

ลักษณะการตกแต่งผลงานปั้น พบว่านักเรียนเลือกใช้วิธีนำรายละเอียดย่อยมาต่อประกอบ ขูดขีดให้เป็นรอยบนพื้นผิวร้อยละ และตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ๆ ซึ่งตรงตามผลงานวิจัยของบราวน์ (Brown, 1984:265) ที่ว่าเด็กจะปั้นรายละเอียดแล้วนำมาติดตกแต่ง หรือใช้วัสดุปลายแหลมขูดขีดให้เกิดพื้นผิว รวมทั้งมีการใช้วัสดุอื่นมาตกแต่งเพิ่มเติมรายละเอียดในการปั้น โดยใช้เป็นเครื่องมือและวัสดุตกแต่งในการปั้นไปด้วยกัน เช่น ลูกปั้น กระดุม ไม้ปลายแหลม หลอด ซึ่งสอดคล้องกับแชปแมน (Chapman, 1978:93)

จากการสัมภาษณ์ประกอบการสังเกตการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กชอบกิจกรรมปั้นเนื่องจากสามารถปั้นให้เปลี่ยนรูปทรงได้ง่ายตามต้องการ จึงตอบสนองต่อการแสดงออกของเด็กได้ดี การเลือกใช้สีของดินน้ำมันนั้นชอบสีที่สดใสของดินน้ำมัน แต่เนื่องจากดินน้ำมันไม่สามารถผสมได้เหมือนสีที่ใช้ในการวาดภาพจึงทำให้ไม่สามารถเลือกใช้สีตามความเป็นจริงได้ทั้งหมด แต่พบว่าเด็กมีการผสมสีดินน้ำมันแล้วจึงนำมาปั้น โดยเห็นเนื้อสีที่ยังไม่เป็นเนื้อเดียวกัน เพื่อสร้างผลงานตามจินตนาการ

ขณะที่ปั้นนั้นเด็ก ๆ มีความพอใจและสนใจที่จะอธิบายแนวความคิดและเนื้อหาในการสร้างผลงานปั้น ซึ่งเป็นวิธีการแก้ปัญหาอย่างหนึ่ง ของการที่เด็กไม่สามารถปั้นในสิ่งที่ตนต้องการได้ตามจินตนาการ จึงใช้วิธีการอธิบายเพื่อลดช่องว่างระหว่างความรู้ที่มี ต่อสิ่งที่ปั้นและการขาดประสบการณ์ ตรงตามทฤษฎีของ (Golomb, 1991:79) ที่ว่าในการแสดงออกทางการปั้นของเด็กนั้นยังมีขีดจำกัดในเรื่องของทักษะ การบังคับ และควบคุมการใช้กล้ามเนื้อย่อย ที่ยังทำได้ไม่สมบูรณ์ เด็กจึงอธิบายเพื่อทำให้ผลงานของตนเองสมบูรณ์มากขึ้นตามจินตนาการและความต้องการ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พีรพงษ์ กุลพิศาล, 2531: 52) ที่ว่าเด็กต้องการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง ชอบเคลื่อนไหว ชอบสัมผัสสิ่งใหม่ และชอบสร้างเรื่องราวที่แปลกใหม่เด็กจึงมีความต้องการที่จะอธิบายถึงสิ่งที่ตนเองกำลังปั้นเป็นเรื่องราว

การจัดกิจกรรมปั้นจึงเป็นการฝึกทักษะปฏิบัติ ที่มีผลต่อการพัฒนาการของนักเรียนเป็นอย่างดี อีกทั้งยังเพิ่มพูนศักยภาพในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกความคิดเห็น กล้าคิด กล้าทำ และเรียนรู้ อย่างมีความสุข

ข้อสังเกตที่ได้รับจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่า ความรู้ความสามารถในกระบวนการทำงานพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน
2. ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงานเท่ากับหรือมากกว่าผลสัมฤทธิ์ของงาน จะเป็นผลดีกับนักเรียนในการเพิ่มศักยภาพในการเรียนรู้เพื่อนำทักษะในการทำงานพื้นฐานนี้ปรับใช้เพื่อการทำงานในทักษะขั้นสูง
3. การจัดกิจกรรมปั้นเป็นการช่วยส่งเสริมการคิดอย่างอิสระในการสร้างสรรค์ผลงานตามจินตนาการด้วยความมั่นใจ กล้าคิด และกล้าแสดงออกอย่างมีความสุข

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาเกี่ยวกับการปั้นของเด็กไทยในประเด็นอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาพัฒนาการด้านการปั้น
2. ควรทำการวิจัยพัฒนาการปั้นของเด็กในทุกระดับอายุเพื่อศึกษาความแตกต่างของพัฒนาการด้านการปั้นของเด็กแต่ละวัย
3. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการปั้นและพัฒนาการทางการปั้นกับเด็กพิเศษ โดยเฉพาะเด็กตาบอด เด็ก และเด็กที่มีความสามารถพิเศษทางศิลปะ เพื่อศึกษาถึงความแตกต่างในการแสดงออกทางการปั้น
4. ควรมีการศึกษาพัฒนาการด้านการปั้น เปรียบเทียบกับพัฒนาการด้านการวาดภาพ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาพัฒนาการด้านศิลปศึกษาต่อไป
5. ควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงในด้านการสร้างเกณฑ์ประเมินผลสัมฤทธิ์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กรวิภา สรรพจำนง. (2533). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์แบบขั้นบันไดและแบบอิสระ. ปรินทิพ. ปรินทิพ. กทม. กรุงเทพฯ: ภัณฑิลาวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรภัสสร ประเสริฐศักดิ์. (2539). ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการฝึกกิจกรรมศิลปะ
สร้างสรรค์ ประกอบคำถามเชิงเหตุผล และประกอบคำถามเชิงเปรียบเทียบ. ปรินทิพ. ปรินทิพ.
กมล. กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2539). แนวทางการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ:
ไทยวัฒนาพานิช.
- กฤษณ์ วัฒนธรรค์. (2539). ยุทธวิธีการเรียนการสอนวิชาเทคนิค. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าพระนครเหนือ.
- ชนบท วัฒนสุขชัย. (2544). การศึกษาการปั้นของเด็กอายุ 5 ถึง 6 ปี ตามทฤษฎีของ แคลร์ โกลอมบ์. วิทยา
นิพนธ์ กมล. กรุงเทพฯ. ภัณฑิลาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงาน, คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2534). การศึกษาแนวการบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
ที่จัดการศึกษาชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : การศาสนา.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ:
พริกหวานกราฟฟิค.
- จารุณี เนตรบุตร. (2543). การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางศิลปะด้านการวาดภาพระบายสีระหว่างเด็ก
อายุ 9-12 ปี ที่มีภูมิหลังแตกต่างกันโดยใช้ทฤษฎีของวิกเตอร์ โลเวนเฟลด์. ปรินทิพ. ปรินทิพ. กทม.
กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จงใจ ขจรศิลป์. (2535). ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมการเล่นตามมุมที่มีต่อความคิดสร้าง
สรรค์และความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินทิพ. ปรินทิพ. กทม. กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรัส คำภารัตน์. (2541). การสอนศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: เลิฟ
แอนด์ลิฟเพรส.
- ฉวีวรรณ จึงเจริญ. (2524). เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน 3. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- ชวลิต ดาบแก้ว และสุทาวดี เหมทานนท์. (2525) วิธีสอนศิลปะศึกษา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ชลลุด นิมเสมอ. (2534). องค์ประกอบศิลปะ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. (2533). พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ: แพลน พับลิชชิ่ง.

- เตือนใจ ทองสำริด. (2531). การทดลองใช้วิธีการกิจกรรมทางกาย ในการสร้างมโนทัศน์พื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ สำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ธัญวลี พวงชาติ. (2544). การปั้นของเด็กอายุ 3-5 ปี ในโรงเรียนสาธิตสังกัดสถาบันราชภัฏทั่วประเทศ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิรมล ชยุดสาทกิจ. (2524). ทฤษฎีการเล่นเพื่อพัฒนาการทางสติปัญญา. ในการละเล่นและเครื่องเล่นเพื่อพัฒนาเด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2522). ความพร้อมในการเรียนอ่าน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นวลลออ ทินานนท์. (2545). "การจัดประสบการณ์สร้างสรรค์ทางศิลปะให้กับเด็ก", ในศิลปะ: ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญเต็ม พันรอบ. (2528). สังคมวิทยามานุษยวิทยา. กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2539). สถิติวิจัย 1. กรุงเทพฯ : พี.เอ็น. การพิมพ์.
- บุษบง ดันติวงศ์. (2541). การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิด ของ Waldorf ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. วิทยานิพนธ์กศ.ม.. กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ประเทิน มหาพันธ์. (2531). ศิลปะในโรงเรียนประถม. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ ศิลรัตน์. (2529). คู่มือการสอนศิลปะศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาโรงเรียนสาธิต คณะครุศาสตร์ : สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พนิดา ชาดยาภา. (2544). กระบวนการพัฒนาการสื่อความหมายของเด็กปฐมวัยโดยการสร้างเรื่องราวในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- พินิจ ภาวกระจัต. (ม.ป.ป.). คู่มือสอนศิลปะในชั้นประถม. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พีรพงษ์ กุลพิศาล. (2531). มโนภาพการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- . (2533). การจัดกิจกรรมศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย อายุ 5 - 6 ขวบ ใน 3 มิติทัศนะทางศิลปะและศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2538). สมอกลูกพัฒนาได้ด้วยศิลปะ. กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิง.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์. (2533). เมื่อหนูน้อยหัดเขียน. กรุงเทพฯ : อักษรสัมพันธ์.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (2531). "โรงเรียนสาธิต จุดมุ่งหมาย บทบาท และทิศทาง", ในสาธิตศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2530). คุณภาพชีวิตที่เด็กไทยใฝ่ฝัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา.

- .(2545). กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- มัทนี เกษกมล. (2526). ปรัชญาการศึกษาตามแบบของ ว. ชูคอมลิสกี. กรุงเทพฯ : สหสารการพิมพ์.
- มานพ ถนอมศรี. (2538). ศิลปะในหัวใจเด็ก: การเลี้ยงลูกให้เป็นอัจฉริยะ. กรุงเทพฯ : มิติใหม่การพิมพ์.
- มณฑา ไกรทิม. (2531). เทคนิคการสอนศิลปะศึกษา. วารสารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ภัทรา สุนทรทรัพย์. (2505). พัฒนาการทางศิลปะของเด็กไทยในชั้นประถมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนประถมสาธิตแห่งหนึ่งในจังหวัดหนึ่งในจังหวัดพระนคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . ถ่ายเอกสาร.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: แม็ค.
- ราตี ทองสวัสดิ์. (2533). แนวการจัดประสบการณ์ ระดับปฐมวัยศึกษา ในเอกสารการสอนชุดวิชา ผูกอบรมครู และผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู เด็กปฐมวัย หน่วย 1-5. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- รณรงค์ รื่นกิจ. (2539). ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะศึกษาสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ก.ศ.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .ถ่ายเอกสาร
- เลิศ อานันท์นะ. (2523). ศิลปะในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : กราฟฟิคอาร์ต.
- .(2532). ศิลปะเด็ก: ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ . กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- .(2535). เทคนิควิธีสอนศิลปะเด็ก. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- .(2539). บันดินให้เป็นดาว ประติมากรรมของเด็กรุ่นใหม่ในแม่และเด็ก . กรุงเทพฯ : แปลน
- วนิดา ศิลปกิจโกศล. (2540). การศึกษาผลของการจัดกิจกรรม การปั้นแบบชี้แนะ กึ่งชี้แนะ และแบบอิสระที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิจิตรา วิเศษสมบัติ. (2539). การศึกษาความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ความคิดรวบยอด ประกอบการสนทนา ในกิจกรรมการปั้น . ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. . กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2530). ศิลปะเด็ก: สภาพปัจจุบันและอนาคต. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- .(2532). ศิลปะเด็ก: ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ . กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- .(2535). วิสัยทัศน์การศึกษา. นนทบุรี : เอสอาร์ พรินตติ้ง.
- วิชาการ,กรม. (2534). คู่มือหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533). กรุงเทพฯ: การศาสนา.
- .(2534). ความคิดสร้างสรรค์ หลักการ ทฤษฎีการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- วิเชียร อินทรกระตึก. (2539). ประติมากรรม. กรุงเทพฯ: อักษรภาพิพัฒน์.

- วิบูลย์ ลิ้มสุวรรณ. (2529). "ของเล่นพื้นบ้าน" : "การสร้างสรรค์และจินตนาการ", ในสรุปรายงานการสัมมนาทางวิชาการเรื่องศิลปเด็ก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- วิรุณ ตั้งเจริญ. (2538). "คำประกาศพื้นฐานของครูศิลปศึกษา" ใน สหุจิบัตรนิทรรศการศิลปะโรงเรียนสาธิตสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ . ถ่ายเอกสาร
- . (2532). วัฒนธรรมการศิลปศึกษา สุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน.เอกสารสัมมนาศิลปะ. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ
- . (2539). ศิลปศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- . (2539). ประวัติศาสตร์และการออกแบบ. กรุงเทพฯ : คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- . (2540). ศิลปะพินิจ. กรุงเทพฯ : ดันอ้อ แกรมมี.
- วิรัตน์ พิชญ์ไพบุลย์. (2527). ศิลปนิยม. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2531). ศิลปะในโรงเรียนประถม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- . (2533). ศิลปะในโรงเรียนประถม. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- วรรณารถ วัชรธรและคณะ. (2531). โรงเรียนสาธิตกับหลักสูตร,ในสาธิตศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรวรรณ เหมชะญาดิ. (2535). ผลของการกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดของกาเย่ที่มีต่อความสามารถในการรับรู้ทางด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์กศ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระบุทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ : บริษัท แอล พี เพรส จำกัด. สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย. (2526). เอกสารการสอนชุดสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7. กรุงเทพฯ :ชวนพิมพ์.
- . (2532). เอกสารสอนชุดวิชาฝึกอบรมครูและผู้เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 6-10. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุรพงษ์ ด่านลักษณ์โยธิน. (2535). การเปรียบเทียบผลการเรียนศิลปศึกษา และทัศนคติต่อการปั้นรูปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนตามคู่มือครู. ปรินญา นิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . ถ่ายเอกสาร.
- สุชา จันทรโสม. (2527). จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ. ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุชาติ สุกโกษะ. (2527). ศิลปเด็ก: โลกทัศน์และจินตนาการ. มิตรครู : กรุงเทพ : โอเดียนสโตร์.
- สมชาย พรหมสุวรรณ. (2538). รายงานการวิจัยเรื่องพัฒนาการทางศิลปะของเด็กวัย 5 -12 ปี . ภูเก็ต : สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- เสาวนีย์ ลิกขาบัณฑิต. (2528). การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

- เสาวนีย์ บุญยะฤทธิ์. (2538). *ผลของการสอนโดยวิธีสังเกตที่มีต่อการรับรู้ทางศิลปะของเด็กอายุ 4-7 ปี*. วิทยานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- หรรษา นิลวิเชียร. (2535). *ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- อารี เกษมวโรติ. (2533). *ผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มและกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ปกติที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันและแบบรักทนุถนอม*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร . ถ่ายเอกสาร.
- อารี พันธุ์มี. (2540). *จิตวิทยาการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ : เอสแอนด์อาร์พีพรินติ้ง.
- อารี สุทธิพันธ์. (2532). *ประสบการณ์สุนทรียะ*. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- อุบล เล่นวารี. (2541). *เพชรยอดมงกุฎ*. กรุงเทพฯ : พีเอเลิฟวิ่ง.
- องค์การ อิมทรีมพอร์รี่ และคนอื่น ๆ. (2526). *กิจกรรมสร้างเสริมลักษณะนิสัย เด็กปฐมวัยด้วยศิลปะ เอกสารการสอนชุดวิชาการสร้างเสริมลักษณะนิสัยเด็กปฐมวัยหน่วยที่1*. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช.
- เฮเลน กิตติพรพิมล. (2521). *ผลการเรียนในโรงเรียนที่มีต่อการรับรู้ความลึกของภาพ 2 มิติ ของเด็กอายุ 5 ปี และ 6 ปี*. วิทยานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- Amheim, Rudolf. (1969). *Art and visual perception*. London : Faber and Faber.
- Brenda, S.S. (1991, October). "Changes in Children ' s Event Memory as a Function of Experience(Memory)." *Dissertation Abstracts International*. 2326. B.
- Brown, E. V. (1975). *Developmental characteristics of clay figures made by children age three through age eleven*. Studie in Art Education.
- DeCecco, John p.(1986). *The Psychology of learning and instruction*. New Jersey : Prentice – Hall.
- Diane E. Sally. (1992). *Human Development. Fifth edition*. New York : Macmillan Company
- Elsner Elliot. (1974). *Examining some myths in Art Education*. New York : Delmar.
- Gesell Ilg. (1979). *Child Development*. New York : Harper & Brother.
- Gilley, Jeanne Mack and Gilly, Bill. (1980). *Early Childhood development and Education 2nd ed*. Albany, New York : Delman Publisher Inc.
- Golomb,Claire. (1974). *Young Children's Sculpture and Drawing ; A study in representational development*. Cambridge,Mass : Harvard University Press.
- Grossman, Ellin. (1980). *Effects of instructional experience in clay modeling skill on modeled human figure representation in preschool children*. Studies in Art Education.
- Hallman, Ralph J. *Training Creative Thinking*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Hangen,Margarat A. (1974). *Picture Perception L Toward a Theoretical Model* .New York : Prager.
- Hardiman,George W.(1975,Februry). "Influence of Style and Subject Matter on the Development of Children's Art Preferences,"*Student in Art Education*. 19(1):20-25.

- Linderman, E.W.; and Linderman, W.(1977). *Crafts for the classroom*. New York: Macmillan
- Lowenfeld. (1957). *Creative and Mental Growth*. United States of America : the Macmillan New York.
- , (1987). *Creative and Mental Growth*. New York: The Macmillan Publishing Company.
- Maurice Galton. (1990). *Assessing Science in the Primary Classroom*. London: Paul Chapman.
- Mattil, E. L. (1981). *Meaning in children's art*. New York : Prentice-Hall.
- Maier, Henry W. (1965). *Three Theories of Child Development*. New York: Harper & Row.
- Miller, H (1973). *The first elementary today*. And ed. New York: Holt, Rinehart and Winston
- Mayseky, Mary. (1995). *Creative Activities for young children*. New York : Delmar.
- Schirmacher, R (1988). *Art and Creative Development for Young Children*. New York : Delmer.
- Skophammer, D. M. (1999). *Changing faces in the art room. Working with plasticine clay : Art and Activities*.
- Kallogg, Rhoda. (1969). *Analyzing children ' s art*. Palo Alto: Mayfield.
- Peterson, H.T. Kindergarten. (1958). *The key to Child Growth*. New York : Exposition Press.
- Phillops, Lori J. (1994, February). *A Study of Early Childhood Education Understanding of Preschooler in school Contexts (Social Interaction)*: Dissertation Abstracts International.
- Regan William B. and Gene D. (1971). *Modern Elementary Curriculum* 4th ed. New York : Holt Rinehart and Winston.

ภาคผนวก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. เอกสารการดำเนินการวิจัย

ภาคผนวก ข. เครื่องมือสำหรับการวิจัย

ภาคผนวก ค. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ภาคผนวก ง. การประเมินผล

ภาคผนวก จ. ภาพประกอบการจัดกิจกรรม

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก. เอกสารการดำเนินการวิจัย

ที่ ทม 1012/ ๐๔๔๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

มกราคม 2546

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นชอบเพื่อการศึกษา

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวกรรณมล บุตรขาว นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาก่อสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ" โดยมี รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนปั้น กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 40 คน ในระหว่างเดือนมกราคม 2546

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตขอความเห็นชอบ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวกรรณมล บุตรขาว ได้จัดกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร วรรณานท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากต้องการสอบถามข้อมูล กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์มือถือ 01-7797625

ที่ ทม 1012/ ๐326

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 มกราคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์เลิศ อนันตนะ

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน และแผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวกรองกมล บุตรขาว นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ” โดยมี รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ท่าน เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการสอนกิจกรรมปั้น เพื่อการศึกษา การสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบประเมิน ให้ นางสาวกรองกมล บุตรขาว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์นภาพร หะวานนท์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากต้องการสอบถามข้อมูล กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ มีคดี 01-7797625

ที่ ทม 1012/ 0324

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

13 มกราคม 2546

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน และแผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวกรรณมล บุตรขาว นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษากาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ” โดยมี รองศาสตราจารย์วรรณรัตน์ ตั้งเจริญ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์นวลลออ ทินานนท์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มานัส มีไข และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สิริโฉม ไตรงเทียง เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนกิจกรรมปั้นเพื่อการศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมิน และแผนการสอน ให้ นางสาวกรรณมล บุตรขาว และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ภาภรณ์ หะวานนท์)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 02-664-1000 ต่อ 5731, 5618

โทรสาร. 02-258-4119

หมายเหตุ : หากต้องการสอบถามข้อมูล กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์มือถือ 01-7797625

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข. เครื่องมือสำหรับการวิจัย

แผนการสอน กิจกรรมบ้านที่ 1
 วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 เรื่อง ขดสร้างสรรค์ 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. **สาระการเรียนรู้**

การปั้นนั้นมุ่งเน้นให้เด็ก รู้จักเรื่องของการใช้กล้ามเนื้อในหัวข้อกิจกรรม “ขดสร้างสรรค์” โดย การศึกษากระบวนการนวดดิน ตีดิน คลึงดิน และรู้จักรูปร่างรูปทรง ขนาดของสิ่งของต่าง ๆ ด้วยการเริ่มจาก การปั้นเป็นก้อนกลมและคลึงเป็นเส้นกลม ก่อนที่จะสร้างสรรค์เป็นผลงานปั้น

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้**

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นสิ่งของต่างๆ ด้วยดินเส้นขดตามจินตนาการได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. **เนื้อหา**

ความเข้าใจเรื่องรูปร่าง รูปทรงพื้นฐาน ประกอบกับการใช้กล้ามเนื้อในการปั้นเป็นก้อนกลม ก่อน คลึงเป็นเส้นรวมถึงการตกแต่งการปั้นและสามารถสร้างผลงานตามจินตนาการได้

4. **กิจกรรมการเรียนรู้การสอน**

- 4.1 อภิปรายเรื่องการทำให้นิ่ม การตีดิน การนวดดิน การคลึงดิน
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นจากดินเส้นขดตามจินตนาการ ในหัวข้อ “ขดสร้างสรรค์”
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. **สื่อและอุปกรณ์**

- 5.1 ดินน้ำมัน และ แผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. **การประเมินผล**

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20 คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมบ้านที่ 2
 วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 เรื่อง บ้านของฉัน 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. สาระการเรียนรู้

กิจกรรมศิลปะที่แสดงออกผ่านผลงานปั้น ถ่ายทอดรูปทรงจากธรรมชาติ วัตถุสิ่งของโดยใช้รูปทรงเรขาคณิตเป็นส่วนประกอบ ซึ่งอาจใช้วัสดุหรือเครื่องมือที่มีโครงสร้างรอบนอกรูปทรงเรขาคณิตมาดัดตั้งขึ้นงาน ถ่ายทอดประสบการณ์และความรู้สึกสัมผัส เปรียบเทียบรูปทรงตามธรรมชาตินำมาประกอบเป็นผลงานในหัวข้อกิจกรรม “บ้านของฉัน” ที่มุ่งเน้นให้เด็กเรียนรู้ถึงรูปทรงที่หลากหลาย โดยผ่านการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมบริเวณบ้าน เช่น บ้าน รั้วบ้าน ต้นไม้ ดอกไม้

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นเรื่องราวตามจินตนาการได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายส่วนประกอบผลงานปั้นเรื่อง“บ้าน”ได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. เนื้อหา

กระบวนการปั้นเรื่องบ้านของฉัน ประกอบด้วยรูปทรงเรขาคณิต และ รูปทรงอิสระ

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

- 4.1 อภิปรายเรื่อง “บ้านของฉัน” ว่าประกอบด้วยอะไรบ้าง(ประตู หน้าต่าง ตัวบ้าน ฝ้ายบ้าน หลังคา ฯลฯ)
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ ในหัวข้อ “บ้านของฉัน”
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. สื่อและอุปกรณ์

- 5.1 ดินน้ำมัน และ แผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. การประเมินผล

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		
2. เนื้อหา	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมบันทึกที่ 3
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง สมาชิกในครอบครัว 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. **สาระการเรียนรู้**

เป็นกิจกรรมแสดงออกด้านความจำด้วยกระบวนการปั้น โดยถ่ายทอดจากโครงร่างของส่วนประกอบของร่างกาย ซึ่งผู้ปั้นจะต้องมีการแก้ปัญหา การกำหนดรูปแบบ ตามปรากฏการณ์ที่มองเห็นจากความเป็นจริง หัวข้อกิจกรรมคือ “สมาชิกในครอบครัว” ลักษณะกิจกรรมให้นักเรียนจำแนกรายละเอียดของคนได้ เช่น ลักษณะเด่นของพ่อ(ผู้ชาย),แม่(ผู้หญิง),พี่,น้อง รู้จักรูปร่างลักษณะ และส่วนประกอบของคนคือ ส่วนหัว ผมน หู ตา จมูก ปาก ลำคอ, ส่วนลำตัว แขน มือ นิ้วมือ, ส่วนขา เท้า นิ้วเท้า

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้**

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นคนได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกถึงจินตนาการจากการสังเกตสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้

3. **เนื้อหา**

ศึกษาลักษณะของคนว่า ประกอบด้วย ส่วนหัว มีผม หู ตา จมูก ปาก ลำคอ ส่วนตัว มีแขน มือ และ นิ้วมือ ส่วนขา มีเท้าและนิ้วเท้า มือซ้ายขวาแยกแยะเพศหญิงและชาย เสื้อผ้า

4. **กิจกรรมการเรียนการสอน**

- 4.1 อภิปรายเรื่อง “สมาชิกในครอบครัว” ว่า มีใครบ้าง, คนมีส่วนประกอบอะไรบ้าง (ส่วนหัว,ส่วนตัว,ส่วนขา,ผม,หู,ตา,จมูก,ปาก,คอ,แขน,มือ,นิ้วมือ,เท้า,นิ้วเท้า)
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ ในหัวข้อ “สมาชิกในครอบครัว”
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. **สื่อและอุปกรณ์**

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. **การประเมินการประเมินผล**

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมบ้านที่ 4
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง อาชีพอัฒน **1 คาบเรียน (50 นาที)**

1. สารการเรียนรูั

เป็นกิจกรรมที่แสดงออกทางศิลปะผ่านการปั้น โดยถ่ายทอดจินตนาการ ร่วมกับการจัดองค์ประกอบของผลงาน ในหัวข้อกิจกรรม "อาชีพอัฒน" ซึ่งลักษณะกิจกรรมมุ่งให้เรียนรูัถึง การจัดช่องว่าง จุดเด่นของผลงาน อันเป็นเรื่องราวของอาชีพต่าง ๆ ในจินตนาการของนักเรียนแต่ละคน จากการสังเกตและจากประสบการณ์ของตัวนักเรียนเอง

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นคนอาชีพต่าง ๆ ตามจินตนาการได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. เนื้อหา

ศึกษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของคน และลักษณะเฉพาะอันเป็นองค์ประกอบของแต่ละอาชีพ

4. กิจกรรมการเรียนการสอน

- 4.1 เล่นเกมไปคำ โดยแบ่งนักเรียนเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มละ 7 คน เด็กที่เหลือจะทำหน้าที่เป็นผู้ไปคำให้แต่ละกลุ่มทาย กลุ่มใดทายถูกต้องมากที่สุดกลุ่มนั้นชนะ คำที่ครูไปให้นักเรียนทายจะเป็นคำที่เกี่ยวกับอาชีพของบุคคลต่าง ๆ ในชุมชน เช่น เป็นผู้หญิง....แต่งชุดสีขาว.....สวมหมวกขาว....(พยาบาล)
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ ในหัวข้อ "อาชีพอัฒน"
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. สื่อและอุปกรณ์

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. การประเมินการประเมินผล

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมขั้นที่ 5
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง เที้ยวสวนสัตว์ 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. **สาระการเรียนรู้**

กิจกรรมการปั้นอันเป็นกระบวนการแสดงออกทางศิลปะ และสร้างความรู้สึกร่วมกันได้อย่างเป็นจริงในหัวข้อกิจกรรม “เที้ยวสวนสัตว์” โดยเป็นการปั้นเรื่องราวตามจินตนาการและประสบการณ์ที่เคยพบเห็นการปั้นสัตว์แต่ละประเภทจะมีลักษณะรูปร่างต่างกัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนรู้จักรูปร่างลักษณะต่าง ๆ ของสัตว์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ช่วยพัฒนาการแสดงออกและความคิดสร้างสรรค์

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้**

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นสัตว์ได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถบอกประโยชน์ของสัตว์และการอนุรักษ์ได้
- 2.4 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. **เนื้อหา**

ศึกษาเรื่องรูปร่างลักษณะของสัตว์ประเภทต่างๆ เข้าใจถึงความแตกต่างของสัตว์แต่ละประเภท

4. **กิจกรรมการเรียนรู้การสอน**

- 4.1 ร่วมกันอภิปรายเรื่องใครเคยไปเที่ยวสวนสัตว์บ้างพบเห็นสัตว์อะไรบ้าง
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. **สื่อและอุปกรณ์**

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. **การประเมินการประเมินผล**

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมปั้นที่ 6
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. สาระการเรียนรู้

กิจกรรมการปั้นเป็นกระบวนการแสดงออกทางศิลปะ ด้วยรูปทรง 3 มิติ โดยคำนึงความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงและบริเวณว่าง องค์ประกอบของผลงาน และสร้างความรู้สึกร่วมกันได้อย่างเป็นจริงในหัวข้อกิจกรรม "โลกใต้น้ำในจินตนาการ" เพื่อแสดงความรู้สึกร่วมกันที่มีต่อโลกใต้น้ำ และสภาพแวดล้อม ด้วยการบังคับวัสดุปั้นให้แปรสภาพไปตามความต้องการเป็นเรื่องราวตามจินตนาการ

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นเรื่องราวตามจินตนาการได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. เนื้อหา

ศึกษาลักษณะของรูปทรงต่าง ๆ และสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ความประทับใจ ตามจินตนาการ และความรู้สึกของแต่ละคนเป็นผลงานปั้น

4. กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

- 4.1 ครูและนักเรียนอภิปรายถึงประสบการณ์ความประทับใจความงามของโลกใต้น้ำ
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ ในหัวข้อ "โลกใต้น้ำในจินตนาการ"
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. สื่อและอุปกรณ์

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. การประเมินการประเมินผล

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20 คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		
2. เนื้อหา	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมวันที่ 7
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. สาระการเรียนรู้

กิจกรรมการปั้นเป็นกระบวนการแสดงออกทางศิลปะที่สามารถสร้างรูปทรง 3 มิติ สร้างความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงและบริเวณว่างเพื่อสร้างสรรค์ผลงานจากจินตนาการและประสบการณ์ของแต่ละคน ในหัวข้อกิจกรรม “ผลไม้ที่ฉันชอบ” โดยคำนึงถึงองค์ประกอบของผลงาน

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นผลไม้ต่าง ๆ ได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถบอกลักษณะของผลไม้แต่ละชนิดได้
- 2.4 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. เนื้อหา

ผลไม้แต่ละประเภทมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปทั้งรูปร่าง-รูปทรง และสี

4. กิจกรรมการเรียนรู้

- 4.1 ให้นักเรียนดูภาพผลไม้ชนิดต่าง ๆ แล้วร่วมกันอภิปรายเรื่องผลไม้ที่นักเรียนรู้จัก
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ ในหัวข้อ “ผลไม้ที่ฉันชอบ”
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. สื่อและอุปกรณ์

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น และวัสดุตกแต่ง

6. การประเมินการประเมินผล

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมบันทึกที่ 8
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง กล้องปริศนา 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. **สาระการเรียนรู้**

การปั้นจากวัตถุดิบผสมเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กมีประสบการณ์ในการสัมผัส ในหัวข้อกิจกรรม “กล้องปริศนา” โดยการสัมผัสวัตถุหลากหลายซึ่งไม่สามารถมองเห็นวัตถุเหล่านั้น และสามารถแปรความรู้สึกลสัมผัสแสดงออกตามจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ สร้างผลงานปั้น

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้**

- 2.1 นักเรียนสามารถถ่ายทอดความรู้สึกตามจินตนาการจากการสัมผัสเป็นผลงานปั้นได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. **เนื้อหา**

สัมผัสวัตถุด้วยมือ จินตนาการตามรูปทรงต่าง ๆ ที่ได้สัมผัส และถ่ายทอดเป็นผลงานปั้น

4. **กิจกรรมการเรียนการสอน**

- 4.1 ครูนำกล่องทึบที่บรรจุสิ่งของไว้ แล้วให้นักเรียนสัมผัสวัตถุต่าง ๆ ที่อยู่ในกล่องทึบด้วยมือเปล่า โดยที่นักเรียนไม่สามารถมองเห็นสิ่งของ
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามจินตนาการ ที่ได้สัมผัสวัตถุต่าง ๆ ว่ามีอะไรบ้าง
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. **สื่อและอุปกรณ์**

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น
- 5.3 วัตถุดิบสัมผัส ได้แก่ เส้นไหม มันทก แกนทิชชู ตัวหนีบ มักกะโรนี ไข่พลาสติก หลอดยา ขวดสี

6. **การประเมินการประเมินผล**

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมบันทึกที่ 9
 วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
 เรื่อง ฟังไปปั้นไป 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. **สาระการเรียนรู้**

การปั้นจากเพลงในหัวข้อกิจกรรม “ฟังไปปั้นไป” เป็นการสร้างสรรค์ผลงานปั้นจากจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์จากเนื้อหาเพลง หรือทำนองของบทเพลง ประกอบกับประสบการณ์ส่วนตัว ปรับเปลี่ยนความรู้สึกจากการฟัง สร้างเป็นผลงานปั้นโดยคำนึงถึงองค์ประกอบของผลงาน

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้**

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นเรื่องราวตามจินตนาการได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. **เนื้อหา**

การปั้นตามจินตนาการจากบทเพลงชานากักบูเหง่า โดยคำนึงถึงการจัดองค์ประกอบของเรื่องราวตัวละคร บรรยากาศ และมีจุดสนใจ ตามเนื้อหาของบทเพลง

4. **กิจกรรมการเรียนรู้การสอน**

- 4.1 ครูเปิดเพลง “ชานากักบูเหง่า” ให้เด็กฟังและร่วมกันร้อง
- 4.2 ให้นักเรียนปั้นตามเนื้อหาของบทเพลง และนำมาจัดวางให้สวยงาม
- 4.3 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. **สื่อและอุปกรณ์**

- 5.1 ดินน้ำมัน และแผ่นรองปั้น
- 5.2 เครื่องเล่นเทป, เทปเพลง “ชานากักบูเหง่า”

6. **การประเมินการประเมินผล**

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20 คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แผนการสอน กิจกรรมปั้นที่ 10
วิชาทัศนศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
เรื่อง ดินเหนียว 1 คาบเรียน (50 นาที)

1. **สาระการเรียนรู้**

เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้เด็กได้แสดงออกทางด้านการปั้นด้วยการใช้ดินเหนียว เพื่อพัฒนาการรูปแบบในการสร้างสรรค์งานปั้น ในหัวข้อกิจกรรม “ดินเหนียว” เพื่อถ่ายทอดจินตนาการด้วยรูปแบบหุ่นตัว และแกะสลัก รวมทั้งเทคนิคอิสระอันจะเป็นพื้นฐานในการสร้างผลงานในขั้นสูงต่อไป

2. **จุดประสงค์การเรียนรู้**

- 2.1 นักเรียนสามารถปั้นหุ่นตัวเรื่องราวตามจินตนาการได้
- 2.2 นักเรียนสามารถอธิบายประกอบผลงานปั้นได้
- 2.3 นักเรียนสามารถแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ได้

3. **เนื้อหา**

การปั้นด้วยดินเหนียว โดยใช้จินตนาการการจัดองค์ประกอบ จากเส้นลักษณะต่าง ๆ มาเชื่อมต่อกัน โดยคำนึงถึงรูปร่าง-รูปทรง จังหวะ ช่องไฟ และการเพิ่มเติมส่วนหุ่นเพื่อความสมบูรณ์

4. **กิจกรรมการเรียนรู้การสอน**

- 4.1 ครูเตรียมดินเหนียวโดยนวดแล้วคลึงให้เป็นแผ่นสี่เหลี่ยมขนาดประมาณ 6 x 6 นิ้ว
- 4.2 ให้นักเรียนนำแผ่นดินเหนียว มาปั้นและแกะสลักให้เป็นลวดลายต่าง ๆ ตามจินตนาการ
- 4.3 นำดินมาตัด หรือคลึงเป็นแผ่นบาง ๆ ตัด ปะเพิ่มเติม
- 4.4 นักเรียนแสดงผลงาน และเล่าให้ครูและเพื่อน ๆ ร่วมกันวิจารณ์ผลงาน

5. **สื่อและอุปกรณ์**

- 5.1 ดินเหนียว
- 5.2 อุปกรณ์ปั้น

6. **การประเมินการประเมินผล**

เกณฑ์ประเมินผลกิจกรรม	เต็ม 20คะแนน	ได้คะแนน	รวมคะแนน
1. ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	5 คะแนน		เกณฑ์คุณภาพ อยู่ในระดับ
2. เนื้อหา	5 คะแนน		
3. องค์ประกอบของผลงาน	5 คะแนน		
4. แนวคิดการสร้างผลงาน	5 คะแนน		

แบบบันทึกการสร้างผลงานปั้นของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง :

แบบบันทึกฉบับนี้ใช้ในการสังเกตกระบวนการทำงานและวิเคราะห์ผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนตามแผนการสอนกิจกรรมปั้น 10 กิจกรรมดังนี้

- กิจกรรมที่ 1 : ขุดสร้างสรรค์
- กิจกรรมที่ 2 : บ้านของฉัน
- กิจกรรมที่ 3 : สมาชิกในครอบครัว
- กิจกรรมที่ 4 : อาชีพในฝัน
- กิจกรรมที่ 5 : เทียบสวนสัตว์
- กิจกรรมที่ 6 : โลกใต้น้ำในจินตนาการ
- กิจกรรมที่ 7 : ผลไม้ที่ฉันชอบ
- กิจกรรมที่ 8 : กล้องปริศนา
- กิจกรรมที่ 9 : ฟังไปปั้นไป
- กิจกรรมที่ 10 : ดินเนอร์มิต

โดยแบบบันทึกประกอบด้วย แบบบันทึกกิจกรรมปั้น แบบสังเกตกระบวนการทำงานปั้น และตารางวิเคราะห์ผลงานปั้น ซึ่งเป็นแบบบันทึกประกอบการสัมภาษณ์เพื่อประโยชน์ต่อการวิจัยเรื่อง การศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการ จัดกิจกรรมศิลปะ

แบบบันทึกกิจกรรมบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ข้อ.....ที่.....เลขที่.....วันที่เก็บข้อมูล.....

กิจกรรมที่.....เรื่อง.....

ขั้นตอนการป็น.....

[illegible]

แนวคิด(บันทึกตามคำบอกเล่า).....

[illegible]

.....ผู้บันทึก

แบบสังเกตกระบวนการทำงานนี้
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....วันที่เก็บข้อมูล.....

คำชี้แจง: ใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับการสังเกตกระบวนการทำงาน

กระบวนการทำงาน	กิจกรรมที่									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. การเตรียมเครื่องมือ.....										
2. การวางแผนในการทำงาน.....										
3. การใช้เครื่องมือได้อย่างคล่องแคล่ว.....										
4. ทำงานมีระเบียบ,ถูกตามขั้นตอน.....										
5. การถ่ายทอดผลงานตามจินตนาการ.....										
6. ความสนใจตั้งใจในการทำงาน.....										
7. ความเชื่อมั่นในการทำงาน										
8. ความสนุกสนานในการทำงาน.....										
9. การแก้ปัญหาในขณะทำงาน.....										
10. สำนวณข้อบกพร่องของงาน.....										
11.การตกแต่งและจัดวางผลงาน.....										
12 การเก็บรักษาเครื่องมือ.....										

.....ผู้สังเกต

ตารางวิเคราะห์ผลงานบ้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

คำชี้แจง : พิจารณาผลงานบ้านแล้วทำเครื่องหมาย ✓ ตามลักษณะผลงาน

ที่	ประเด็นวิเคราะห์	มี	ไม่มี
1	รูปแบบการบ้าน		
	แบบลอยตัว		
	แบบหนุนต่ำ		
	แบบหนุนสูง		
	แบบเกาะสลัก		
2	เทคนิคการบ้าน		
	การนวดและการคลึงดิน		
	การทุบดิน		
	การเพิ่มเข้า - เอาออก		
	การตัดดิน		
	การขุดเป็นเส้น		
	การขึ้นรูปแบบแผ่น		
	การกดประทับ		
3	การปั้นคน		
	แบบก้านนำมาต่อกัน		
	แบบโครงร่างมีรายละเอียดของใบหน้า		
	แบบโครงร่างไม่มีรายละเอียดของใบหน้า		
	แบบจัดเรียงเฉพาะใบหน้า		
4	ลักษณะการบ้าน		
	แบบหลายหน่วยต่อกัน		
	แบบหน่วยเดียว		
	แบบลายเส้นโครงร่าง		
	แบบแผ่นกลม		
	แบบกลมลูกบอล		
	แบบฉีกเป็นแผ่นมาติด		
	แบบใช้สีตามความพอใจ		
5	การจัดวางผลงาน		
	วางราบขนานกับแผ่นรองบ้าน		
	วางตั้งไม่ยึดติดกับแผ่นรองบ้าน		
	วางยึดติดกับแผ่นรองบ้าน		
	จัดวางเป็นเรื่องราว		
6	การตกแต่งผลงาน		
	นำรายละเอียดย่อมาต่อประกอบ		
	ขีดขีดให้เป็นรอยบนพื้นผิว		
	ตกแต่งด้วยวัสดุอื่น ๆ		

ภาคผนวก

ภาคผนวก ค. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

**แบบประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
การศึกษาการสร้างผลงานปั้น
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ**

คำชี้แจง

แบบประเมินความคิดเห็นนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเกี่ยวกับการศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการจัดกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นการตรวจสอบคุณภาพในส่วนที่เป็นเครื่องมือในส่วนที่เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัยโดยจะนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาประมวลและสรุปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของเครื่องมือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

แบบประเมิน แบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1	สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ
ตอนที่ 2	เกี่ยวกับเครื่องมือสำหรับการวิจัย
	- แผนการสอนกิจกรรมปั้น
	- แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการปั้น
ตอนที่ 3	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ข้อมูลที่ได้จากความคิดเห็นนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาการสร้างผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดกิจกรรมศิลปะ ดังนั้นจึงขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ตามความเป็นจริง และขอขอบพระคุณท่านผู้เชี่ยวชาญในความกรุณาของท่านมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้เชี่ยวชาญ

ชื่อ.....
 ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 สถาบัน สถานที่ทำงาน.....

ตอนที่ 2 เครื่องมือสำหรับการวิจัย

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องหมายเลขที่แสดงน้ำหนักความคิดเห็นของท่าน

5	หมายถึง	เหมาะสมที่สุด
4	หมายถึง	เหมาะสมมาก
3	หมายถึง	เหมาะสมปานกลาง
2	หมายถึง	เหมาะสมน้อย
1	หมายถึง	เหมาะสมน้อยที่สุด

แผนการสอนกิจกรรมนี้	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. ความเหมาะสมของแผนการสอน					
1.1 เรื่อง ขดสร้างสรรค์.....					
1.2 เรื่อง บ้านของฉัน.....					
1.3 เรื่อง สมาชิกในครอบครัว.....					
1.4 เรื่อง อาชีพในฝัน.....					
1.5 เรื่อง เทียวสวนสัตว์.....					
1.6 เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ.....					
1.7 เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ.....					
1.8 เรื่อง กล้องปริศนา.....					
1.9 เรื่อง ฟังไปบันทึกไป.....					
1.10 เรื่อง ผ่านนมิต.....					
2. ความเหมาะสมของจุดประสงค์การเรียนรู้					
1.1 เรื่อง ขดสร้างสรรค์.....					
1.2 เรื่อง บ้านของฉัน.....					
1.3 เรื่อง สมาชิกในครอบครัว.....					
1.4 เรื่อง อาชีพในฝัน.....					
1.5 เรื่อง เทียวสวนสัตว์.....					
1.6 เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ.....					
1.7 เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ.....					
1.8 เรื่อง กล้องปริศนา.....					
1.9 เรื่อง ฟังไปบันทึกไป.....					
1.10 เรื่อง ผ่านนมิต.....					

แผนการสอนกิจกรรมบ้าน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
3. ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน					
3.1 เรื่อง ขุดสร้างสระ.....					
3.2 เรื่อง บ้านของฉัน.....					
3.3 เรื่อง สมาชิกในครอบครัว.....					
3.4 เรื่อง อาชีพในฝัน.....					
3.5 เรื่อง เทียวสวนสัตว์.....					
3.6 เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ.....					
3.7 เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ.....					
3.8 เรื่อง กล้องปริศนา.....					
3.9 เรื่อง ฟังไปบันทึก.....					
3.10 เรื่อง ผ่านนมิต.....					
4. ความเหมาะสมของสื่อการสอน					
4.1 เรื่อง ขุดสร้างสระ.....					
4.2 เรื่อง บ้านของฉัน.....					
4.3 เรื่อง สมาชิกในครอบครัว.....					
4.4 เรื่อง อาชีพในฝัน.....					
4.5 เรื่อง เทียวสวนสัตว์.....					
4.6 เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ.....					
4.7 เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ.....					
4.8 เรื่อง กล้องปริศนา.....					
4.9 เรื่อง ฟังไปบันทึก.....					
4.10 เรื่อง ผ่านนมิต.....					
5. การประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์					
1.1 เรื่อง ขุดสร้างสระ.....					
1.2 เรื่อง บ้านของฉัน.....					
1.3 เรื่อง สมาชิกในครอบครัว.....					
1.4 เรื่อง อาชีพในฝัน.....					
1.5 เรื่อง เทียวสวนสัตว์.....					
1.6 เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ.....					
1.7 เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ.....					
1.8 เรื่อง กล้องปริศนา.....					
1.9 เรื่อง ฟังไปบันทึก.....					
1.10 เรื่อง ผ่านนมิต.....					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

1. เกี่ยวกับแผนการสอนกิจกรรมการปั้น

.....

.....

.....

2. เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมปั้น

.....

.....

.....

3. เกี่ยวกับการสังเกตกระบวนการทำงาน

.....

.....

.....

4. เกี่ยวกับแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการปั้น

.....

.....

.....

5. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ภาคผนวก

ภาคผนวก ง. การประเมินผล

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบ้น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 1 ขดสร้างสรรค์

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	4	3	3	4	14	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	3	3	4	3	13	พอใช้
3	ด.ช. อณิน ศิริชาติชัย	4	4	3	3	14	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุวัณษ์	4	4	4	4	16	ดี
6	ด.ญ. ชุตินณพณ์ ปทะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนอิม	4	4	4	4	16	ดี
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ชวธรรม รัตนติลก ณ ภูเก็ท	4	3	4	4	14	พอใช้
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวิวัฒน์	3	3	4	3	13	พอใช้
14	ด.ช. นรัญจ์ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัช ไพเรว	4	3	3	3	13	พอใช้
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวิรุฬห์	4	3	3	3	13	พอใช้
20	ด.ญ. พิชญ์สินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงคาอุยฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรศัย วิชิตพรชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วิรุฒมเสน	4	3	3	3	13	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยู่ธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิตา ชินนิยมพานิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตรเจริญ	3	3	4	4	14	พอใช้
28	ด.ช. วรธม มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วริษฐา สระพัฒน์	3	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริษฐา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรุจ ไธนฮาร์ด ชุนเนอร์	3	3	4	4	14	พอใช้
34	ด.ช. สรวิ มุลศาสตร์	4	4	4	3	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เจ็ดฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิมศิริสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริญชัย วรณมณีโรจน์	4	4	4	4	16	ดี
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบ้าน
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 2 บ้านของฉัน

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	4	4	4	4	16	ดี
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	3	3	4	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	4	4	3	3	14	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุรักษ์	4	3	3	4	14	พอใช้
6	ด.ญ. ชุติมณพณ์ ปทะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	4	14	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนอิม	4	3	4	4	15	พอใช้
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ธาวรรณ รัตนดิลก ณ ภูเก็ต	3	3	4	3	13	พอใช้
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวัฒน์ศิริ	4	4	4	4	16	ดี
14	ด.ช. นริยชัย ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัย ไปเร็ว	4	3	3	3	13	พอใช้
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวร	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวีรพห์	4	3	3	3	13	พอใช้
20	ด.ญ. พิษณุสินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรชัย วิชิตพรชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วีรพัฒน์เสน	4	3	3	3	13	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยู่ธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	3	3	14	พอใช้
26	ด.ญ. รมิตา ชินนิมพพาณิชย์	3	3	4	4	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตร์เจริญ	4	4	4	5	17	ดี
28	ด.ช. วรเมธ มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	4	16	ดี
29	ด.ญ. วริชญา สุระพัฒน์	3	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริชญา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศิริรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	4	3	4	4	16	ดี
34	ด.ช. สรวิ มุลศาสตร์	4	4	4	3	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เจริญพันธ์พิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวางกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริยชัย วรณมณีโรจน์	4	4	4	5	17	ดี
40	ด.ญ. อุมวาทิ วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

**แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมปี
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 3 สมาชิกในครอบครัว**

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธิ์ ทองเล็ก	4	4	4	4	16	ดี
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	3	3	4	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	5	4	4	4	17	ดี
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุรักษ์	4	3	3	4	14	พอใช้
6	ด.ญ. ชุตินันท์ ปะทวนิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	4	14	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนเอม	4	3	4	4	15	พอใช้
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ชารธรรม รัตนติลก ณ ภูเก็ต	3	3	4	3	13	พอใช้
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวัฒนศิริ	4	4	4	4	16	ดี
14	ด.ช. นริยณ์ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัช ไปเร็ว	4	3	3	3	13	พอใช้
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวร	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวิรุฬห์	4	3	3	3	13	พอใช้
20	ด.ญ. พิชญ์สินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจนา	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรศัย วิจิตพรชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วิรุฒมเสน	4	3	3	3	13	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยู่ธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	3	3	14	พอใช้
26	ด.ญ. รมิดา ชินนิยมพาณิชย์	3	3	4	4	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตร์เจริญ	4	4	4	5	17	ดี
28	ด.ช. วรรม มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	4	16	ดี
29	ด.ญ. วริชญา สระพัฒน์	3	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริชญา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	4	3	4	4	16	ดี
34	ด.ช. สวลี มุทธศาสตร์	4	4	4	3	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เจ็ดฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริญชัย วรณมณีโรจน์	4	4	4	5	17	ดี
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

เกณฑ์คุณภาพ

16-20 ดี

10-15 พอใช้

0-9 ปรับปรุง

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบ้น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 4 อาชีพในฝัน

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	4	4	4	4	16	ดี
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	3	3	4	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	4	3	4	5	16	ดี
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุวัณษ์	4	3	3	4	14	พอใช้
6	ด.ญ. ชุตติมณพณ์ ปทะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	4	14	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฏฐมล มะโนอ้อม	4	3	4	4	15	พอใช้
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ธาวรรณ รัตนติลก ณ ภูเก็ต	3	3	4	3	13	พอใช้
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวิพนศิริ	4	4	4	4	16	ดี
14	ด.ช. นริญณ์ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัย ไปเร็ว	4	3	3	3	13	พอใช้
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวรรพ์	4	3	3	3	13	พอใช้
20	ด.ญ. พิชญ์สินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจนา	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรชัย วิจิตพรชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วิวัฒนเสน	4	3	3	3	13	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ ออยุธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	3	3	14	พอใช้
26	ด.ญ. รมิตา หินนิยมพาณิชย์	3	3	4	4	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตรเจริญ	4	4	4	5	17	ดี
28	ด.ช. วรเมธ มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	4	16	ดี
29	ด.ญ. วรชญา สุระพัฒน์	3	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วรชญา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศิรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	4	3	4	4	16	ดี
34	ด.ช. สรล มุลศาสตร์	4	4	4	3	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เติตฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริณชัย วรณมณีโรจน์	4	4	4	5	17	ดี
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

**แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมปี
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 5 เทียวสวนสัตว์**

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	3	4	4	3	14	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	3	3	4	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	4	4	4	16	ดี
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุภักษ์	4	4	3	3	14	พอใช้
6	ด.ญ. ชุติมณเฑาะ ปทะวานิช	4	3	3	3	13	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	3	4	4	4	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	3	4	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนเอี่ยม	3	4	4	4	15	พอใช้
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	4	4	4	4	16	ดี
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ชารธรรม รัตนติลก ณ ภูเก็ต	4	3	4	4	14	พอใช้
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวัฒนศิริ	3	3	4	3	13	พอใช้
14	ด.ช. นริญจ์ ผดุงวัตร	4	4	4	5	17	ดี
15	ด.ช. นันทนัช ไปเร็ว	4	3	3	3	13	พอใช้
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒนเกล้า ธรวีรุฬห์	4	3	3	3	13	พอใช้
20	ด.ญ. พิษณุสินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรชัย วิชิตพรชัย	3	3	3	4	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วีรพัฒมแสน	3	4	4	3	14	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยุธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิตา หินนิยมพาณิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตร์เจริญ	3	3	4	4	14	พอใช้
28	ด.ช. วรเมธ มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วริชญา สุระพัฒน์	3	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริชญา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรุจ ไธยรัตน์ อุนเนอร์	3	3	4	4	14	พอใช้
34	ด.ช. สวัสดิ์ มูลศาสตร์	4	4	4	3	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เจริญนันทน์พัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกสิกิจ	3	3	4	5	15	พอใช้
38	ด.ช. อนพัช เพชรผุด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริณชัย วรณมณีโรจน์	3	3	3	4	13	พอใช้
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	5	16	ดี

เกณฑ์คุณภาพ

16-20 ดี

10-15 พอใช้

0-9 ปรับปรุง

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบ้น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 6 โลกใต้น้ำในจินตนาการ

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธิ์ ทองเล็ก	3	4	4	3	14	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	3	4	3	3	13	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุรักษ์	4	4	4	4	16	ดี
6	ด.ญ. ชุตติมณีน ปทะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนอิม	4	4	4	4	16	ดี
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ชารธรรม รัตนติลล ภาเกิด	4	5	4	4	17	ดี
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวิพนศิริ	3	3	4	3	13	พอใช้
14	ด.ช. นริญจ์ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัช ไพเรว	4	4	4	4	16	ดี
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวิรุพห์	4	4	4	4	16	ดี
20	ด.ญ. พิษณุสินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรศัย วิชิตพรชัย	3	3	3	4	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วีรพัฒมเสน	4	4	3	4	15	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยุธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิตา ชินนิยมพาณิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตรเจริญ	3	3	4	4	14	พอใช้
28	ด.ช. วรรม มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วรัชญา สระพัฒน์	4	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริษฐา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	3	3	4	4	14	พอใช้
34	ด.ช. สรล มุลศาสตร์	3	4	4	4	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เจ็ดฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา สัมศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริญชัย วรณมณีโรจน์	4	4	4	4	16	ดี
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมขึ้น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 7 ผลไม้ที่ฉันชอบ

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธิ์ ทองเล็ก	3	4	4	3	14	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	3	4	3	3	13	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุริรักษ์	4	4	4	4	16	ดี
6	ด.ญ. ชุตติมณฑน ปทะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนอ้อม	4	4	4	4	16	ดี
10	ด.ญ. นิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ธาวรรณ รัตนติลก ณ ภูเก็ต	4	5	4	4	17	ดี
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวัฒนศิริ	3	3	4	3	13	พอใช้
14	ด.ช. นรวิทย์ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัย ไปเร็ว	4	4	4	4	16	ดี
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒนเกล้า ธรวิรุฬห์	4	4	4	4	16	ดี
20	ด.ญ. พิชญ์สินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรชัย วิจิตพรชัย	3	3	3	4	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วิรุฒมเสน	4	4	3	4	15	พอใช้
24	ด.ญ. มาลินี ชยางกูร ณ อุทยาน	4	4	4	4	16	ด
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิตา ชินนิยมพาณิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตรเจริญ	3	3	4	4	14	พอใช้
28	ด.ช. วรราช มหัจฉริยะวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วรัชญา สระพัฒน์	4	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริษฐา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศิรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	3	3	4	4	14	พอใช้
34	ด.ช. สรวิศ มุลศาสตร์	3	4	4	4	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เติตฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริณชัย วรรณมณีโรจน์	4	4	4	4	16	ดี
40	ด.ญ. อุมวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

เกณฑ์คุณภาพ

16-20 ดี

10-15 พอใช้

0-9 ปรับปรุง

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบั้น

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กิจกรรมที่ 8 กล้องปริศนา

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	3	4	4	3	14	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	3	4	3	3	13	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	4	3	3	3	13	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสรักษ์	4	4	4	4	16	ดี
6	ด.ญ. ชุติมณเฑาะ ปทะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนอ้อม	4	4	4	4	16	ดี
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ชารธรรม รัตนดิลก ณ ภูเก็ต	4	5	4	4	17	ดี
13	ด.ช. ชีรภัทร สุนทรวิวัฒน์ศิริ	3	3	4	3	13	พอใช้
14	ด.ช. นริยธ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัช ไปเร็ว	4	4	4	4	16	ดี
16	ด.ช. นินาห์ อุดยานนท์	3	3	4	3	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวิรุฬห์	4	4	4	4	16	ดี
20	ด.ญ. พิษณุสินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรชัย วิชิตพรชัย	3	3	3	4	13	พอใช้
23	ด.ญ. ภาสินี วิรุฒมเสน	4	4	3	4	15	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยู่ชยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิตา ชินนิยมพาณิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมฆ จิตรเจริญ	3	3	4	4	14	พอใช้
28	ด.ช. วรเวช มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วริชญา สุระพัฒน์	4	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริษฐา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	3	3	3	13	พอใช้
32	ด.ญ. ศิรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	3	3	4	4	14	พอใช้
34	ด.ช. สรล มุลศาสตร์	3	4	4	4	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เจ็ดฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ่มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริณชัย วรรมณโรจน์	4	4	4	4	16	ดี
40	ด.ญ. อุมวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

เกณฑ์คุณภาพ

16-20 ดี

10-15 พอใช้

0-9 ปรับปรุง

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบ้น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 9 ฟังไปบ้นไป

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	5	4	3	3	15	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	4	3	3	3	13	พอใช้
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	3	4	3	4	14	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรบุระ	3	5	3	4	15	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุรักษ์	5	4	5	5	19	ดี
6	ด.ญ. ชุตินันท์ ปะวะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ณภัทร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ณัฏฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ณัฐมล มะโนอ้อม	4	4	4	4	16	ดี
10	ด.ญ. ณิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธัญธร โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ธารธรรม รัตนติลก ณ ภูเก็ต	4	5	4	4	17	ดี
13	ด.ช. ธีรภัทร สุนทรวิวัฒน์ศิริ	3	3	4	3	13	พอใช้
14	ด.ช. นริญณ์ ผดุงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนัช ไปเร็ว	4	4	4	4	16	ดี
16	ด.ช. นินาถ อดุลยานนท์	4	4	5	5	18	ดี
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวิรุฬห์	4	4	4	4	16	ดี
20	ด.ญ. พิชญ์สินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจฉาย	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรศัย วิจิตพรชัย	5	4	4	5	18	ดี
23	ด.ญ. ภาสินี วิรุฒมแสน	4	4	3	4	15	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยุธยา	4	4	4	4	16	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิตา ชินนิยมพาณิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตรเจริญ	3	3	4	4	14	พอใช้
28	ด.ช. วรเมธ มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วิรัชญา สุระพัฒน์	4	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วิรัชญา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	5	3	5	5	18	ดี
32	ด.ญ. ศิรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	3	13	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	3	3	4	4	14	พอใช้
34	ด.ช. สรล มุลศาสตร์	3	4	4	4	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เติตตันท์พิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	3	3	3	13	พอใช้
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาจกกสิกิจ	4	4	4	5	17	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผุด	4	4	5	4	17	ดี
39	ด.ช. อริญชัย วรรณมณีโรจน์	4	4	4	4	16	ดี
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	3	14	พอใช้

เกณฑ์คุณภาพ

16-20 ดี

10-15 พอใช้

0-9 ปรับปรุง

แบบบันทึกการประเมินผลกิจกรรมบ้น
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
กิจกรรมที่ 10 ดินเหนียว

เลขที่	ชื่อ-นามสกุล	ความคิด สร้างสรรค์ และจินตนาการ (5 คะแนน)	เนื้อหา (5 คะแนน)	องค์ประกอบ ของ ผลงาน (5 คะแนน)	แนวคิด การสร้าง ผลงาน (5 คะแนน)	รวม คะแนน (20 คะแนน)	ระดับ คุณภาพ
1	ด.ช. กัญจนสิทธ ทองเล็ก	4	4	4	3	15	พอใช้
2	ด.ญ. กันต์ฤทัย พงษ์วิชัย	4	4	3	4	16	ดี
3	ด.ช. คณิน ศิริชาติชัย	4	4	3	3	14	พอใช้
4	ด.ช. จารุพัฒน์ สุนทรประ	4	3	4	3	14	พอใช้
5	ด.ช. ชยานันต์ ศิริสุรักษ์	4	4	4	4	17	ดี
6	ด.ญ. ชุตินันท์ ปะวะวานิช	4	4	3	3	14	พอใช้
7	ด.ช. ฌักกร เหลืองอร่ามโชติ	4	4	4	3	15	พอใช้
8	ด.ญ. ฌัญฐา รัตนสิริพันธ์	4	3	3	3	13	พอใช้
9	ด.ญ. ฌัญมล มะโนอิม	4	4	4	4	16	ดี
10	ด.ญ. ฌิชา ตระการวิโรจน์	3	3	4	4	14	พอใช้
11	ด.ญ. ธิษฐา โชติรัตนศักดิ์	3	3	4	4	14	พอใช้
12	ด.ช. ธารธรรม รัตนติลก ณ ภูเก็ต	4	5	4	4	17	ดี
13	ด.ช. ธีรภัทร สุนทรวัฒน์ศิริ	3	4	4	4	16	ดี
14	ด.ช. นริยจ ฝดงวัตร	4	4	3	3	14	พอใช้
15	ด.ช. นันทนวิ ไปเร็ว	4	4	4	4	16	ดี
16	ด.ช. นินาท อุดยานนท์	3	3	3	4	13	พอใช้
17	ด.ญ. ปรัชญา งามเสาวรส	4	4	4	3	15	พอใช้
18	ด.ญ. ปวริน คงพิพัฒน์	4	4	4	5	17	ดี
19	ด.ช. พัฒน์เกล้า ธรวิรุฬห์	5	4	5	5	19	ดี
20	ด.ญ. พิษณุสินี วัฒนะ	3	3	4	3	13	พอใช้
21	ด.ญ. พิมพ์พร คงกาญจนา	4	4	3	3	14	พอใช้
22	ด.ช. ภัทรชัย วิจิตรพรชัย	3	3	3	4	16	ดี
23	ด.ญ. ภาสินี วิรุฒมเสน	4	4	3	4	15	พอใช้
24	ด.ญ. มาสินี ชยางกูร ณ อยู่ธยา	5	4	4	5	18	ดี
25	ด.ช. ยศกร พิทักษ์สังข์	4	4	4	4	16	ดี
26	ด.ญ. รมิดา ชินนิยมพาณิชย์	4	4	3	3	14	พอใช้
27	ด.ช. วรเมธ จิตรเจริญ	3	4	4	4	15	พอใช้
28	ด.ช. วรเมธ มหัจฉริยวงศ์	4	4	4	5	17	ดี
29	ด.ญ. วริชญา สุระพัฒน์	4	3	4	4	14	พอใช้
30	ด.ญ. วริชญา มีเต็ม	3	3	4	3	13	พอใช้
31	ด.ญ. ศานต์ฤทัย ฉิมน้อย	4	4	3	4	15	พอใช้
32	ด.ญ. ศิรินรักษ์ ฉิมน้อย	3	3	4	5	15	พอใช้
33	ด.ช. ศิรจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์	4	4	4	5	17	ดี
34	ด.ช. สรัส มุลศาสตร์	3	4	4	4	15	พอใช้
35	ด.ช. หฤษฎ์ เติตฉันทพิพัฒน์	4	4	4	4	16	ดี
36	ด.ญ. อติญา ลิ้มศรีสกุลวงศ์	4	5	3	4	16	ดี
37	ด.ช. อธิพร สุวรรณวาทกิจ	4	4	5	5	18	ดี
38	ด.ช. อนพัช เพชรผด	5	4	5	5	19	ดี
39	ด.ช. อริยชัย วรรณณโรจน์	4	4	4	3	15	พอใช้
40	ด.ญ. อุมาวดี วิทยาประดิษฐ์	4	4	3	4	16	ดี

เกณฑ์คุณภาพ

16-20 ดี

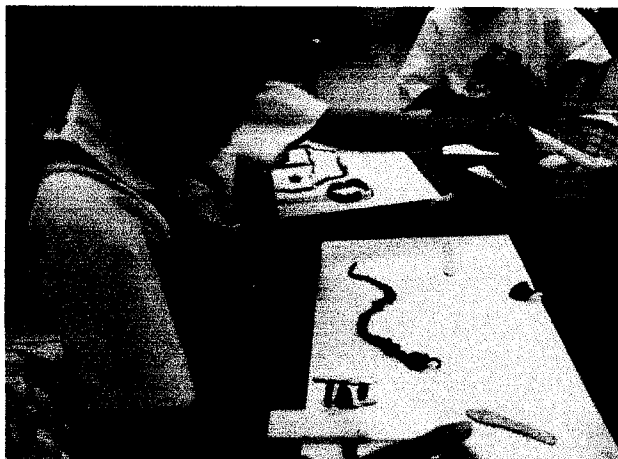
10-15 พอใช้

0-9 ปรับปรุง

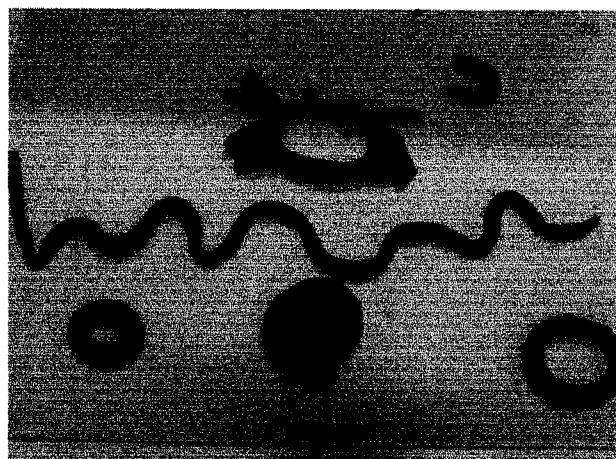
ภาคผนวก

ภาคผนวก จ ภาพประกอบการจัดกิจกรรม

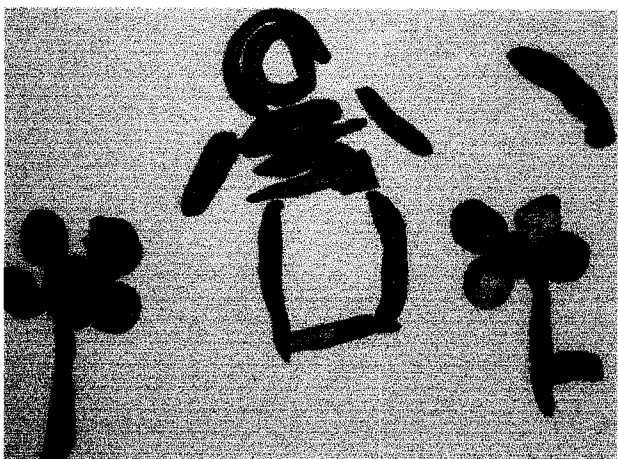
กิจกรรมบ้านที่ 1 เรื่อง ขดสร้างสรรค์

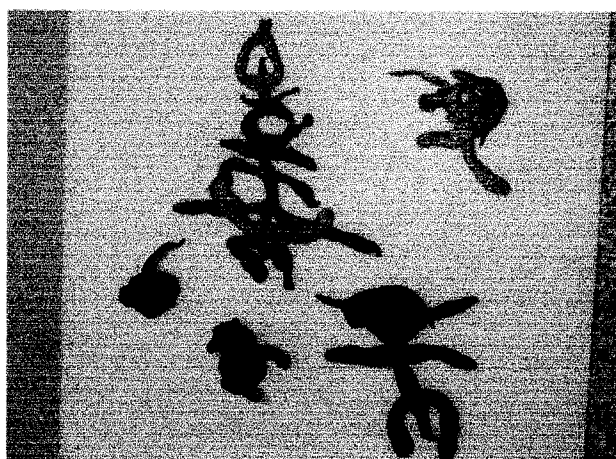
บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กหญิงณัฐมล มะโนอิม

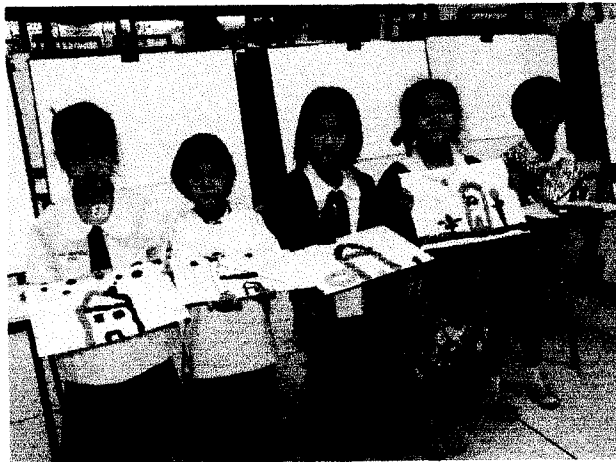

เด็กชายจารุพัฒน์ สุนทรบุระ

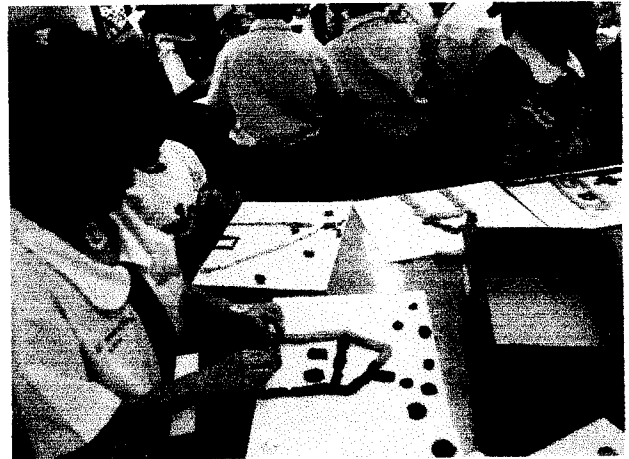

เด็กชายกัญจนสิทธิ ทองเล็ก

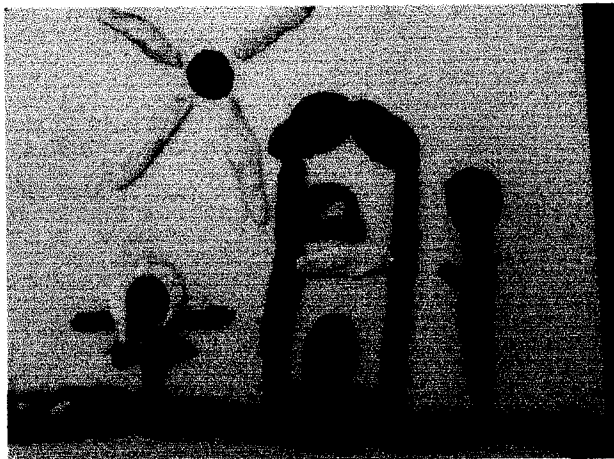
กิจกรรมบ้านที่ 2 เรื่อง บ้านของฉัน

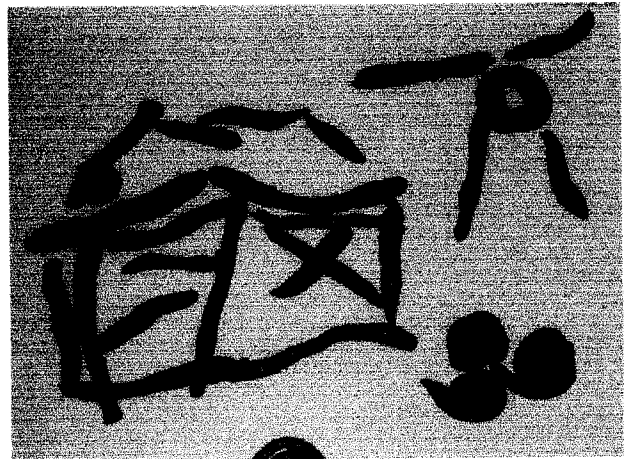
บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กหญิงชุติมณฑน์ ปทะวานิช

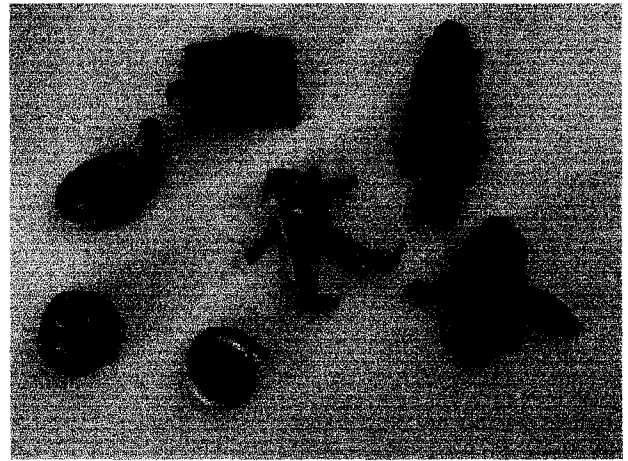

เด็กชายพัฒน์เกล้า ธรรมวิรุฬห์

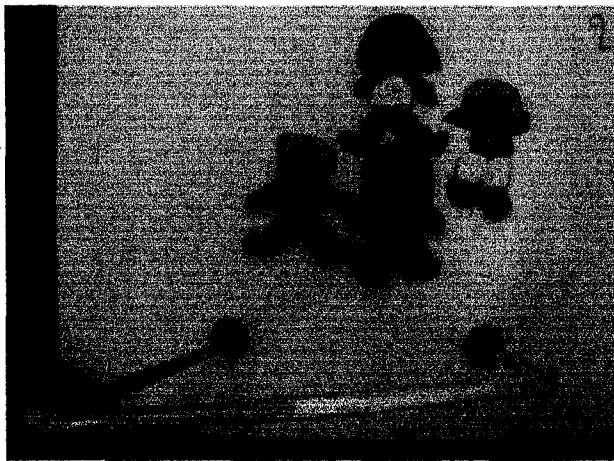
กิจกรรมบ้านที่ 3 เรื่อง สมาชิกในครอบครัว

บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กชายคณิน ศิริชาติชัย

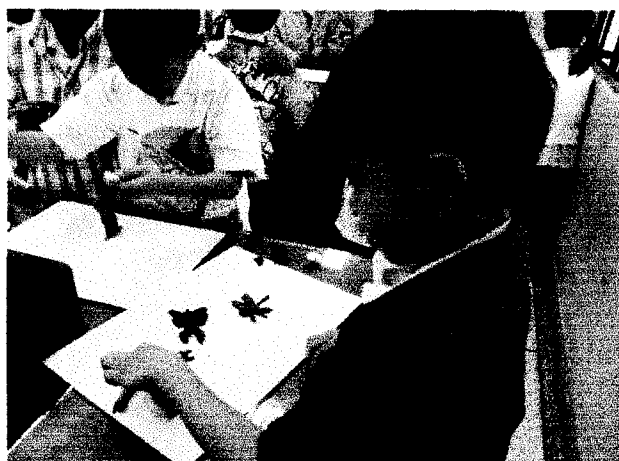

เด็กชายนินาท อุดุลนันทน์

เด็กหญิงอุมาวดี วิทยาประติษฐ์

กิจกรรมบ้านที่ 4 เรื่อง อาชีพในฝัน

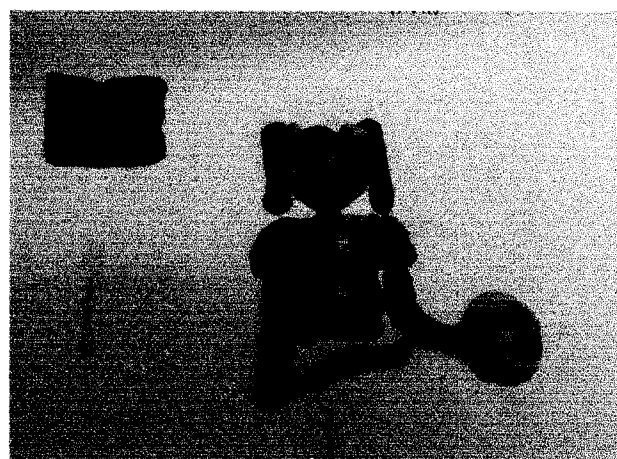
บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กชายภัทรศัย วิชิตพรชัย

เด็กชายยศกร พิทักษ์สังข์

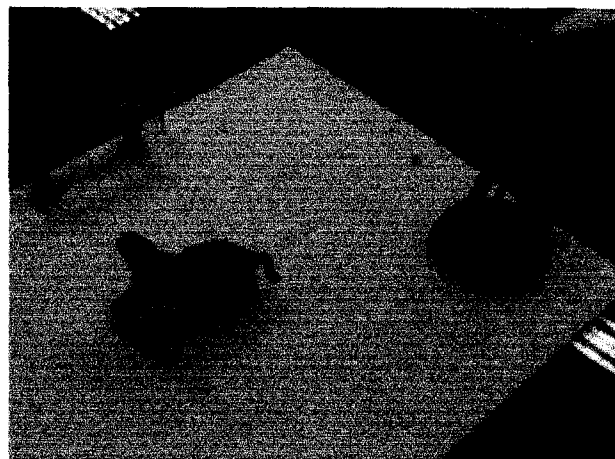

เด็กหญิงรอมิตา ชินนิยมพาณิชย์

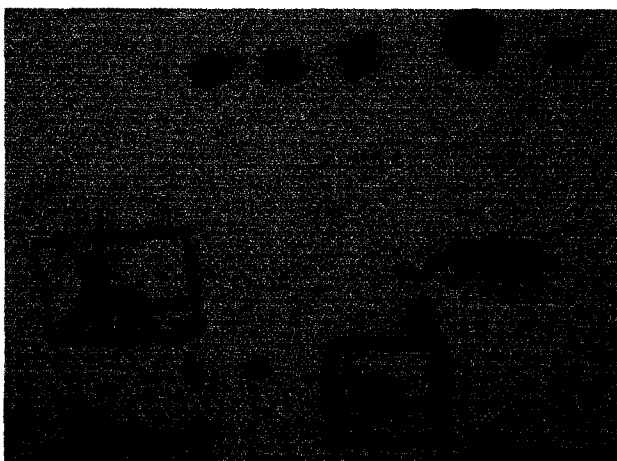
กิจกรรมวันที่ 5 เรื่อง เทียบสวนสัตว์

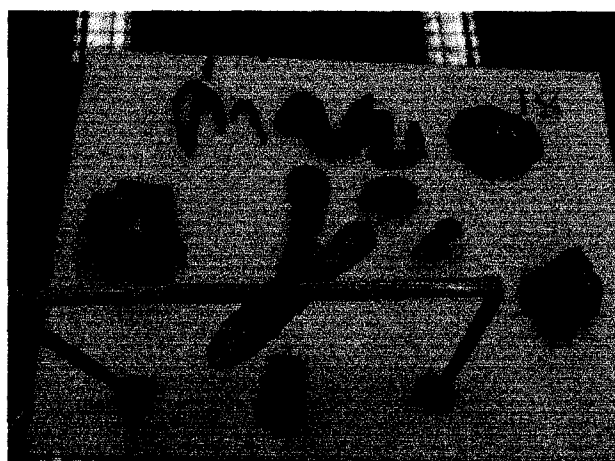
บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กชายอนพัช เพชรผุด

เด็กชายภาสินี วิรุฒมเสน

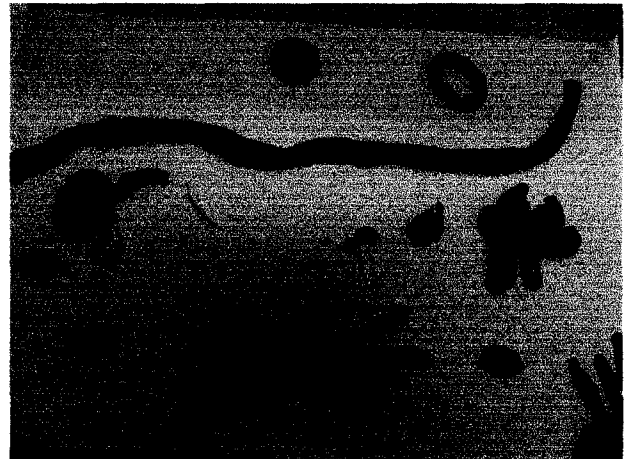

เด็กหญิงปวริน คงพิพัฒน์

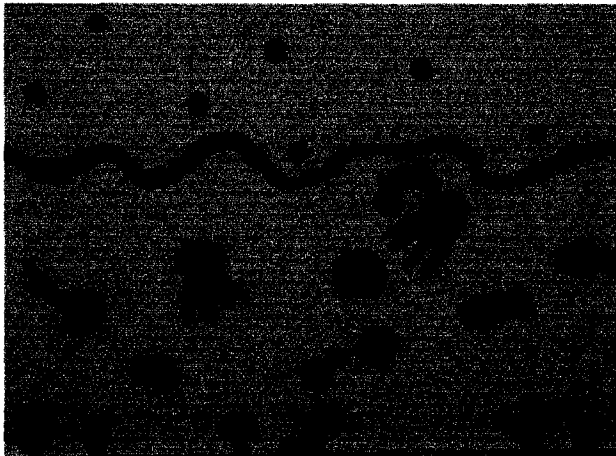
กิจกรรมวันที่ 6 เรื่อง โลกใต้น้ำในจินตนาการ

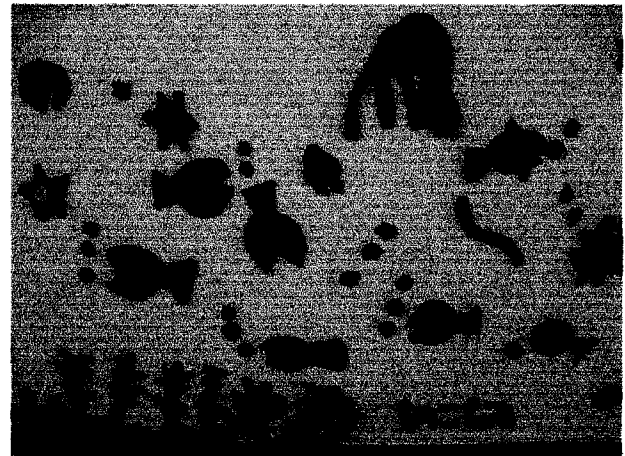
บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กชายวรัช มหัจฉริยวงศ์

เด็กชายชยานันท์ ศิริสุรักษ์

เด็กหญิงพิมพ์พร คงกาญจนาย

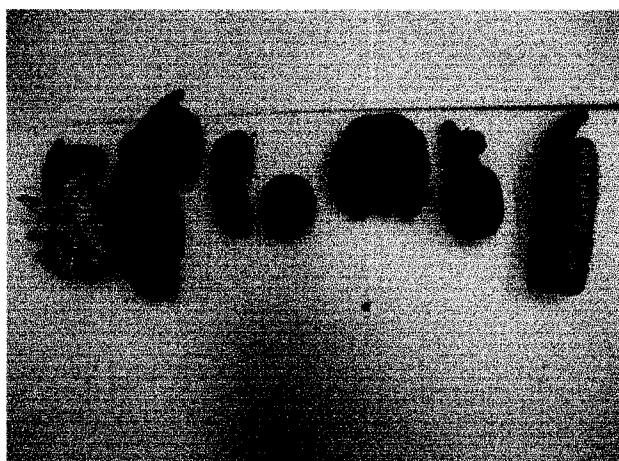
กิจกรรมบั้งที่ 7 เรื่อง ผลไม้ที่ฉันชอบ

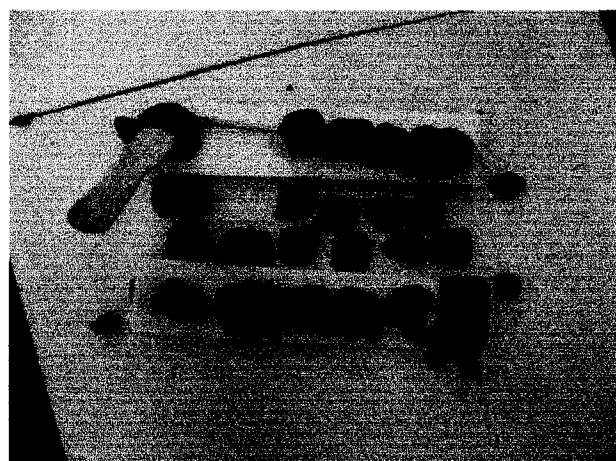
บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศการเรียนการสอน

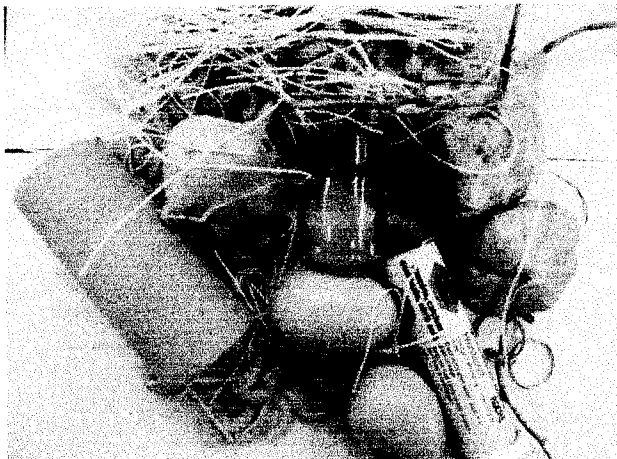

เด็กหญิงวริชญา สุระพัฒน์

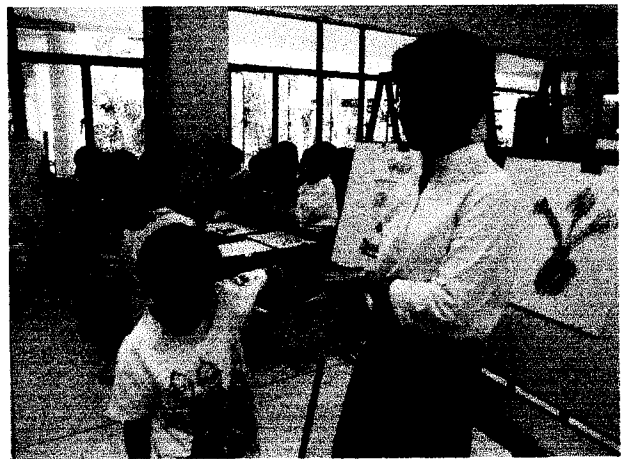

เด็กหญิงพชญ์สินี วัฒนะ

กิจกรรมบ้านที่ 8 เรื่อง กล้องปริศนา

บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กหญิงมานิสา ชยางกูร ณ อยุธยา

เด็กชายศิริจ ไรน์ฮาร์ด ฮุนเนอร์

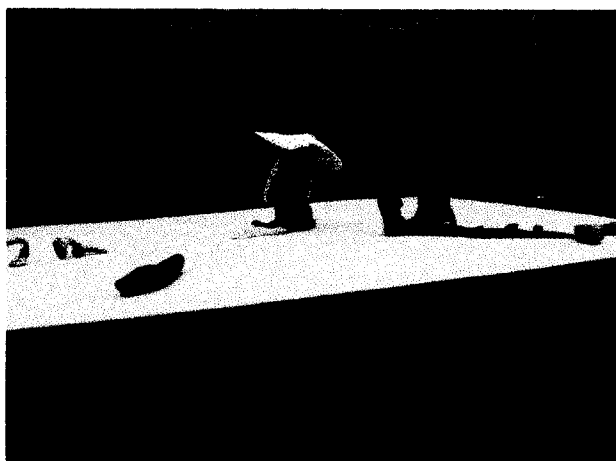
กิจกรรมบ้านที่ 9 เรื่อง ฟังไปบ้านไป

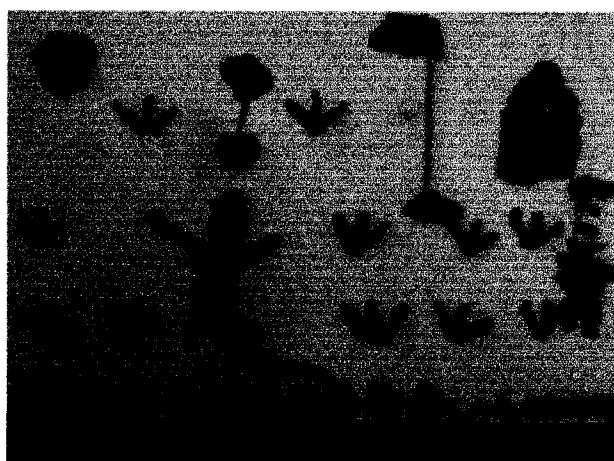
บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กชายอริชัย วรณมณีโรจน์

เด็กชายทฤษฎี เนติฉันทพิพัฒน์

เด็กหญิงธัญธร โชติรัตนศักดิ์

กิจกรรมวันที่ 10 เรื่อง ดินเหนียว

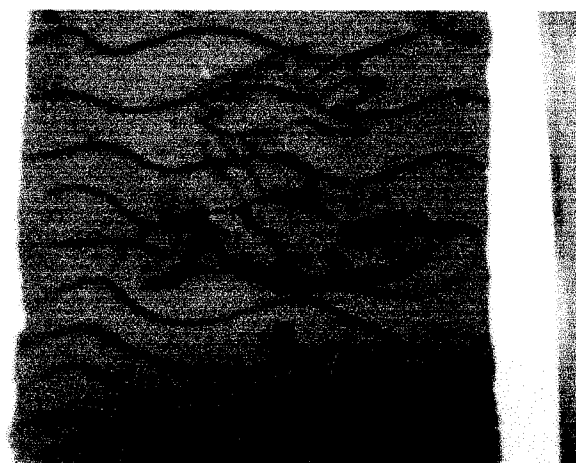
บรรยากาศการเรียนการสอน

บรรยากาศการเรียนการสอน

เด็กชายนันทนซ์ ไปเร็ว

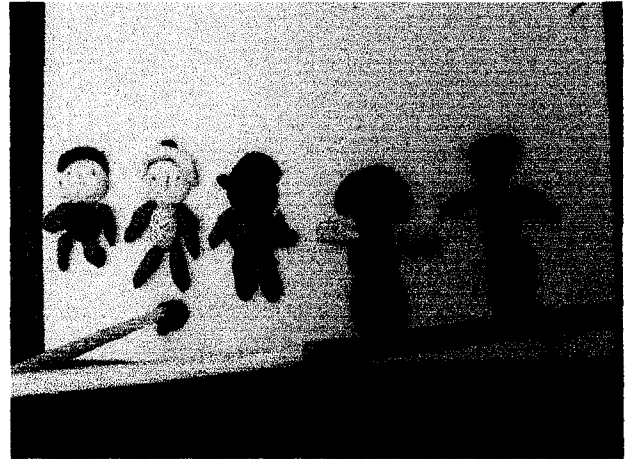

เด็กชายสรัล มุลศาสตร์

การศึกษาผลงานปั้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แนวคิดจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

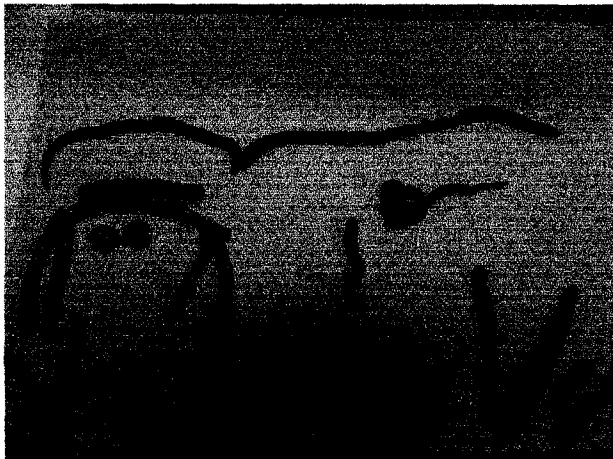
แนวคิดจากชีวิตประจำวันและประสบการณ์

แนวคิดจากจินตนาการ

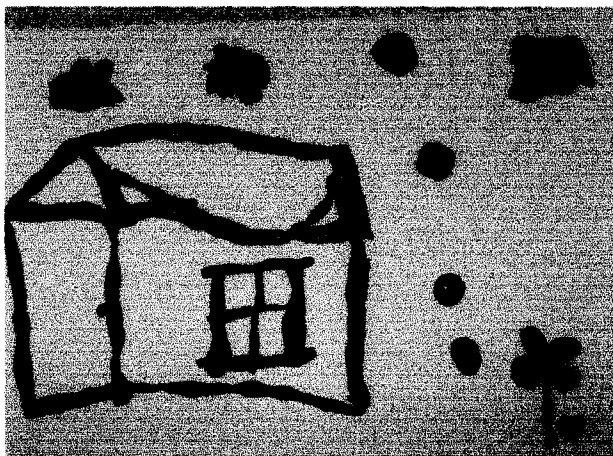
เนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

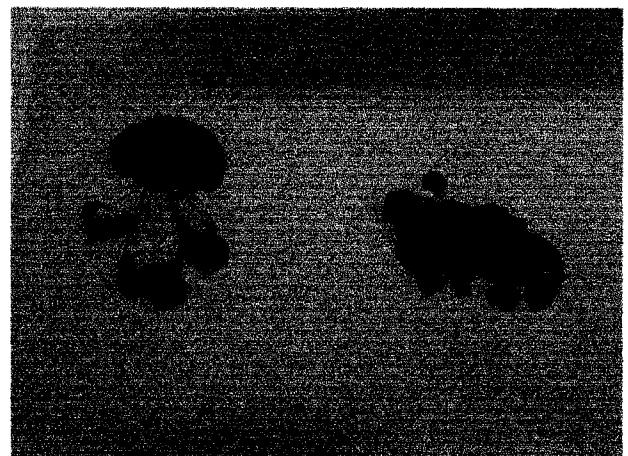
เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งมีชีวิต

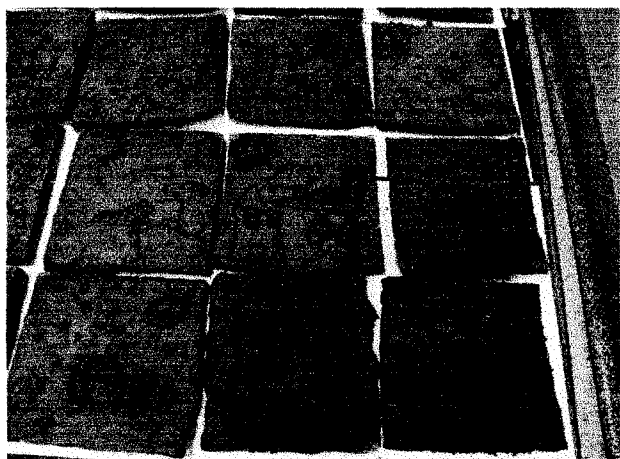
เนื้อหาเลียนแบบของเล่น

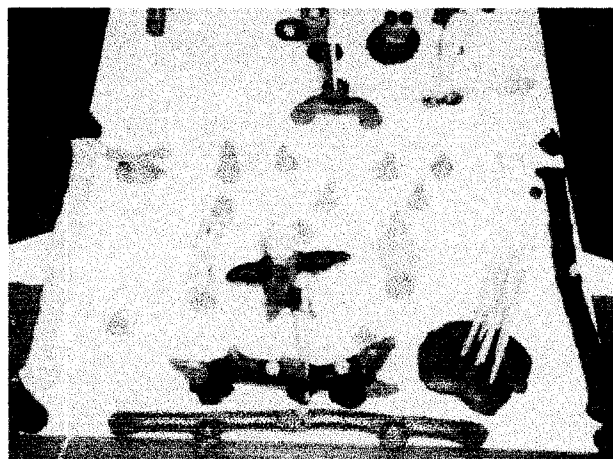
เนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งก่อสร้าง

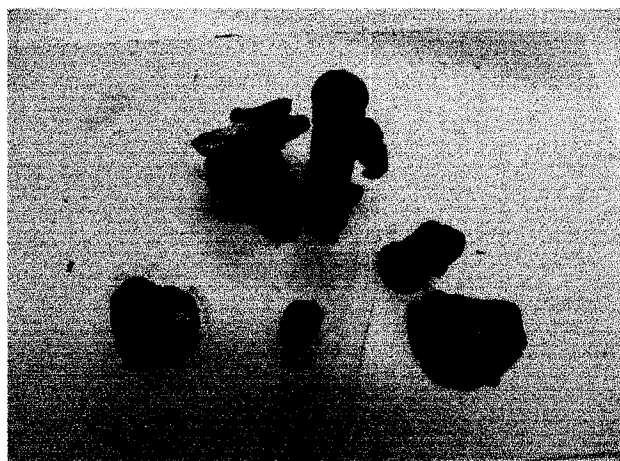
รูปแบบหุ่นต่ำ

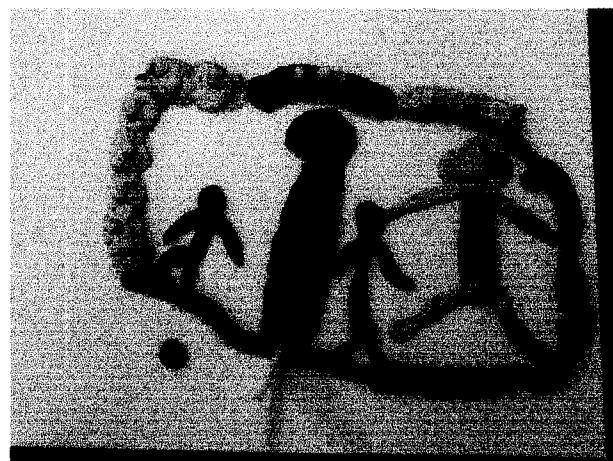
รูปแบบแกะสลัก

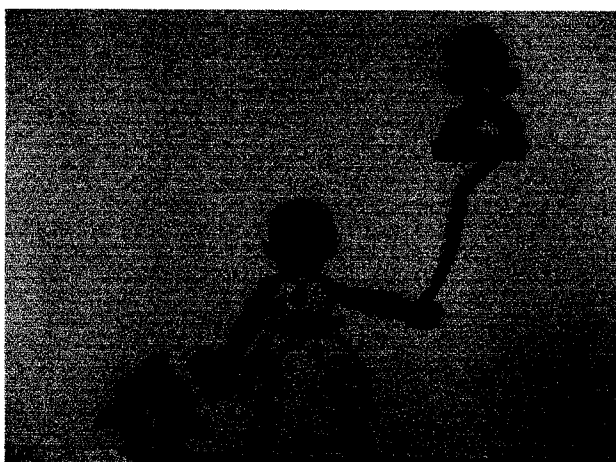
รูปแบบลอยตัว

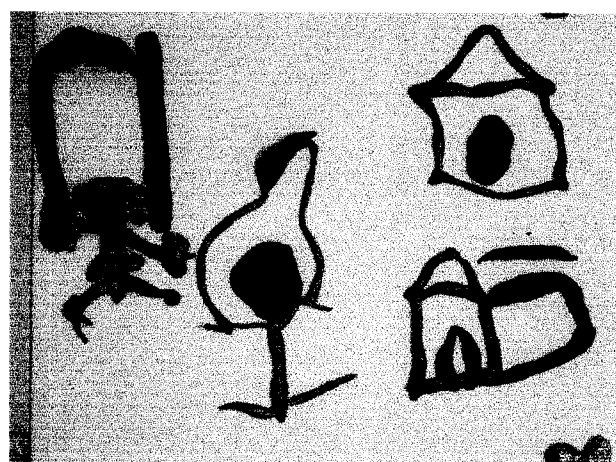
รูปแบบหุ่นสูง

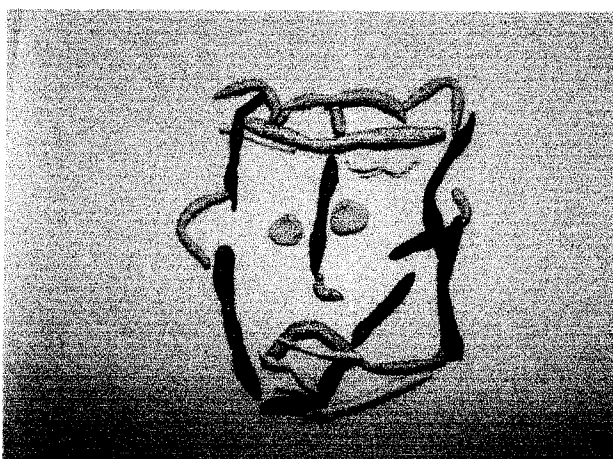
ปั้นคนแบบก้านมาต่อกัน

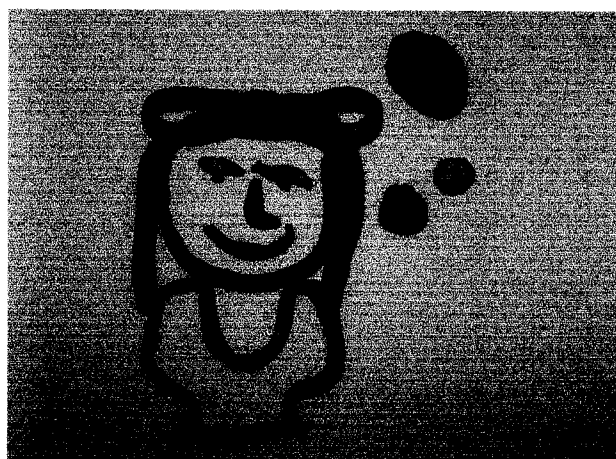
แบบโครงร่างมีรายละเอียดบนใบหน้า

แบบโครงร่างไม่มีรายละเอียดบนใบหน้า

แบบจัดเรียงเฉพาะใบหน้า

แบบลายเส้นโครงร่าง

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวกรองกมล บุตรขาว
วันเดือนปีเกิด	12 มกราคม 2519
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	40 / 1525 หมู่บ้านประชานิเวศน์ 3 ซ. งามวงศ์วาน 23 ถ.งามวงศ์วาน ต.ท่าทราย อ. เมือง จ.นนทบุรี 11000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2531	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนพญาไท
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสตรีวิทยา
พ.ศ. 2536	มัธยมศึกษาปีที่ 6 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2538	อนุปริญาศิลปศาสตร์ ออกแบบนิเทศศิลป์ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2540	ปริญญาตรีศิลปศาสตร์ ศิลปกรรม สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
พ.ศ. 2546	กศ.ม. (ศิลปศึกษา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร